

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**“Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΔΑΦΝΗΣ - ΥΜΗΤΤΟΥ”**

ΚΑΤΣΙΜΑΝΤΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΟΣ

ΕΠΙΒΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2014

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια για την πολύτιμη καθοδήγησή της για την εκπόνηση της εργασίας. Επιπλέον, θέλω να ευχαριστήσω θερμά όλους εκείνους που έδειξαν την αμέριστη συμπαράστασή τους καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας. Επιπρόσθετα, οφείλω να αφιερώσω την πτυχιακή μου εργασία στους γονείς μου που μου συμπαραστάθηκαν όλα τα χρόνια φοίτησης μου στο Α.Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή, αντικείμενο της έρευνας είναι η επίδραση της οικονομικής κρίσης στους Καλλικρατικούς δήμους με περίπτωση μελέτης τον νέο δήμο Δάφνης – Υμηττού. Στόχος της εργασίας είναι η εξέταση της σημερινής εικόνας των πολιτισμικών θεσμών και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του δήμου κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης καθώς και η διερεύνηση των αιτιών και του κατά πόσο η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την πολιτιστική ζωή του συγκεκριμένου συγχωνευμένου δήμου.

Ο πολιτισμός θεωρείτε μοχλός ανάπτυξης της οικονομίας της Ελλάδας που τα τελευταία χρόνια βασανίζεται από την οικονομική κρίση. Οι τοπικές κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένης και του δήμου Δάφνης-Υμηττού, κάνουν φιλότιμες προσπάθειες για να τονώσουν τον πολιτιστικό τομέα της πόλης τους με διαφόρων ειδών πολιτιστικές εκδηλώσεις, δραστηριότητες, δράσεις, φεστιβάλ και δρώμενα παρότι η έλλειψη κονδυλίων και χρηματοδότησης καθώς και η ελλιπής υποδομή δυσχεραίνουν την προσπάθεια τους.

Τα κύρια προβλήματα της πολιτιστικής πολιτικής είναι η μείωση των χορηγιών και η έλλειψη σταθερού προϋπολογισμού για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις λόγω της οικονομικής κρίσης και της επίπτωσης της στην τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και τις συγχωνεύσεις που έγιναν στους δήμους μέσω του σχεδίου Καλλικράτη.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Οικονομική κρίση, πολιτιστικές δραστηριότητες, τοπική αυτοδιοίκηση, πολιτιστική πολιτική

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	σελ. ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ. iii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σελ. iv
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ-ΠΙΝΑΚΩΝ	σελ. vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ	σελ. viii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ-ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	σελ. ix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	σελ. 2
1.1. Γενικά περί πολιτισμού	σελ. 2
1.2. Πολιτιστικά αγαθά-Πολιτιστική ταυτότητα-Πολιτιστική δημοκρατία	σελ. 4
1.2.1. Πολιτιστική δραστηριότητα	σελ. 5
1.2.2. Πολιτιστικό μάρκετινγκ	σελ. 7
1.2.3. Πολιτιστική υποδομή	σελ. 8
1.2.4. Διαχείριση πολιτιστικών πόρων	σελ. 8
1.3. Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στον πολιτισμό	σελ. 8
1.4. Ο πολιτισμός ως φορέας ανάπτυξης	σελ. 10
1.4.1. Πολιτιστική πολιτική	σελ. 11
1.4.1.1. Πολιτιστική πολιτική - Ευρωπαϊκή σκοπιά	σελ. 11
1.4.1.2. Πολιτιστική πολιτική - Ελληνική σκοπιά – Χορηγία	σελ. 13
1.4.1.3. Η έννοια της πολιτιστικής πολιτικής και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης	σελ. 13
1.5. Πολιτιστικός τουρισμός	σελ. 14
1.5.1. Η ιδιαιτερότητα του πολιτιστικού τουρισμού	σελ. 14
1.6. Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης	σελ. 15
1.6.1. Η πολιτιστική εκδοχή της τοπικής ανάπτυξης	σελ. 18
1.6.2. Πολιτιστικός προγραμματισμός στην Ελλάδα	σελ. 18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	σελ. 20
2.1. Ο.Τ.Α α' βαθμού	σελ. 20
2.2. Πρόγραμμα Καλλικράτης	σελ. 20
2.3. Ο νέος καλλικρατικός δήμος Δάφνης-Υμηττού	σελ. 22
2.3.1 Τοπικό Διαμέρισμα Υμηττού	σελ. 25

2.3.2. Τοπικό Διαμέρισμα Δάφνης	σελ. 27
2.4. Βασικοί πολιτιστικοί φορείς του Δήμου	σελ. 28
2.5. Πολιτιστικοί Σύλλογοι	σελ. 32
2.5.1. Φιλοπρόοδος Όμιλος Υμηττού (Φ.Ο.Υ.)	σελ. 32
2.5.2. Πολιτιστικός-Λαογραφικός Σύλλογος Δάφνης Ταξιδευτές Πολιτισμού	σελ. 32
2.5.3. Πολιτιστικός Όμιλος Δάφνης-Υμηττού ‘Ελλήνων Ρίζες’	σελ. 33
2.5.4. Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Φιλύρα»	σελ. 33
2.5.5. Διαδημοτικό Δίκτυο Πολιτισμού - Φεστιβάλ στη Σκιά των Βράχων, Δήμων Βύρωνα και Δάφνης – Υμηττού	σελ. 34
2.6. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου Δάφνης-Υμηττού πριν και μετά το 2010 - Η σημερινή κατάσταση	σελ. 35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	σελ. 37
3.1. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή	σελ. 37
3.1.1. Μεθοδολογία της έρευνας	σελ. 37
3.1.2. Αντικείμενο και στόχοι	σελ. 38
3.1.3. Εργαλείο της έρευνας	σελ. 38
3.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας	σελ. 38
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ. 55
4.1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	σελ. 56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 58
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	σελ. 65

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ-ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1 : Πληθυσμός	σελ. 23
Γράφημα Α : Φύλο	σελ. 24
Γράφημα Β : Ηλικία	σελ. 24
Γράφημα Γ : Οικογενειακή κατάσταση	σελ. 24
Γράφημα Δ : Υπηκοότητα	σελ. 24
Γράφημα Ε : Επίπεδο εκπαίδευσης	σελ. 24
Γράφημα ΣΤ : Κατάσταση ασχολίας	σελ. 24
Γράφημα Η : Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας	σελ. 25
Γράφημα α : Φύλο	σελ. 38
Γράφημα β : Ηλικία	σελ. 39
Γράφημα β : Ηλικία ανά φύλο	σελ. 40
Γράφημα γ : Εκπαίδευση	σελ. 40
Γράφημα γ : Εκπαίδευση ανά φύλο & ηλικία	σελ. 41
Γράφημα δ : Οικογενειακή κατάσταση	σελ. 41
Γράφημα δ : Οικογενειακή κατάσταση ανά φύλο	σελ. 42
Γράφημα ε : Επάγγελμα	σελ. 42
Γράφημα ε : Επάγγελμα ανά φύλο	σελ. 43
Γράφημα ε : Επάγγελμα ανά ηλικία	σελ. 43
Γράφημα 1 : Είστε κάτοικος της περιοχής;	σελ. 44
Γράφημα 2 : Τι είναι κατά την άποψή σας ο πολιτισμός;	σελ. 44
Γράφημα 3 : Πόσο σας ελκύουν οι παρακάτω μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης; ...	σελ. 45
Γράφημα 3 : Πόσο σας ελκύουν οι παρακάτω μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης; (διάγραμμα 2)	σελ. 45
Γράφημα 4 : Πόσο συχνά περίπου;	σελ. 46
Γράφημα 5 : Πόσο ενημερωμένος είστε για θέματα πολιτισμού γενικά και πολιτιστικών δραστηριοτήτων στο δήμο ειδικά;	σελ. 47
Γράφημα 6 : Από που ενημερώνεστε συνήθως για θέματα πολιτισμού;	σελ. 47
Γράφημα 7 : Τα χρήματα που ξοδεύετε για τις διάφορες μορφές τέχνης είναι περισσότερα ή λιγότερα από όσα θα μπορούσατε να ξοδέψετε λαμβάνοντας υπόψη και τις άλλες σας υποχρεώσεις;	σελ. 48
Γράφημα 8 : Θα θέλατε να συμβάλετε οικονομικά για την προώθηση του πολιτισμού με κάποιον τρόπο, όπως φίλος ενός μουσείου ή οργανισμού, δημοτικά τέλη, χορηγία ή κάτι	

άλλο;	σελ. 49
Γράφημα 9 : Με ποιά από τις παρακάτω γνώμες συμφωνείτε περισσότερο;	σελ. 49
Γράφημα 10 : Πιστεύετε ότι;	σελ. 51
Γράφημα 11 : Σε ποιούς τομείς του πολιτισμού είναι περισσότερο ορατά τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης;	σελ. 51
Γράφημα 12 : Παρακολουθείτε κάποια πολιτιστική δραστηριότητα στο δήμο;	σελ. 52
Γράφημα 13 : Ποιά κατά την γνώμη σας είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο δήμο;	σελ. 53
Γράφημα 14 : Ποιούς παράγοντες κατά την γνώμη σας πρέπει να προσέξει η τοπική αυτοδιοίκηση για την βελτίωση της πολιτιστικής της δραστηριότητας;	σελ. 53
Γράφημα 15 : Τι χρειάζεται για να πετύχει μια οργανωμένη προσπάθεια για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;	σελ. 54

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ

Εικόνα 1 : Τοπογραφικό διάγραμμα Δημοτικής Κοινότητας Δάφνης και Δημοτικής Κοινότητας Υμηττού	σελ. 22
Εικόνα 2 : Διάρθρωση Υπηρεσιών Δήμου Δάφνης-Υμηττού	σελ. 23
Εικόνα 3 : Θέα όρους Υμηττού	σελ. 26
Εικόνα 4 : Άλσος Άρη Αλεξάνδρου	σελ. 26
Εικόνα 5 : Πλατεία Υμηττού	σελ. 26
Εικόνα 6 : Πλατεία Καλογήρων 1970	σελ. 27
Εικόνα 7 : Πλατεία Καλογήρων 2014	σελ. 27
Εικόνα 8 : Πλατεία Δημαρχείου 1970	σελ. 28
Εικόνα 9 : Πλατεία Δημαρχείου 2014	σελ. 28
Εικόνα 10 : Μουσείο Μπουζιάνη	σελ. 31
Εικόνα 11 : Θέατρο Φάνης Χήνας	σελ. 31
Εικόνα 12 : Θέατρο Βράχων Μελίνα Μερκούρη	σελ. 31
Εικόνα 13 : Γυμναστική Ακαδημία Αθηνών Τ.Ε.Φ.Α.Α.	σελ. 31

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ -ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Μ.Μ.Ε : Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Ε.Ε. : Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο.Τ.Α. : Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ν.Π.Δ.Δ. : Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

Φ.Ε.Κ. : Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΠΥΡ.ΚΑΛ. : Πυριτιδοποιείο και Καλυκοποιείο

Κ.Α.Π.Η. : Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

Κ.Η.Φ.Η. : Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Τ.Ε.Φ.Α.Α. : Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

Κ.Δ.Α.Π. : Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Φ.Ο.Υ. : Φιλοπρόοδος Όμιλος Υμηττού

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, καταγράφονται οι πολιτιστικοί θεσμοί και πολιτιστικές δραστηριότητες όπως ακριβώς αυτές αποτυπώνονται σήμερα, στο δήμο Δάφνης - Υμηττού.

Αρχικά, καταγράφονται έννοιες, ορισμοί, θεωρητικά πλαίσια και σημασίες των εννοιών πολιτισμός, κουλτούρα, πολιτιστικά αγαθά, πολιτιστική πολιτική όπως και πολιτιστικός τουρισμός και οτιδήποτε άλλο περί πολιτιστικών δραστηριοτήτων καθώς και η επίδραση που είχε και έχει ακόμα στα παραπάνω η οικονομική κρίση.

Στη συνέχεια, καταγράφονται οι αρμοδιότητες των νέων δήμων, όπως αυτές προκύπτουν στον πολιτιστικό τομέα, ύστερα από την ισχύ του νόμου Καλλικράτη, καθώς επίσης οι πολιτιστικοί φορείς και τα κέντρα τέχνης και πολιτισμού. Επίσης γίνεται αναφορά στις πολιτιστικές δραστηριότητες των δήμων, όπως αυτές ήταν πριν το 2010, έτος βαθείας οικονομικής ύφεσης στην Ελλάδα, καθώς και μετά το 2010 μέχρι και σήμερα.

Ύστερα, ως μελέτη περίπτωσης εξετάζεται ο νέος πλέον, μετά την συγχώνευσή τους, Δήμος Δάφνης - Υμηττού, αποτελώντας περίπτωση εφαρμογής του ισχύοντα νόμου Ν.3852/2010 περί νέας αρχιτεκτονικής της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης.

Εν κατακλείδι, εξάγονται συμπεράσματα και προτάσεις που αφορούν στην επίδραση της οικονομικής κρίσης στους πολιτιστικούς θεσμούς του συγκεκριμένου δήμου .

Η ανάπτυξη της μελέτης περίπτωσης βασίστηκε στις τεχνικές ποσοτικής πρωτογενούς έρευνας και επεξεργασίας δευτερογενών δεδομένων, με κυρίαρχο στοιχείο της έρευνας ένα ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου συλλέγοντας τα αποτελέσματα αποκλειστικά ηλεκτρονικά. Για τα δευτερογενή δεδομένα έγινε αρχικά έρευνα για υλικό στο διαδίκτυο, στην επίσημη ιστοσελίδα του δήμου όπως επίσης πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική συνέντευξη για την περαιτέρω συλλογή στοιχείων και λεπτομερειών για τους πολιτιστικούς θεσμούς και τις πολιτιστικές δραστηριότητες συμβάλλοντας έτσι στην κατανόηση του πλαισίου και τη λειτουργία του πολιτιστικού τομέα του δήμου.

Γενικότερα, επιχειρήθηκε το σύνολο της εργασίας να έχει τη μορφή ενός επαγωγικού συλλογισμού, εκκινώντας από τις σημαίνουσες πολιτιστικές εννοιοδοτήσεις και καταλήγοντας σε προτάσεις και συμπεράσματα που αφορούν στην εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. (Τσιούμας, Α. 2011:8)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. Γενικά περί πολιτισμού

Ο όρος πολιτισμός εμφανίστηκε στην ελληνική γλώσσα τον 18ο αιώνα από τον Αδαμάντιο Κοραή, ως αντιστοίχιση του γαλλικού όρου “civilisation” όμως χρησιμοποιείται επίσης, για να καλύψει και την έννοια της κουλτούρας καθώς δεν υπάρχει ακριβής απόδοση στα ελληνικά της λέξης αυτής. Με τον όρο πολιτισμός γενικά εννοούμε το σύνολο των υλικών και πνευματικών αξιών και επιτευγμάτων που κληροδοτούνται από γενιά σε γενιά στο πέρασμα των χρόνων διαμορφώνοντας μια κοινή μνήμη-εικόνα για ένα σύνολο ατόμων και δημιουργώντας κατ’ επέκταση το αίσθημα μιας κοινής αφετηρίας, κοινών αναφορών και βιωμάτων, παραπέμποντας σε μια πορεία σταθερής προόδου, κοινωνικής και οικονομικής. (Κυριάκογλου, 2010:16)

Μια άλλη σημασία της λέξης “Πολιτισμός” αναφέρεται στα εκλεπτυσμένα ήθη και στην πνευματική ανάπτυξη, στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, στην αισθητική έκφραση, στη συμπεριφορά και στον τρόπο ζωής ενός κοινωνικού συνόλου. Χάρη στον πολιτισμό, τα μέλη του κοινωνικού συνόλου αναγνωρίζονται μεταξύ τους, εντάσσονται στο κοινωνικό σύνολο, αποκτούν την ατομική τους ταυτότητα, και συμμετέχουν στη ζωή μέσα από την ένταξή τους αυτή. (Κυριάκογλου, 2010:17)

Ο όρος “culture” αποδίδεται με τη λέξη «κουλτούρα», υπάρχουν όμως περιπτώσεις μετάφρασης του όρου και ως «πολιτισμός», γεγονός που δημιουργεί προβλήματα εννοιολογικού τύπου. Οι δύο όροι, “civilization”(πολιτισμός) και “culture”(κουλτούρα) χρησιμοποιούνται αντίστοιχα για τη διάκριση του «πολιτισμού» σε α) «υλικό πολιτισμό» που περιλαμβάνει τα υποσύνολα επιστήμη, τεχνολογία κτλ. και β) «πνευματικό πολιτισμό» που περιλαμβάνει τα υποσύνολα τέχνη, θρησκεία, παιδεία, φιλοσοφία κτλ. Λέγοντας κουλτούρα ενός τόπου εννοούμε τη συλλογική συνείδηση ενός λαού όπως εκφράζεται μέσα από τις καθημερινές κοινωνικές πρακτικές του, δηλαδή μέσα από τον τρόπο ζωής του, τα ήθη, τα έθιμα, οιπίστες και οι δοξασίες, οι πολιτιστικές και οι ηθικές αξίες, η γλώσσα, η λογοτεχνία, οι κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς, οι τέχνες και οι τεχνικές, η ενδυμασία, οι διατροφικές συνήθειες, ο λαϊκός πολιτισμός, καθώς και η θρησκευτικότητα είναι στοιχεία της κουλτούρας ενός λαού. Έτσι μιλάμε για την ελληνική κουλτούρα προσδιορίζοντας έναν τρόπο ζωής που διαφέρει από τον τρόπο ζωής άλλων λαών όπως του γαλλικού ή του αμερικάνικου. Κάνουμε όμως επίσης λόγο για την Κρητική κουλτούρα, την Επτανησιακή, τη Μανιάτικη, την Κυκλαδική κ.λπ. Συνεπώς ένας λαός ή ένας πολιτισμός διακρίνεται από πολλές υπο-κουλτούρες που έχουν να

κάνουν καταρχήν με το γλωσσικό ιδίωμα και με τις κατά τόπο ιδιομορφίες όλων των ιδιαίτερων στοιχείων του.

Είναι πολλές οι φορές που χρησιμοποιούμε τον όρο «πολιτισμός» τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό μας λόγο. Στην πραγματικότητα όλοι μας γνωρίζουμε το περιεχόμενο της έννοιας έχοντας υπόψη τις βασικές εννοιολογικές προεκτάσεις της. Η χρήση της λέξης και της έννοιας «πολιτισμός» χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δείξουμε την σύνθεση μιας κοινωνίας (πολυπολιτισμική κοινωνία), την επιστημονική πρόοδο, την αναβάθμιση των θεσμών, το επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής συμβίωσης καθώς και το σύνολο των ανθρωπίνων επιτευγμάτων.

Μεγάλη ωστόσο συζήτηση διατυπώθηκε κυρίως κατά την περίοδο του διαφωτισμού (τέλη 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα), αλλά και μετέπειτα, για την εννοιολογική συσχέτιση και διαφοροποίηση των όρων *πολιτισμός* και *κουλτούρα*. Η εννοιολογική προσέγγιση της λέξης «κουλτούρα» ταυτίζεται με το επίπεδο της μόρφωσης και της παιδείας, τον τρόπο σκέψης μιας κοινωνίας (σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο), τα ήθη, τις πνευματικές αξίες, τον τρόπο ζωής, την θρησκεία καθώς και τις τέχνες (γλυπτική, ζωγραφική, μουσική κλπ). Ο βαθμός ανάπτυξης τους ωστόσο ταυτίζεται με την έννοια του πολιτισμού. Πολλά φιλοσοφικά ρεύματα και ιδεολογίες που αναπτύχθηκαν κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης, (ο ρομαντισμός, η νεωτερικότητα, η ριζοσπαστική παράδοση, κλπ), προσπάθησαν να εξηγήσουν αλλά και να διαχωρίσουν την υλική ανάπτυξη (πολιτισμός), από την πνευματική ανάπτυξη (κουλτούρα). Σήμερα οι δυο έννοιες σχεδόν ταυτίζονται, ενώ θεωρείται σκόπιμο να εξετάζονται οι αξίες και τα ήθη παράλληλα με την τεχνολογική και υλική πρόοδο.

Γενικότερα, το βασικό στοιχείο διαφοροποίησης μεταξύ πολιτισμού και κουλτούρας είναι ότι ο μεν πολιτισμός αναφέρεται στα τεχνικά και τεχνολογικά επιτεύγματα του ανθρώπου (τεχνικός πολιτισμός), η δε κουλτούρα στον εσωτερικό πνευματικό του κόσμο, καθώς και στο σύνολο της πνευματικής παράδοσης και δημιουργίας ενός λαού (πνευματικός πολιτισμός)

Με βάση τα παραπάνω, ο πολιτισμός χωρίζεται θα λέγαμε σε υλικό και πνευματικό. Ως υλικό πολιτισμό μπορούμε να θεωρήσουμε τα πολιτιστικά αγαθά και ως πνευματικό πολιτισμό την πολιτιστική ταυτότητα και την πολιτιστική δημοκρατία, όροι που αναλύονται παρακάτω.

Με βάση το Ν.1114/81 ως πολιτιστικά αγαθά θεωρούνται ακίνητα ή κινητά αγαθά που έχουν μεγάλη πολιτιστική σημασία όπως αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, εκκλησίες,

έργα τέχνης, χειρόγραφα, αρχεία, βιβλία, οικοδομήματα, αντικείμενα καλλιτεχνικού, ιστορικού ή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος κ.α.

Η Σύμβαση του Παρισιού αποδίδει έναν διαφορετικό ορισμό για τα πολιτιστικά αγαθά. Σύμφωνα με αυτή, τα πολιτιστικά αγαθά καθορίζονται από την σπουδαιότητά τους για την προϊστορία, την αρχαιολογία, την φιλολογία, την ιστορία, την επιστήμη και την τέχνη.

1.2. Πολιτιστικά αγαθά-Πολιτιστική ταυτότητα-Πολιτιστική δημοκρατία

Γενικά, τα πολιτιστικά αγαθά συνδέονται με αγαθά τα οποία προέρχονται από την ανθρώπινη δράση ενσωματώνοντας την γλώσσα, τις παραδόσεις, τα ήθη και έθιμα, την μουσική, τον χορό κ.α. και αναφέρονται στον πνευματικό πολιτισμό. Αυτό που τα διαφοροποιεί από τα άλλα αγαθά έγκειται στο ότι θεωρούνται από τους ανθρώπους ως σύμβολα κάποιου στοιχείου (έθνους, κοινότητας, παράδοσης, ιδέας, θρησκείας κτλ) . Ένα αγαθό με πολιτιστική αξία, αποτελεί πηγή έμπνευσης ή σύμβολο διάκρισης.

Με τον όρο πολιτιστική ταυτότητα εννοούμε τη συλλογική ταυτότητα, δηλαδή τη συνείδηση που έχουν τα μέλη του κοινωνικού συνόλου ότι αποτελούν ένα ιδιαίτερο σύνολο, ξεχωριστό και διαφορετικό από τα άλλα. (Κυριάκογλου, 2010:22). Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε πως η γλώσσα ενός λαού, οι αξίες, η πολιτιστική, πολιτική, αρχαιολογική κ.α. κληρονομιά, οι συμπεριφορές είτε ατομικές είτε οικογενειακές, μπορούν να συμπεριληφθούν στον παραπάνω όρο.

Γενικότερα ο όρος αναφέρεται στα χαρακτηριστικά μιας ομάδας ή ενός συνόλου που υιοθετεί, και διαμορφώνει μια γενικότερη εικόνα για τα άτομα που ανήκουν σε αυτή.

Η ιδέα της πολιτιστικής δημοκρατίας (cultural democracy) διατυπώθηκε για πρώτη φορά στη Διακυβερνητική Διάσκεψη για τις πολιτιστικές πολιτικές στην Ευρώπη (Ελσίνκι 1972), μετά τη διαπίστωση της αποτυχίας του λεγόμενου πολιτιστικού εκδημοκρατισμού. (Κυριάκογλου, 2010:22)

Η πολιτιστική δημοκρατία δεν είναι μια περίπλοκη ιδέα, αν και οι εφαρμογές της μπορούν να την κάνουν. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι προϋποθέτει την συνύπαρξη στην ανθρώπινη κοινωνία πολλών πολιτιστικών παραδόσεων όπου καμία απ' αυτές να μην θεωρηθεί επίσημη κουλτούρα, την ενεργοποίηση και άμεση συμμετοχή τοπικού πληθυσμού καθιστώντας μια πολιτιστική ζωή στην οποία ο καθένας είναι ελεύθερος να συμμετάσχει, καθώς και τον δημοκρατικό έλεγχο που θα πρέπει η ίδια η πολιτιστική ζωή να υπόκεινται.

Η προστασία και προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας, το δικαίωμα στο πολιτισμό για όλους, η συμμετοχή σε πολιτικές αποφάσεις που επηρεάζουν την ποιότητα της πολιτιστικής μας ζωής κ.α. είναι κάποιες από τις δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται στην έννοια της πολιτιστικής δημοκρατίας.

1.2.1. Πολιτιστική δραστηριότητα

Με τον όρο πολιτιστική δραστηριότητα εννοούμε τις εκδηλώσεις που διοργανώνονται από πολιτιστικούς φορείς και αφορούν τομείς όπως ο χορός, η μουσική, το θέατρο, τον λαϊκό πολιτισμό, τις εικαστικές τέχνες, ο κινηματογράφος κ.α. αναπαράγοντας πολιτιστικά πρότυπα που αποσκοπούν στην προβολή, αξιοποίηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως και στην προβολή και ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού, περιλαμβάνοντας κάθε δραστηριότητα που αποσκοπεί κυρίως στην παραγωγή, καλλιέργεια, προαγωγή και διάδοση των γραμμμάτων, της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, των εικαστικών τεχνών, του χορού, της μουσικής, του θεάτρου, του κινηματογράφου. *Σύμφωνα δε με τις επιταγές της ΟΥΝΕΣΚΟ η πολιτική αυτή (πολιτιστική) πρέπει να καθορίζει κάποια κριτήρια της πολιτιστικής ανάπτυξης και να συνδέει τον πολιτισμό με τη διαμόρφωση της προσωπικότητας και την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη.* (Γκολοβράτζας, Δ. (2014) *Η έννοια της πολιτιστικής δραστηριότητας*).

Κάθε πολιτιστικός σύλλογος ή φορέας εφαρμόζει το δικό του μοντέλο διαχείρισης πολιτιστικών εκδηλώσεων ως προς το σχεδιασμό, τη διαμόρφωση, την υλοποίηση και αξιοποίηση του κάθε πολιτιστικού προϊόντος που θα παραχθεί. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια βασικά στάδια υλοποίησης εκδηλώσεων πολιτιστικού χαρακτήρα που οι περισσότεροι πολιτιστικοί οργανισμοί ακολουθούν και είναι τα εξής:

- Σύλληψη της ιδέας,
- Σχεδιασμός εκδήλωσης,
- Προετοιμασία εκδήλωσης
- Υλοποίηση εκδήλωσης,
- Αξιολόγηση εκδήλωσης.

Με την πραγματοποίηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων καλλιεργείται ο πολιτιστικός διάλογος και η ανταλλαγή προβληματισμών, αναγκών, δυνατοτήτων και αναζητήσεων σε επίπεδο τοπικής και όχι μόνο καλλιτεχνικής δημιουργίας, υποστηρίζοντας την ελευθερία της έκφρασης και της διακίνησης αξιών και ιδεών, την

αλληλεπίδραση εμπειριών, την αντιπαράθεση απόψεων, την κριτική σκέψη και τον πλουραλισμό, για να διασφαλιστεί τέλος, η διαφορετικότητα και οι πολιτιστικές ιδιαιτερότητες των πολιτιστικών προϊόντων. (Τσαπάρη, Ο. 2010:4)

Τα πολιτιστικά προϊόντα οριοθετούνται ως αγαθά και υπηρεσίες που μεταφέρουν πολιτιστικό περιεχόμενο, δημιουργούν συλλογική ταυτότητα και επηρεάζουν πολιτιστικές πρακτικές καθώς όπως προσδιορίζει η Unesco, ένα αγαθό για να θεωρηθεί πολιτιστικό πρέπει να μεταφέρει πολιτιστικό περιεχόμενο, δηλαδή να συνδιάζει τη δημιουργία, τη παραγωγή, την εμπορικότητα, με άυλο και πολιτιστικό περιεχόμενο που προωθεί και ανανεώνει τη πολιτιστική ποικιλομορφία. (Σπανουδάκη, Μ. 2013:17-18)

Όπως καταλαβαίνουμε το πολιτιστικό προϊόν ταυτίζεται με την τέχνη, η οποία είναι δημιούργημα ανθρώπινης δραστηριότητας με σκοπό την δημιουργία πνευματικού και καλλιτεχνικού έργου. Οι ιδιαιτερότητες του πολιτιστικού προϊόντος μπορούν να χωριστούν σε 3 κατηγορίες :

- Το καλλιτεχνικό προϊόν είναι και πολιτιστικό προϊόν. Αυτοί οι δυο όροι, όπως εξηγήθηκε και παραπάνω, ταυτίζονται με την έννοια του πνευματικού έργου, αποτέλεσμα του οποίου είναι αποτέλεσμα ανθρώπινης σκέψης και δημιουργικότητας και μεταμορφώνετε σε πολιτιστικό αγαθό, πρωτότυπο και μοναδικό, και παρέχετε στους πολίτες.
- Η αξία του πολιτιστικού προϊόντος. Η αξία του πολιτιστικού προϊόντος τις περισσότερες φορές αν όχι όλες, δεν είναι ανάλογη της τιμής πώλησης του. Το πολιτιστικό προϊόν έχει διαχρονική αξία που δεν καθορίζεται με νομισματική αξία αλλά με αξίες πνευματικές που επιδρούν στις συμπεριφορές των ατόμων και στη προσέγγιση που έχουν για την ζωή, τις ιδέες, τις αξίες, τα συναισθήματα και το κοινωνικό γίνεσθαι.
- Η τέχνη έχει διασύνδεση με την πολιτική. *Η τέχνη ήταν παγκοσμιοποιημένη πριν παγκοσμιοποιηθεί η πολιτική, το εμπόριο, η οικονομία, το χρηματοπιστωτικό σύστημα.* (Τσιούμας, Α. 2011:14). Από τους αρχαίους αιώνες, στο περιεχόμενο των τραγωδιών και των κωμωδιών, αποτύπωναν την πολιτική και κοινωνική ζωή της τότε εποχής. Αρκετές φορές τα θεατρικά έργα επηρέαζαν την γνώμη των πολιτών, κριτικάροντας την πολιτική εξουσία προβλέποντας μελλοντικές εξελίξεις στο χώρο της πολιτικής αλλά και της κοινωνίας.

Όλα τα παραπάνω καθιστούν εύλογο πως τα πολιτιστικά προϊόντα έχουν μια άυλη διάσταση δημιουργώντας επιπρόσθετες αξίες στους πολίτες αυξάνοντας την ποιότητα της

ζωής τους, δεν επηρεάζονται από οικονομικούς όρους και δεν μπορούν να αναλυθούν στατιστικά ούτε να μετρηθεί η απόδοσή τους όπως στα καταναλωτικά προϊόντα. Σε αυτό το σημείο έρχεται το πολιτιστικό μάρκετινγκ, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα μέσα ώστε να κερδίσουν το κοινό προωθώντας τα πολιτιστικά αγαθά, άρα την τέχνη.

1.2.2. Πολιτιστικό μάρκετινγκ

Με τον όρο πολιτιστικό μάρκετινγκ εννοείται η τέχνη της προσέγγισης των τμημάτων της αγοράς που είναι πιθανό να ενδιαφέρονται για το προϊόν ταυτόχρονα με τον καθορισμό των εμπορικών μεταβλητών του προϊόντος (τιμής, διανομής και προβολής), με σκοπό τη σύνδεση του προϊόντος με έναν ικανό αριθμό καταναλωτών και την επίτευξη των στόχων που ευθυγραμμίζονται με την αποστολή της πολιτιστικής οργάνωσης (Τσιούμας, Α. 2011:16). Οι πολιτιστικοί οργανισμοί με βάση τους ορισμούς και της αρχές του μάρκετινγκ πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην ικανοποίηση των αναγκών των πολιτών για πολιτισμό, πετυχαίνοντας έτσι τους στόχους του πολιτιστικού μάρκετινγκ που δεν είναι άλλοι από την αύξηση της ποιότητας των πολιτιστικών προϊόντων, δημιουργώντας πρωτότυπες ιδέες και προτάσεις. Για να σχεδιαστεί σωστά η πολιτιστική πολιτική πρέπει να καθοριστούν τα πολιτιστικά αγαθά, ώστε να διαμορφωθούν οι αντίστοιχες πολιτιστικές δραστηριότητες και να ορισθούν οι κατάλληλες υποδομές.

Για να λειτουργήσουν, πρέπει να οργανωθούν και να ακολουθήσουν ένα πλαίσιο λειτουργίας που να περιλαμβάνει

- Το σχεδιασμό των κατευθύνσεων της πολιτιστικής πολιτικής με σαφήνεια,
- την εξασφάλιση των πόρων,
- την συνεχή κατάρτιση του προσωπικού,
- την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης,
- την αντιμετώπιση της πολιτιστικής κρίσης,
- την ύπαρξη ισότιμης κατανομής των πολιτιστικών δράσεων,
- την προβολή των πολιτιστικών δράσεων σε εσωτερικό και εξωτερικό και την ενίσχυσή αυτής από τα Μ.Μ.Ε.

Με αυτό τον τρόπο οργάνωσης ενισχύεται επίσης η πολιτιστική δημοκρατία και η πολιτιστική δημιουργικότητα και βελτιώνεται η παρεχόμενη ποιότητα των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών.

1.2.3. Πολιτιστική υποδομή

Ο σκοπός της πολιτιστικής υποδομής είναι η επικοινωνία και η γνωριμία της κοινωνίας με την Τέχνη και τον πολιτισμό γενικά, καθώς και η ευαισθητοποίηση και ο προβληματισμός του κοινού. Η πολιτιστική υποδομή θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από δυναμικότητα, δηλαδή να έχει διαχρονικότητα και να είναι ευμετάβλητη στους διάφορους τρόπους πιθανής χρήσης. (Μουλακάκη, Ι. 2011:35)

Εάν γίνει σωστή χρήση της πολιτιστικής υποδομής σε συνδυασμό με τις πολιτιστικές δραστηριότητες η πολιτιστική πολιτική μπορεί να γίνει φορέας επικοινωνίας του πληθυσμού μιας τοπικής κοινωνίας και κατ'επέκταση φορέας κοινωνικής συνοχής μέσω της πολιτισμικής διαχείρισης. (Μουλακάκη, Ι. 2011:35)

1.2.4. Διαχείριση πολιτιστικών πόρων

Με την έννοια «διαχείριση πολιτιστικών πόρων» εννοείται η πολιτιστική διαχείριση με την οποία στοχεύεται η παραγωγικότητα, η σκοπιμότητα και το οικονομικό κέρδος που μπορεί να προσφέρει ο πολιτισμός, ώστε τελικά μέσω της διαχείρισης του πολιτισμού να επέλθουν οι μηχανισμοί που θα την ενδυναμώσουν με αποτέλεσμα είτε την παρουσίαση μιας καλλιτεχνικής ή πολιτιστικής δραστηριότητας, είτε τη δημιουργία υποδομής με ανώτατο στόχο την παραγωγή και την προώθηση της Τέχνης. (Μουλακάκη, Ι. 2011:35).

Συχνά αυτοί που διαχειρίζονται τα πολιτιστικά ενός δήμου ακολουθούν μια δική τους πολιτιστική γραμμή και δημιουργούν πολιτιστικά αντικείμενα που "πιστεύουν" ότι ο εκάστοτε δήμος έχει ανάγκη. Το αποτέλεσμα είναι να ακολουθηθεί λάθος πολιτιστική πολιτική. Ο κάθε οργανισμός, ενίοτε και πολιτιστικός, θα πρέπει να στελεχώνεται με άτομα κατάλληλα εκπαιδευμένα για να καλύψουν τις θέσεις του. Οι θέσεις αυτές είναι:

- οι καλλιτεχνικοί υπεύθυνοι για την λειτουργία των επί μέρους πολιτιστικών τμημάτων,
- οι "πολιτιστικοί" αιρετοί
- τα "πολιτιστικά" στελέχη οι οποίοι θα κάνουν τις επί μέρους εργασίες που απαιτούνται για να πραγματοποιηθούν οι πολιτιστικές δραστηριότητες.

1.3. Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στον πολιτισμό

Τα τελευταία χρόνια, η παγκόσμια κοινότητα αντιμετωπίζει μια μεγάλης έντασης οικονομική κρίση, η οποία, αν και εκδηλώθηκε αρχικά στις Ηνωμένες Πολιτείες, σύντομα εξαπλώθηκε παντού σε όλο τον κόσμο. Η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε

ταχύτατα στις αναπτυγμένες χώρες και στη συνέχεια σε ολόκληρο τον κόσμο, με δραματικές επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα και τις επιχειρήσεις. (Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα. Εισαγωγή, (χ.χ), <http://el.wikibooks.org/wiki>).

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η κρίση μεταφέρεται με σφοδρότητα στην πραγματική οικονομία, με αποτέλεσμα την ύφεση και την πτώση της απασχόλησης. Η αντίδραση των χωρών ήταν άμεση σε ότι αφορά στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Τα μέτρα αυτά, αν και διέφεραν από χώρα σε χώρα, ωστόσο είχαν έναν κοινό στόχο, τη βελτίωση της ρευστότητας, την κινητοποίηση των επενδύσεων με σκοπό την αναθέρμανση της οικονομίας και τη συγκράτηση της απασχόλησης. (Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα. (χ.χ) Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://el.wikibooks.org/wiki>)

Σε μια εποχή που η ελληνική κρίση έχει πυροδοτήσει μια κρίση εμπιστοσύνης σε ολόκληρη την ευρωζώνη οι χώρες επιχειρούν να την περιορίσουν με αυστηρά μέτρα περιορισμού των ελλειμμάτων στη χώρα μας, όπου βρίσκεται και η καρδιά της νέας (δημοσιονομικής) φάσης της ευρωπαϊκής κρίσης. (Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα. (χ.χ) Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://el.wikibooks.org/wiki>)

Ένα απ' αυτά τα μέτρα περιορισμού των ελλειμμάτων είναι και το Πρόγραμμα Καλλικράτης, ένα πρόγραμμα με παρόμοιες μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης και σε χώρες όπως η Γερμανία, η Ολλανδία κ.α. Με αυτό το πρόγραμμα ουσιαστικά συρρικνώνονται και συγχωνεύονται υπηρεσίες, οργανισμοί και δήμοι, καθώς ακολουθούν την ιδέα καλό κράτος = μικρό κράτος άρα αποτελεσματικότερη διοίκηση αυτών.

Με βάση όλα τα παραπάνω, καταλαβαίνουμε πως η οικονομική κρίση έχει αντίκτυπο σε όλους τους τομείς της κοινωνικοοικονομικής ζωής μας. Έτσι και ο τομέας του πολιτισμού δεν μένει αμέτοχος σε όλο αυτό. Από τη δεκαετία του '80 και μετά, όταν άρχιζε να αναδεικνύεται μια ισχυρή τάση περιφερειοποίησης και αποκέντρωσης αναπτύσσονταν τοπικές πολιτικές που όμως δεν ελέγχονταν από την κεντρική κρατική δομή. Πέρασε μια τριαντακονταετία διαρκούς ανάπτυξης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Είναι η πρώτη φορά που η άσκηση τοπικής πολιτικής πρέπει να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, η οποία συνδυάζεται μάλιστα με την απορύθμιση της κεντρικής κρατικής δομής. (Τσιούμας, Α. 2011:22)

Στη χώρα μας, η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει και βλάψει τον πολιτισμό και τον τουρισμό σε μεγάλο βαθμό. Παρά τις δηλώσεις των εκάστοτε υπουργών πολιτισμού για την προστασία της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς από την οικονομική κρίση, οι

περικοπές που ξεκίνησαν από το 2009 διαψεύδουν αυτές τις δηλώσεις.

Τα αυστηρά μέτρα λιτότητας που έχουν παρθεί ως τώρα, βάζουν τον τουρισμό και τον πολιτισμό σε «δεύτερη μοίρα». Και όμως, είναι ακριβώς σε τέτοιες περιόδους κρίσεως που οι πολίτες χρειάζονται την τέχνη, τα μουσεία, την επαφή με ταξιδιώτες, την ανάπτυξη, τον τουρισμό, την έρευνα και όλα όσα δείχνουν μια άλλη, μια πιο φωτεινή και ελπιδοφόρα πλευρά της καθημερινότητας. (Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα "χτυπάει" τον πολιτισμό. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://univibes.gr/psixagogia>)

Οι τοπικές αυτοδιοικήσεις τα τελευταία δυο χρόνια έρχονται να αντιστρέψουν αυτή την κατάσταση η οποία έχει φέρει τους πολίτες στα όρια τους. Μέσα στην δύσκολη καθημερινότητα, με όλα τα προβλήματα της, (οικονομικά, εργασιακά, οικογενειακά) καθημερινά ξεπηδούν περισσότερες κινήσεις αλληλεγγύης. Συσσίτια από εκκλησιαστικούς φορείς, ιδιωτικοί οργανισμοί προστατεύουν άπορες οικογένειες και μέλη, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί συλλέγουν τρόφιμα, ρούχα και αναλώσιμα παντός είδους για τις οικονομικά αδύνατες οικογένειες κ.α. (Βλασσοπούλου Κ. 2014:3)

Άλλα και στον πολιτιστικό τομέα τα πράγματα έχουν αρχίσει να αλλάζουν. Πέρα από τις οικονομικές δυσκολίες, τους ελλειπείς πόρους και τις ιδιαίτερα μειωμένες χορηγίες γίνονται αρκετά καλές και ελπιδοφόρες προσπάθειες και δράσεις με πολιτιστικό ενδιαφέρον. Δημιουργούνται συνεχώς νέα πολιτιστικά τμήματα από τους δήμους με ποικίλα θέματα για κάθε γούστο. Πριν το 2010 η συμμετοχή των πολιτών στα πολιτιστικά τμήματα των δήμων ήταν δωρεάν ενώ τώρα είναι με πληρωμή, οι τιμές συμμετοχής στα τμήματα από το 2011 και έπειτα αλλού έχουν μειωθεί αλλού έχουν αυξηθεί ή έχουν μείνει σταθερές, καθώς έχουν δημιουργηθεί και προσφορές για τους άνεργους και τους φοιτητές. Κατά έναν περίεργο τρόπο έχει γίνει μια στροφή προς τις πολιτιστικές δράσεις όπου θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι απόρροια της κρίσης αξιών, μιας παράλληλης κρίσης με την οικονομική, που επηρεάζει τις ανάγκες μας και τον τρόπο που ζούμε.

1.4. Ο πολιτισμός ως φορέας ανάπτυξης

Στην Ελλάδα, ο τομέας του πολιτισμού αποτελεί το μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνίας αποσκοπώντας στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην ανάδειξη και αξιοποίηση του γενικότερου πολιτιστικού πλούτου και της ιστορίας της Ελλάδας. (Παπαϊωάννου, Α. 2010:18)

Τόσο η πρωτοβάθμια όσο και η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση προωθούν και ενθαρρύνουν την πολιτιστική ανάπτυξη προβάλλοντας τις αξίες και τις ιδέες του

πολιτισμού μέσω δράσεων, αναβαθμίζοντας έτσι την ποιότητα ζωής των δημοτών, δημιουργώντας ερεθίσματα για την συμμετοχή τους στα τοπικά δρώμενα, προωθώντας τον διάλογο και προάγοντας την τοπική ανάπτυξη. Αυτό το ενδιαφέρον της τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολιτισμό φαίνεται από τα πολυάριθμα δρώμενα και φεστιβάλ που διοργανώνονται στους δήμους της χώρας αλλά και από την δράση των πολιτιστικών συλλόγων κάθε δήμου και με την συμμετοχή των δημοτών να είναι καθοριστική για την ύπαρξή τους. Ωστόσο δεν λείπουν τα προβλήματα και σε αυτό το τομέα, καθώς η έλλειψη κατάλληλων υποδομών, προσωπικού και κονδυλίων δυσχεραίνει την προσπάθεια των δήμων στην παραγωγή πολιτισμού.

1.4.1. Πολιτιστική πολιτική

Εκ του ορισμού, ο όρος *πολιτιστική πολιτική* αποτελείται από δυο όρους αλληλένδετους μεταξύ τους, την πολιτική και τον πολιτισμό. Με τον όρο *πολιτική* εννοούμε ένα σύστημα σκοπών και λήψης αποφάσεων για τη δημόσια ζωή και το συμφέρον μιας χώρας, και με τον όρο *πολιτισμός* εννοούμε έναν τρόπο ζωής, που συμπεριλαμβάνει διάφορα νοήματα, τα οποία είναι φτιαγμένα από τον άνθρωπο και επιδρούν στις πολιτικές αποφάσεις. Άρα η πολιτιστική πολιτική θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι ένα πολιτικό σύστημα, που δίνει όμως προτεραιότητα στον πολιτισμό και στην δημιουργικότητα.

1.4.1.1. Πολιτιστική πολιτική - Ευρωπαϊκή σκοπιά

Ο πολιτισμός αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης συμβάλλοντας αποφασιστικά στην εδραίωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου καθώς και στην ακτινοβολία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σε διεθνή κλίμακα. (Παπαϊωάννου, Α. 2010:17).

Έτσι, με γνώμονα τον οικονομικό, ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό παράγοντα προσδιορίστηκαν σκοποί για την άσκηση της πολιτιστικής πολιτικής οι οποίοι συνοπτικά είναι:

- η προώθηση, διάδοση και συντήρηση των πολιτιστικών αγαθών,
- η ποιοτική βελτίωση και ποσοτική ανάπτυξη και αύξηση των πολιτιστικών δράσεων,
- η άνοδος της πολιτιστικής στάθμης των κοινωνιών.

Η υλοποίηση αυτών των σκοπών καθορίζεται μέσω νόμων, αποφάσεων και διαταγμάτων, περιφερειακών και κεντρικών διοικητικών μονάδων, κρατικών και ευρωπαϊκών κονδυλίων, πολιτιστικών κέντρων, φορέων και συλλόγων.

Από το 2000 έχουν υλοποιηθεί διάφορα προγράμματα για την ανάπτυξη της πολιτιστικής πολυμορφίας ως μέσο ανάπτυξης διεθνών σχέσεων. Το πρώτο πρόγραμμα που υλοποιήθηκε από το 2000 έως το 2006 ονομάστηκε "Πολιτισμός 2000" και *προέβλεπε την αμοιβαία γνώση του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών εστιάζοντας στην κοινή πολιτιστική τους κληρονομιά και προωθώντας το ρόλο του πολιτιστικού διαλόγου.* (Παπαϊωάννου, Α. 2010:17).

Μετά την επιτυχία του πρώτου προγράμματος ακολούθησε το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2007-2013" που εστίαζε στην ανάπτυξη των διακρατικών σχέσεων ανάμεσα στους πολιτιστικούς φορείς των χωρών της ΕΕ, αλλά και των τρίτων χωρών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα συλλέγοντας και διαδίδοντας πολιτιστικές πληροφορίες.

Επίσης, καθιερώθηκε ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας όπου *τονίζεται ο ιδιαίτερος ρόλος του πολιτισμού στην ευρωπαϊκή διαδικασία και στη δημιουργία ενός πλαισίου αναφοράς μεταξύ των κρατών- μελών.* (Παπαϊωάννου, Α. 2010:18).

Επίσης ο θεσμός αδελφοποίησης πόλεων που έχει στόχο τη *συνεργασία για την προαγωγή των οικονομικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των πόλεων με σκοπό τη ανάπτυξη των ανταλλαγών μεταξύ πολιτών, την ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ των πολιτών της Ε. Ε.* (Παπαϊωάννου, Α. 2010:18).

Το αμέσως επόμενο πρόγραμμα με όνομα "MEDIA 2007" υλοποιήθηκε το διάστημα 2007-2010 στηρίζοντας την ευρωπαϊκή οπτικοακουστική βιομηχανία (κινηματογράφος) αποσκοπώντας στη διατήρηση και ενίσχυση της πολιτιστικής διαφορετικότητας και την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Τέλος, το πρόγραμμα "Δημιουργική Ευρώπη" για την περίοδο 2014-2020 στοχεύει στην υποστήριξη του ευρωπαϊκού πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα: διασφαλίζοντας, αναπτύσσοντας και προωθώντας την ευρωπαϊκή πολιτισμική και γλωσσική πολυμορφία, αναδεικνύοντας τη πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Ευρωπαϊκού πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα, ιδίως εκείνη του οπτικοακουστικού τομέα, με σκοπό την προώθηση έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. (Μούσης, Ν. (2011) Η πολιτιστική πολιτική της ΕΕ. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://europedia.moussis.eu/books>)

1.4.1.2. Πολιτιστική πολιτική - Ελληνική σκοπιά – Χορηγία

Η Ελλάδα ακολουθεί ένα μεικτό μοντέλο πολιτιστικής πολιτικής, καθώς ο καθορισμός των στόχων και των προτεραιοτήτων της πολιτιστικής πολιτικής είναι αρμοδιότητα της κυβέρνησης ενώ η εφαρμογή της ανατίθεται στους εποπτευόμενους οργανισμούς από το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, που είναι ο υπεύθυνος φορέας για τη χάραξη της κύριας κρατικής πολιτιστικής πολιτικής. (Τσιούμας, Α. 2011:19).

Ο υποδοχέας όμως των δραστηριοτήτων πολιτιστικού χαρακτήρα είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση γιατί συνδέεται με την τοπική κοινωνία, αφουγκράζεται τα τοπικά προβλήματα, τις ανάγκες και τις αγωνίες της και θεωρείται ο καταλληλότερος, για την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής, φορέας.

Ένα άλλο πρόβλημα για την υλοποίηση της πολιτιστικής πολιτικής είναι η *χορηγία*. Ως χορηγία εννοούμε την χρηματοδότηση και παροχή υπηρεσιών ή αγαθών σ' έναν οργανισμό (καλλιτεχνικό) ή σε ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο (ή καλλιτέχνη), με σκοπό την προβολή των αγαθών ή υπηρεσιών. Στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία έχουν αρχίσει οι επιχειρήσεις να κατανοούν την ανάγκη της χορηγίας ως μορφή στρατηγικής για την προβολή των προϊόντων ή αγαθών.

Για την προώθηση και υιοθέτηση του θεσμού της χορηγίας δημιουργήθηκε ο *Όμιλος Ενίσχυσης Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων* με πρωτοβουλία 20 επιχειρηματιών και το Εθνικό Σύστημα Χορηγιών με πρωτοβουλία της Εθνικής Τράπεζας όμως λόγω της μη στήριξης τους από την πολιτεία για το πρώτο και την αλλαγή της δομής της τράπεζας στο δεύτερο, οδήγησαν στην αναστολή λειτουργίας τους και συνάμα το κλείσιμό τους.

1.4.1.3. Η έννοια της πολιτιστικής πολιτικής και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

Μέχρι την δεκαετία του '70 η πολιτιστική πολιτική αποτελούσε εθνικό ζήτημα όμως τα επόμενα χρόνια λόγω της εμφάνισης νέων αντιλήψεων, απόψεων και συνθηκών για την πολιτιστική πολιτική, επεκτάθηκε τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Η ενίσχυση της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης συνδέεται με την χάραξη της πολιτιστικής πολιτικής όπου καθοριστικό ρόλο παίζει η συμμετοχή των πολιτών καθώς και η ίδια η τοπική αυτοδιοίκηση. *Εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου, η χάραξη εθνικής πολιτιστικής πολιτικής ενσωματώνει και τη διαδικασία πολιτιστικής αποκέντρωσης σε επίπεδο περιφερειακό και τοπικό. Στην επίτευξη των στόχων της πολιτιστικής πολιτικής σημαντικός είναι ο ρόλος της αποτελεσματικής χρήσης των πολιτιστικών πόρων τόσο στο γεωγραφικό χώρο του τοπικού, όσο και σε εθνικό επίπεδο. (Κυριάκογλου, Μ. 2010:32)* Οι τοπικές πολιτιστικές πολιτικές για να είναι αποτελεσματικές πρέπει να θέσουν τον

πολιτισμό ως κεντρικό άξονα της πολιτικής ζωής της εκάστοτε πόλης ώστε οι κάτοικοι να συνδέονται με αυτή και να συμμετέχουν στην δημόσια δρώμενα της.

Η πολιτιστική πολιτική αποτελεί δομικό άξονα μιας πολιτικής οικονομικής ανάπτυξης και λειτουργεί υπό τη μορφή μέσου επίτευξης προστιθέμενης αξίας σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο. (Κυριάκογλου, Μ. 2010:33) Η σχεδίαση πολιτιστικής πολιτικής απαιτεί προγραμματισμό, έρευνα, μελέτη, ανάλυση, σαφήνεια, στόχους, διάρκεια, συνέπεια για την εκτίμηση των τάσεων που επικρατούν αλλά και για τις τάσεις που θα επικρατήσουν στο μέλλον ώστε να συμβαδίζουν με τα παγκόσμια δρώμενα.

Σε αυτό το σημείο είναι σαφές πως μέσω της οργάνωσης διαφόρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων η τοπική πολιτιστική πολιτική αναδεικνύεται ως μέσω ανάπτυξης της πόλης, ενεργοποιώντας έτσι τη συμμετοχή των πολιτών, την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την ενεργό συμμετοχή των ήδη υπάρχοντων υπαλλήλων τονώνοντας επίσης και την τοπική απασχόληση.

1.5. Πολιτιστικός τουρισμός

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί ένα από τα πιο παλιά και πιο δημοφιλή είδη τουρισμού. Από πολύ παλιά, άτομα ή ομάδες ατόμων, αναζητώντας την εμπειρία, τη γνώση και την προσωπική ανακάλυψη, πραγματοποιούσαν ταξίδια σε τόπους με ιστορικό, αρχαιολογικό, πνευματικό, λαογραφικό ή θρησκευτικό ενδιαφέρον, σε τόπους με διαφορετικό πολιτισμό και εθνολογικές ιδιομορφίες.

Αυτά τα ταξίδια, μπορούν να θεωρηθούν μια πρώιμη μορφή “πολιτιστικού τουρισμού” ο οποίος, σήμερα πλέον, έχει αναπτυχθεί και δικτυωθεί περισσότερο από τις υπόλοιπες μορφές τουρισμού.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού ο πολιτιστικός τουρισμός είναι το ταξίδι που γίνεται με κίνητρο βασικά πολιτιστικό και περιλαμβάνει εκπαιδευτικές περιηγήσεις, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, προσκυνήματα, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία καθώς και τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, του λαϊκού πολιτισμού και της τέχνης.

1.5.1. Η ιδιαιτερότητα του πολιτιστικού τουρισμού

Οι συνθήκες που διαμορφώνουν την ιδιαιτερότητα του πολιτιστικού τουρισμού, σε σχέση με τις άλλες μορφές τουρισμού, καθορίζονται από τη σχέση πολιτισμός – τουρισμός. Πρόκειται για μια σχέση αμφίδρομης αλληλεπίδρασης, με θετικές και

αρνητικές επιπτώσεις, που δημιουργείται από την εμπλοκή δύο μερών διαφορετικής σύστασης και συμφερόντων, αφενός της ευάλωτης πολιτιστικής κληρονομιάς που απαιτεί την προστασία της, τη σωστή ερμηνεία και προβολή της, αφετέρου του δυναμικού τουρισμού, που απαιτεί επιτυχή οργάνωση και κερδοφόρα διαχείριση.

Από όσα προαναφέρθηκαν, γίνεται σαφές ότι ο πολιτιστικός παράγοντας επηρεάζει ουσιαστικά πολλούς τομείς της κοινωνικής ζωής του σύγχρονου πολίτη.

Η διάκριση ανάμεσα στα δύο είδη του πολιτισμού, τον τεχνικό και τον πνευματικό, δίνει την ουσία της έννοιας μέσα από θεσμούς όπως ο τουρισμός, που έχουν να επιδείξουν και τις δύο μορφές του και μάλιστα στον υπερθετικό βαθμό. Ο μεν τεχνικός πολιτισμός (civilization) είναι το αποτέλεσμα των ενεργειών των ανθρώπων πάνω στις εξωτερικές δυνάμεις της φύσης, δηλαδή αναφέρεται στα τεχνικά μέσα και στο επίπεδο της υλικής μόνο ζωής των ανθρώπων (standards of life). Ο δε πνευματικός πολιτισμός (culture) είναι το αποτέλεσμα των ενεργειών του ανθρώπου στις εσωτερικές του δυνάμεις, δηλαδή αφορά τις μορφές της κοινωνικής συμβίωσης και τις επιτεύξεις της πνευματικής ζωής.

Οι δύο αυτές διαστάσεις του πολιτισμού στον τουριστικό τομέα βρίσκουν την πληρέστερη έκφρασή τους, καθώς τόσο τα επιτεύγματα του τεχνικού όσο και του πνευματικού πολιτισμού, που εκφράζουν την πολυπλοκότητά του, αποτελούν σημαντικούς τουριστικούς πόρους. Οι τουριστικοί αυτοί πόροι με τη σειρά τους αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο έλξης πελατών σε μια χώρα και αυτός είναι ο λόγος που χώρες με μακραίωνη ιστορία και παράδοση, χώρες με πλούσια και αναγόμενα στο μακρινό παρελθόν επιτεύγματα στον πολιτιστικό τομέα έχουν κατά τεκμήριο και αυξημένο τουρισμό αριθμητικά.

Τέλος, ο πολιτισμός καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και τον τρόπο ζωής και τις αξίες και την προσωπικότητα των πολιτών κάθε έθνους, επηρεάζοντας στη συνέχεια και τις όποιες αγοραστικές αποφάσεις τους.

1.6. Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης

Με την έννοια της τοπικής ανάπτυξης εννοείται μια ολοκληρωμένη διαδικασία με οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες που αλληλεπιδρούν συνεχώς με σκοπό την ανάπτυξη μιας χώρας ή περιφέρειας και την επιδίωξη των στόχων που έχει θέσει. Με την τοπική ενδογενής ανάπτυξη βελτιώνεται η επιχειρηματικότητα αξιοποιείται η παραγωγική δύναμη της τοπικής οικονομίας καθώς η όλη διαδικασία ξεκινά από τους πολίτες με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας της ζωής της τοπικής κοινωνίας. Ένας

άλλος ορισμός ορίζει την τοπική ανάπτυξη ως τον αντικειμενικό σκοπό μιας νέας περιφερειακής πολιτικής, που υιοθετεί τη στρατηγική της “από τη βάση” ανάπτυξης και την εφαρμόζει παράλληλα με την εθνική περιφερειακή στρατηγική, ενεργοποιώντας τη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού και τις τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. (Κυριάκογλου, Μ. 2010:25).

Ένας άλλος ορισμός της τοπικής ανάπτυξης λέει πως είναι το όριο διαδικασίας ανάπτυξης και μετασχηματισμού της τοπικής κοινωνίας και ταυτόχρονα διαδικασία μεταβολής της διάρθρωσής των συντελεστών παραγωγής, των τομέων και κλάδων της τοπικής κοινωνίας, σε μια χωρικά καθορισμένη κοινότητα με στόχο τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της. (Παπακωνσταντινίδης, Λ. 2007:151)

Η τοπική ανάπτυξη προσεγγίζεται :

- από το Κράτος μέσω των υπεύθυνων οργάνων με συγκεκριμένη πολιτική για ανάπτυξη, που δοκιμάστηκε για πολλές δεκαετίες και δημιούργησε μια σύνδεση εξάρτησης της περιφέρειας από το Κράτος,
- από τους κατοίκους του δήμου που με την ενεργό συμμετοχή τους και την ανάληψη, σε όλες τις φάσεις, της διαδικασίας μετασχηματισμού της τοπικής κοινωνίας μειώνοντας την εξάρτηση Κράτους-Περιφέρειας.

Και οι δυο αναφερόμενες περιπτώσεις χρειάζεται να βασιστούν σε ένα σχεδιασμό που στηρίζεται σε τοπικά δεδομένα και χαρακτηριστικά, προσδιορίζοντας πολιτικές που έχουν στόχο το μετασχηματισμό του παραγωγικού συστήματος, την αύξηση της παραγωγής και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της κοινωνίας. (Παπακωνσταντινίδης, Λ. 2007:153)

Η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα στην Ελλάδα έφερε αύξηση των επιχειρήσεων δημιουργώντας έτσι α) τοπικά παραγωγικά συστήματα δηλαδή σύνολα από επιχειρήσεις και δράσεις στον ίδιο τομέα δράσης καθιστώντας μεταξύ τους σχέσεις άμιλλας και ανταγωνισμού σε κοινές αγορές προϊόντων και β) τοπική επιχειρηματική ικανότητα δηλαδή την ικανότητα των τοπικών επιχειρηματιών να οργανώνουν τους τοπικούς πόρους κατά τον καλύτερο τρόπο ώστε να είναι ανταγωνιστικά τα προϊόντα στις εθνικές και διεθνείς αγορές αλλά και να ισχυροποιήσουν την τοπική αγορά και τον τοπικό πληθυσμό μέσω της απασχόλησής τους από τις τοπικές αυτές επιχειρήσεις. (Παπακωνσταντινίδης, Λ. 2007:153) Ουσιαστικά ολόκληρη η ζωή της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας διαρθρώνεται γύρω από το παραγωγικό της σύστημα, η εξέλιξη των οποίων αλληλεπιδρά με την καθημερινότητα και διαφοροποιείται κατά περίπτωση.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η κοινότητα Δάφνης στην οποία, κυριαρχούσε στην

οικονομία της ο δευτερογενής τομέας και ειδικότερα ο τομέας της μεταποίησης. Στην μεγάλη τους πλειοψηφία ήταν μεταποιητικές μονάδες ένδυσης: εσωρούχων, παιδικών ρούχων, πλεκτήρια, υποδημάτων, εργαστήρια αργυροχοΐας, χρυσοχοΐας, ξυλογλυπτικής, επιπλοποιίας και τυπογραφεία. Με την ύφεση της δραστηριότητας του τομέα αυτού και με την ανάπτυξη μεγάλων μεταποιητικών μονάδων οι ιδιοκτήτες μη αντέχοντας των ανταγωνισμό αναγκάστηκαν να τις κλείσουν.

Ένα βασικό εργαλείο σχηματισμού κοινωνικού κεφαλαίου αποτελεί το μοντέλο win-win-win του αναγνωρισμένου καθηγητή περιφερειακής ανάπτυξης κος Παπακωνσταντινίδη όπου υποστηρίζει πως προέκυψε ως αναγκαιότητα, για την αναζήτηση νέων μορφών οργάνωσης και λειτουργίας των κοινωνιών σε μια ανθρώπινη βάση παρά «συναλλακτική» φέρνοντας την Κοινωνιολογία στο προσκήνιο της επιστημονικής σκέψης. Στόχος της μεθόδου win-win-win είναι να αποδειχθεί ότι ο σχηματισμός κοινωνικού κεφαλαίου στη τοπική ανάπτυξη, έχει ως προαπαιτούμενο την κοινωνική συνοχή δημιουργώντας «δεσμούς» κοινωνικής εμπιστοσύνης μεταξύ των κατοίκων της Κοινότητας απομακρύνοντας την τοπική ανάπτυξη από την οικονομική της διάσταση και προσεγγίζοντας την από την κοινωνιολογική της διάσταση. Και έτσι δημιουργείται ένα διαπραγματευτικό παιχνίδι διεργασίας των πολιτών ως προς το τοπικό ήθος αλλά και την συνεργασία. Η προτεινόμενη μεθοδολογία επιτρέπει την *βήμα προς βήμα ιστορική καταγραφή, μελέτη και ανάλυση της διαχρονικής εξέλιξης σχηματισμού επίκτητου κοινωνικού κεφαλαίου και την επίδραση αυτού πάνω στις δομές & λειτουργίες της κοινότητας προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης αυτής, μέσα από το μετασχηματισμό της γνώσης, της πληροφορίας και της συμπεριφοράς ή αλλιώς στρατηγικές που διαμορφώνουν την κάθε απόφαση στο παιχνίδι της κυριαρχίας μέσα στη διαπραγμάτευση.* (Παπακωνσταντινίδης, Λ. 2008:1-2)

Τέλος η τοπική ανάπτυξη διαμορφώνεται βάση των αξόνων α) οικονομικός άξονας όπου εστιάζει στην βελτίωση του του βιοτικού επιπέδου ενός τόπου, β) πολιτικοδιοικητικός άξονας όπου εστιάζει στη στρατηγική ενίσχυση ενός τόπου μέσω πολιτικών, διοικητικών και οικονομικών παραγόντων, γ) κοινωνικοπολιτιστικός άξονας όπου εστιάζει στη διαδικασία τοπικής ανάπτυξης μέσω κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων. Έτσι, για να υλοποιηθούν όλα αυτά, περνάνε από μια σειρά σταδίων, τα οποία στοχεύουν στην ικανοποίηση βασικών αναγκών του πληθυσμού με την κινητικότητα των πόρων, μέσω της ίδρυσης τοπικών επιχειρήσεων, επέκτασης αυτών πέρα από τα όρια της περιφέρειας, δημιουργία τοπικών ελέγχων για την συντήρηση και εξέλιξη των δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

1.6.1. Η πολιτιστική εκδοχή της τοπικής ανάπτυξης

Για να μπορέσει να εξελιχθεί η τοπική ανάπτυξη είναι απαραίτητη η πολιτική της διάπλαση καθώς συντελεί στην προώθηση της κουλτούρας , στην ενσωμάτωση του κοινωνικού συνόλου μέσα από διάφορες ενέργειες στον πολιτιστικό τομέα, στην αναβάθμιση του πνευματικού επιπέδου και στην ψυχαγωγία του κοινού, στοχεύοντας έτσι στην καλύτερη εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου. Έτσι ο πολιτισμός διαμορφώνεται και αναπτύσσεται κατάλληλα πάνω στις τοπικές ανάγκες και προτεραιότητες.

Με την αναντικατάστατη βοήθεια της πολιτιστικής ανάπτυξης αναπτύσσονται οι δυνατότητες των ανθρώπων διαμορφώνοντας την κοινωνική ζωή, ενισχύοντας την παραγωγική διαδικασία και ανάπτυξη που μέσω των πολιτιστικών δραστηριοτήτων δημιουργούν πέρα των άλλων και οικονομική άνθιση. Η δημιουργία επιχειρήσεων σε περιοχές που μπορούν να αναδειχθούν πολιτιστικά μέσω διαφόρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων έχει συντελέσει στην τοπική οικονομική ανάπτυξη και έχει προσελκύσει αρκετούς επενδυτές. Επίσης το πολιτιστικό φαινόμενο σε αυτές τις περιοχές προσδίδουν αξία και ποιότητα στην οικονομική ανάπτυξη. Οι συντονισμένες δράσεις εξάλλου σε τέτοιες περιπτώσεις υπογραμμίζουν ότι κύριος στόχος είναι η βελτίωση του επιπέδου και της ποιότητας της διαβίωσης των πολιτών αλλά και η αποδοτικότητα της πολιτιστικής ανάπτυξης .

Τόσο η τοπική αυτοδιοίκηση όσο και οι επιχειρήσεις, οι πολιτιστικές οργανώσεις και ένα σύνολο φορέων και παραγόντων είναι σημαντικές παράμετροι σχεδιασμού και εφαρμογής και συμβάλλουν στην τοπική πολιτιστική ανάπτυξη. *Ο πολιτισμός της κάθε τοπικής κοινωνίας αποτελεί τη μόνη σταθερή πηγή συναισθηματικής αναφοράς, διαχρονικών αξιών πάνω στις οποίες η τοπική κοινωνία θα βασίσει την ανάπτυξή της.* (Παπακωνσταντινίδης, Α. 2007:283)

1.6.2. Πολιτιστικός προγραμματισμός στην Ελλάδα

Η ανάγκη για ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια και η προσπάθεια για σταδιακή ενίσχυση ορισμένων τομέων συνδέθηκε με την εξελικτική πορεία και εφαρμογή των ενισχυτικών προγραμμάτων. Προωθήθηκαν πενταετή προγράμματα για την ενίσχυση της πολιτιστικής δραστηριότητας για την ανάπτυξη της χώρας. Το πρώτο πρόγραμμα τελέστηκε κατά την πενταετία 1978-1982 και το επόμενο το 1983-1987. Το επόμενο πρόγραμμα που αφορούσε την πενταετία 1988-1992 δεν εφαρμόστηκε ποτέ λόγω των πολιτικών ταραχών που επικρατούσαν στην χώρα. Τη δεκαετία του 90 και ύστερα από την θέσπιση του όρου της χρηματοδότησης, η άποψη για τις πολιτιστικές δραστηριότητες

άλλαξε και θεωρήθηκε πλέον κλάδος της οικονομίας. Το 2000 ξεκίνησε να λειτουργεί το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων από το Υπουργείο Πολιτισμού σε συνεργασία με τους ΟΤΑ. Με την εφαρμογή του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 ο πολιτισμός αποκτά δικό του αυτοτελές πρόγραμμα, στόχους και πλαίσιο. Επίσης σε όλη αυτή την προσπάθεια συνέβαλαν και οι αναπτυξιακοί νόμοι όπου έδωσαν κίνητρα για να ιδρυθούν επιχειρήσεις και οργανισμοί για να καλυφθούν κοινωνικές ανάγκες και να τονωθεί η τοπική οικονομία.

Την περίοδο αυτή, επεκτάθηκαν σε όλη την χώρα δημοτικές επιχειρήσεις που ανέπτυξαν πολιτισμικές δράσεις. Η πολιτισμική δράση που κάνουν οι δήμοι τα τελευταία αυτά χρόνια συνεχίζει να χρηματοδοτείται από διάφορες επιχειρήσεις και τα ίδια τα Πνευματικά Κέντρα των δήμων για να ανέρθει ο πολιτισμός σε τοπικό επίπεδο.

Όσον αφορά το εθνικό επίπεδο η πολιτική ακολουθεί τις οδηγίες του Υπουργείου Πολιτισμού τον οποίο είναι αρμόδιο για τα θέματα πολιτισμού και χορηγήσεων σε πολιτιστικούς φορείς, οργανισμούς και ΟΤΑ. *Οι Πολιτιστικές Δράσεις καλύπτουν πρωταρχικά την οικονομική ενίσχυση, την οργανωτική συνεργασία και κυρίως τον έλεγχο της παραγωγής εκδηλώσεων όλων των πολιτιστικών φορέων Ο.Τ.Α και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης καθώς επίσης και όλων των πνευματικών και κοινωνικών ιδρυμάτων, πνευματικών κέντρων και σχετικών οργανισμών που εκπροσωπούν την πολιτιστική δημιουργία της περιφέρειας.* (Κυριάκογλου, Μ. 2010:36) Η ελληνική πολιτιστική παράδοση ενισχύεται με την βοήθεια της Διεύθυνσης Πολιτιστικών Δράσεων, του τμήματος Πολιτιστικών Κέντρων, Σωματείων και Ιδρυμάτων και το Δίκτυο Πολιτιστικής Διαχείρισης υποστηρίζουν με διάφορες εκδηλώσεις την πολιτιστική αποκέντρωση και συγκροτούν την παραγωγή όλων των πολιτιστικών φορέων της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. Ο.Τ.Α α' βαθμού

Οι δήμοι, όπως τους ξέρουμε σήμερα, καθιερώθηκαν με νόμο “περί συστάσεως Δήμων” τον Ιανουάριο του 1834 και έτσι εισήχθη για πρώτη φορά ο όρος Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα. Με το “Σχέδιο Καποδίστριας” υπήρχαν 914 Δήμοι και 120 Κοινότητες. Η προ σχεδίου Καποδίστρια κατάσταση, περιλάμβανε περίπου 5.800 Δήμους και Κοινότητες. Σήμερα, σύμφωνα με το ισχύον σχέδιο “Σχέδιο Καλλικράτης” ο αριθμός των Δήμων και των Κοινοτήτων ανέρχεται μόλις σε 325. Επικεφαλής στους Δήμους είναι ο Δήμαρχος και το Δημοτικό Συμβούλιο ενώ στις Κοινότητες είναι οι Κοινοτάρχες και τα Κοινοτικά Συμβούλια. Εκλογές για την εκλογή των οργάνων των ΟΤΑ γίνονται κάθε 4 χρόνια από το λαό με καθολική, άμεση και μυστική ψηφοφορία.

Οι ΟΤΑ είναι ΝΠΔΔ και διατηρούν την αυτοτέλειά τους στο διοικητικό και οικονομικό τομέα δηλαδή έχουν δικό τους προϋπολογισμό, δική τους περιουσία αλλά και δικούς τους υπαλλήλους. Το κράτος ασκεί έλεγχο νομιμότητας των πράξεων της τοπικής αρμοδιότητάς τους και σε καμία περίπτωση δεν τους εμποδίζει στις πρωτοβουλίες και στις ελεύθερες δράσεις τους. Επίσης, για την καλύτερη συνεργασία μεταξύ των ΟΤΑ α' βαθμού έχουν συσταθεί οι Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων όπου αποτελούν ΝΠΔΔ και η συμμετοχή των δήμων και κοινοτήτων σε αυτές είναι υποχρεωτική.

2.2. Πρόγραμμα Καλλικράτης

Ο νόμος Ν. 3852/2010 ή αλλιώς Πρόγραμμα Καλλικράτης, μπήκε στη ζωή μας επίσημα την 1η Ιανουαρίου του 2011, σηματοδοτώντας μια νέα εποχή στην τοπική κοινωνία και αυτοδιοίκηση επαναπροσδιορίζοντας τα όρια των δήμων, τον τρόπο εκλογής των διοικητικών οργάνων αλλά και τις αρμοδιότητές τους. Το πρόγραμμα Καλλικράτης αποτελεί την εξέλιξη του Σχεδίου Καποδίστρια με βασικό στόχο την μείωση των δήμων, την αντικατάσταση των νομαρχιών από τις περιφέρειες κ.α. Όλες αυτές οι αλλαγές δεν θα μπορούσαν να μην επηρεάσουν και τον πολιτιστικό τομέα των εκάστοτε δήμων καθώς κάθε δήμος χωριστά είχε αναπτύξει μια δική του πολιτιστική πολιτική και πλέον καλούνται οι ενωμένοι δήμοι να αναπτύξουν την ίδια πολιτιστική πολιτική.

Το Πρόγραμμα Καλλικράτης δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ στις 7 Ιουνίου του 2010 αντικαθιστώντας το μέχρι τότε ισχύον Σχέδιο Καποδίστρια. Ο νέος νόμος παρεμβαίνει στην εσωτερική λειτουργία και την μέχρι τότε διάρθρωση των νέων δήμων. Σύμφωνα με

το νέο πρόγραμμα οι Δήμοι και οι Περιφέρειες συγκροτούν τον α΄ και β΄ βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης μεταξύ των οποίων αναπτύσσονται σχέσεις συνεργασίας, κοινών συμφωνιών και κοινών δράσεων. Ο αριθμός, όπως προαναφέρθηκε, των δήμων και κοινοτήτων ανέρχεται σε 325. *Οι Νομαρχίες, συνολικά 57, ως β΄ βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης καταργούνται και τη θέση τους λαμβάνουν οι 13 υπάρχουσες Περιφέρειες. Οι αρμοδιότητες των Νομαρχιών διαμοιράζονται μεταξύ των νέων Δήμων και των Περιφερειών* (Παπανικολάου, Ι.: (2010), σελ.25) και δημιουργούνται 7 νέες Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.

Στα πλαίσια εφαρμογής του προγράμματος αυτού, λογικό επακόλουθο λόγω της μείωσης των δήμων και κοινοτήτων από 1034 επί Σχέδιο Καποδίστρια σε 325 επί Πρόγραμμα Καλλικράτη, σημειώθηκε δραστική μείωση του αριθμού των δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων, Νομικών προσώπων που είχαν υπό την εποπτεία τους οι Δήμοι καθώς και μελών των συμβουλίων των δημοτικών επιχειρήσεων. Όσον αφορά την εδαφική περιφέρεια του κάθε δήμου που συνιστάται με το παραπάνω πρόγραμμα, αποτελείται από τις εδαφικές περιφέρειες των συνενωμένων ΟΤΑ α' βαθμού και έτσι δημιουργούνται οι δημοτικές ενότητες του νέου πλέον δήμου φέροντας το όνομα του πρώην δήμου ή κοινότητας. Το πρόγραμμα Καλλικράτης, για πρώτη φορά, προβλέπει την δημιουργία επίσημων ιστοσελίδων για τους δήμους. *“Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μπορούν να ορίζονται ειδικότερες τεχνικές και άλλες προδιαγραφές ως προς τη σύνθεση, το περιεχόμενο, την προσβασιμότητα και γενικότερα τη δημιουργία, συντήρηση, ανανέωση και λειτουργία της ιστοσελίδας του δήμου”* (Παπανικολάου, Ι.: (2010), σελ.25-26).

Τέλος στο πλαίσιο κατάρτισης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας (Εσωτερικός Κανονισμός) και της συγκρότησης των υπηρεσιών τους, οι νέοι δήμοι υποχρεούνταν να περιλάβουν, υπηρεσιακές μονάδες με τα ακόλουθα αντικείμενα :

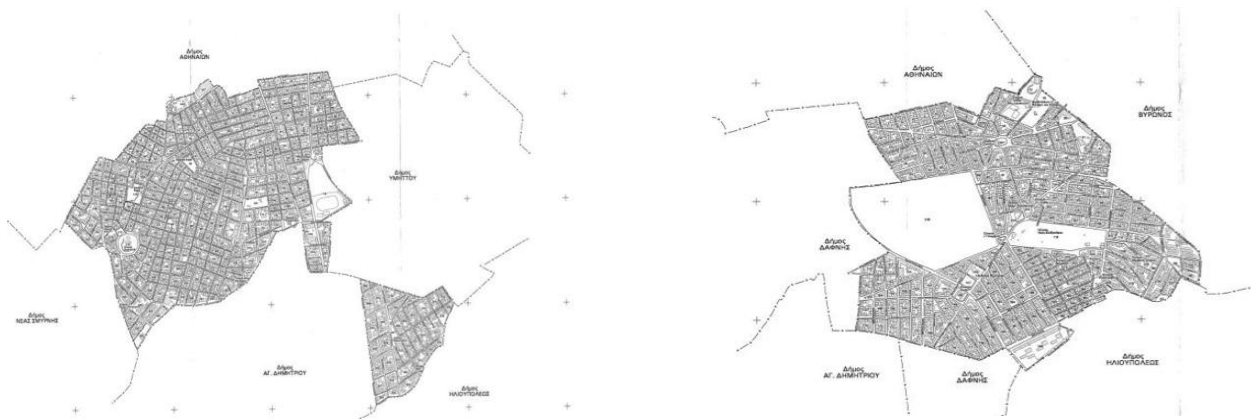
- Προγραμματισμού και Ανάπτυξης,
- Οικονομική υπηρεσία,
- Τεχνική υπηρεσία,
- Τεχνολογίας, Πληροφορικής και Επικοινωνιών,
- Διαφάνειας,
- Νομικής υποστήριξης,
- Διοίκησης – Διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού,
- Άσκησης Κοινωνικής Πολίτικης και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων,

- Περιβάλλοντος – Πολιτικής Προστασίας,
- Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού, Νέας Γενιάς,
- Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Αλιείας, εφόσον ασκούνται αντίστοιχες αρμοδιότητες.

2.3. Ο νέος καλλικρατικός δήμος Δάφνης-Υμηττού

Με το σχέδιο Καλλικράτης και την συγχώνευση δήμων, συγχωνεύτηκαν ο δήμος Δάφνης και ο δήμος Υμηττού όπου τώρα συντελούν τον δήμο Δάφνης-Υμηττού. Ο νέος Δήμος έχει - σύμφωνα με την επίσημη απογραφή του 2011 – 33.628 μόνιμους κατοίκους εντάσσεται στην Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών, μαζί με τους Δήμους Αθηναίων, Βύρωνα, Γαλασίου, Ζωγράφου, Ηλιούπολης, Καισαριανής, Φιλαδέλφειας και Χαλκηδόνας και αποτελείται από δύο Τοπικά Διαμερίσματα: το Τοπικό Διαμέρισμα Δάφνης και το Τοπικό Διαμέρισμα Υμηττού. Τα Τοπικά Διαμερίσματα έχουν τα όρια των παλαιών Δήμων και η συνολική έκταση τους είναι 2,35 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

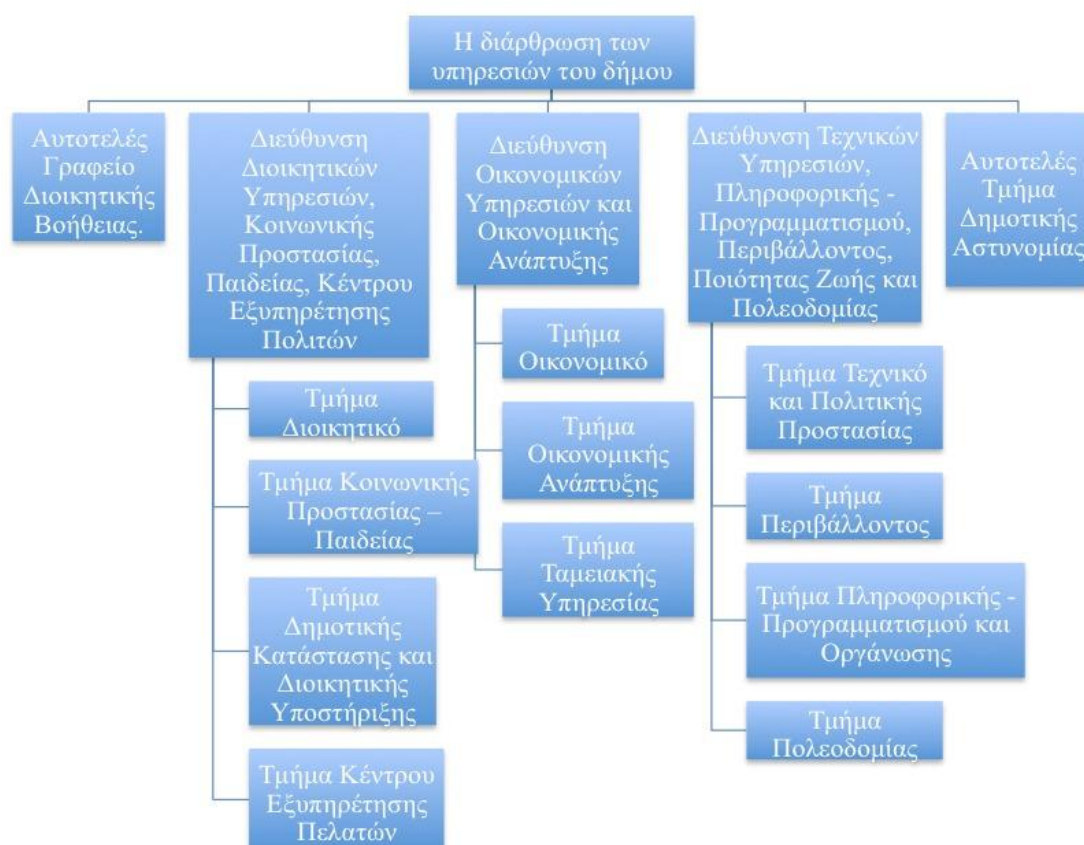
Εικόνα 1 : Τοπογραφικό διάγραμμα Δημοτικής Κοινότητας Δάφνης (αριστερά) και Δημοτικής Κοινότητας Υμηττού (δεξιά)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Η περιοχή στην οποία εδραιώθηκαν οι 2 δήμοι άρχισαν να κατοικούνται από το 1915 με 1920, από τις ανασκαφές όμως που έγιναν για την κατασκευή του μετρό στην Δάφνη, ευρήματα έδειξαν πως η περιοχή αυτή ταυτίζεται με τον αρχαίο δήμο Αλωπεκής, δήμος που είχε προκύψει από την διαίρεση που είχε κάνει ο Κλεισθένης τον 6ο αιώνα π.Χ στην Αττική.

Εικόνα 2 : Διάρθρωση Υπηρεσιών Δήμου Δάφνης-Υμηττού

Δήμαρχος του δήμου επί 12 συναπτά έτη είναι ο κος Μιχάλης Σταυριανουδάκης, απαρτιζόμενος από 5 αντιδημάρχους, το Δημοτικό συμβούλιο, 11 Συμβούλους της Κοινότητας Δάφνης και 11 Συμβούλους της Κοινότητας Υμηττού.

Ο παρακάτω πίνακας αποτυπώνει τον πληθυσμό των 2 δήμων από το 1920 μέχρι και σήμερα. (αναθεώρηση απογραφής 2011, ΦΕΚ 699/Β/20.3.2013)

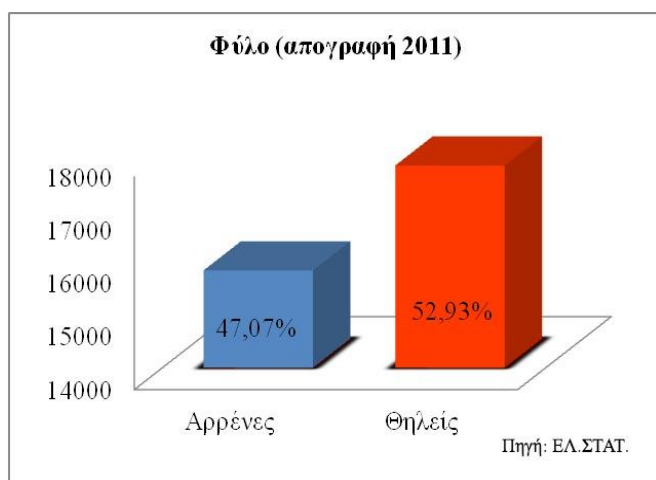
Πίνακας 1 : Πληθυσμός

Έτος	Δημοτική Κοινότητα Δάφνης	Δημοτική Κοινότητα Υμηττού
1925	180 κατ.	4.100 κατ.
1951	17.342 κατ.	8.968 κατ.
1971	26.608 κατ.	13.717 κατ.
1991	24.152 κατ.	11.671 κατ.
2011	22.623 κατ.	10.443 κατ.

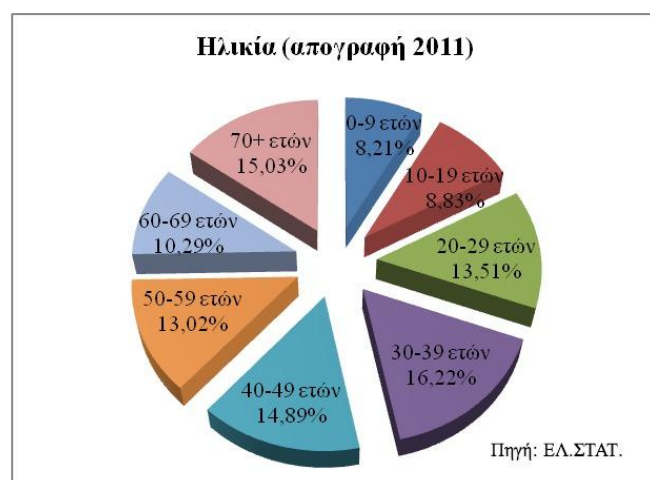
Πηγή: <http://dafninews.wordpress.com>

Παρακάτω, βλέπουμε, σύμφωνα με την πρόσφατη απογραφή του πληθυσμού το 2011 από την Ελληνική Στατιστική Αρχή, διαγράμματα που απεικονίζουν τον δήμο σε αριθμούς.

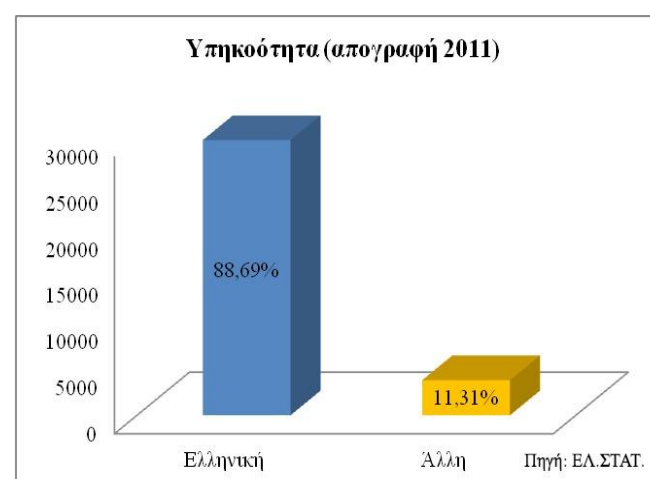
Γράφημα Α : Φύλο

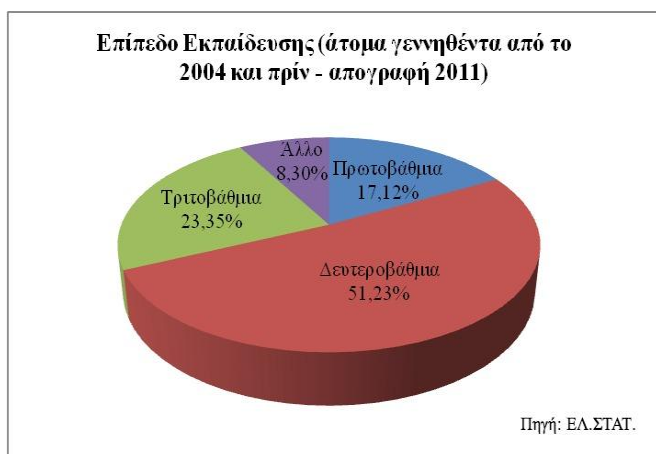
Γράφημα Β : Ηλικία

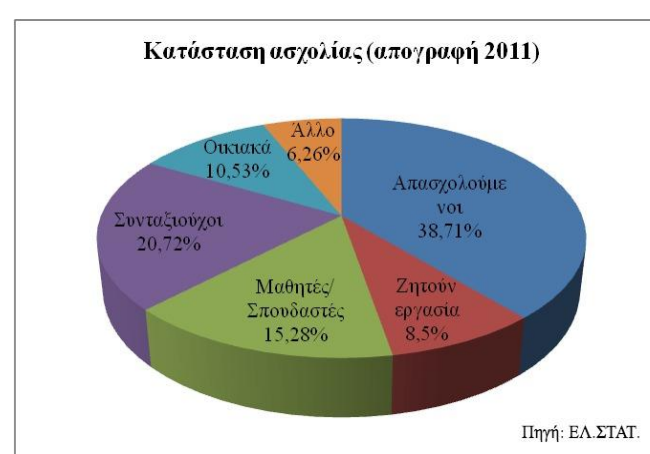
Γράφημα Γ : Οικογ. Κατάσταση

Γράφημα Δ : Υπηκοότητα

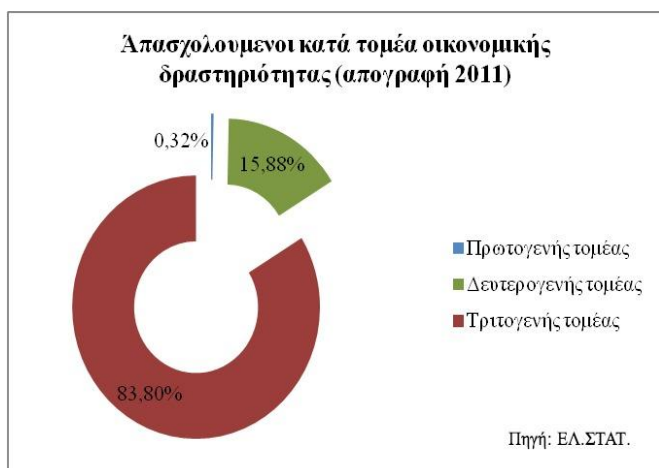

Γράφημα Ε : Επίπεδο Εκπαίδευσης

Γράφημα ΣΤ : Κατάσταση Ασχολίας

Γράφημα Η : Απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας

Σε αυτό το διάγραμμα παρατηρούμε πως η πλειοψηφία των κατοίκων του δήμου απασχολούνται στον τριτογενή τομέα. Η κοινότητα Δάφνης από την εποχή ίδρυσής της συνδέθηκε έντονα με τον τομέα της μεταποίησης. Όμως με το πέρασμα των χρόνων, την ύφεση της δραστηριότητας του τομέα αυτού και την ανάπτυξη του τομέα

υπηρεσιών, καθώς και τη σύνδεση της περιοχής με 2 σταθμούς του μετρό (Σταθμός Δάφνη & Άγιος Ιωάννης), εμπορικά μαγαζιά, επιχειρήσεις ένδυσης, υπόδησης, εστίασης, περίπτερα, φροντιστήρια, κεντρικό σταθμό λεωφορειακών γραμμών καθώς και κρατικούς φορείς επικράτησε ο τριτογενής τομέας ως κύριος τομέας οικονομικής δραστηριότητας. Η κοινότητα Υμηττού, αποτελεί κατά βάση περιοχή κατοικίας καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων του εργάζεται εκτός της Κοινότητας. Έχει μικρό πληθυσμό και περιορισμένη οικονομική ζωή και στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις γειτνιαζουσες περιοχές. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η περιοχή φιλοξένησε πρόσφυγες από την Μικρά Ασία, ενώ το μικρό μέγεθος των οικοπέδων λόγω της μεγάλης κατάτμησης, η μεγάλη απόσταση από κεντρικούς οδικούς άξονες αλλά και η ύπαρξη των εγκαταστάσεων της ΠΥΡ.ΚΑΛ επηρέασαν την εξέλιξη της περιοχής και έγινε η αφορμή για την υποβάθμισή της.

2.3.1. Το Τοπικό Διαμέρισμα Υμηττού

Ο πρώην δήμος Υμηττού βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του λεκανοπεδίου του νομού Αττικής, στους πρόποδες του βουνού Υμηττός εξού και η ονομασία του. Γειτονεύει με τους δήμους Βύρωνα, Ηλιούπολης και Δάφνης με τον οποίο από το 2010 με το σχέδιο Καλλικράτης συναποτελούν τον δήμο Δάφνης-Υμηττού.

Το όνομα Υμηττός προέρχεται από τη λέξη θύμος όπου οι αρχαίοι εννοούσαν τα φρύγανα που ανθούσαν στον Υμηττό και που με το άρωμά τους έκαναν τις μέλισσες να στροβιλίζουν σαν μεθυσμένες. Μετά από πολλές παραφθορές της λέξης επικράτησε τελικά η αρχαία ονομασία του βουνού Υμηττός.

Οι πρώτοι που κατοίκησαν στην ευρύτερη περιοχή του σημερινού Υμηττού ήταν

πρόσφυγες από την Μικρά Ασία. Ξεκίνησαν να δημιουργούνται κοινότητες προσφύγων και γι' αυτό πολλές πλατείες και δρόμοι της περιοχής φέρουν ονόματα από τις μνήμες και τις αναφορές της καταγωγής τους. Και έτσι το 1928 ιδρύθηκε η κοινότητα Υμηττού όπου άνηκε στον δήμο Αθηνών μόλις 4 χλμ από το κέντρο της Αθήνας. Τον Απρίλιο του 1963 με βασιλικό διάταγμα η κοινότητα Υμηττού μετατρέπεται σε Δήμο. Τον δήμο τον χαρακτηρίζουν η χαμηλή δόμηση και η έντονη πολιτιστική του δράση.

Στη περιοχή του Υμηττού το πράσινο καλύπτει το 22% της συνολικής έκτασης του δήμου, ο συντελεστής δόμησης διατηρείται χαμηλός και παρότι ήταν από τους πιο μικρούς δήμους της Αθήνας κατόρθωσε να παραμείνει μια ανθρώπινη πόλη και έντονα δραστήρια σε θέματα πολιτισμού.

Εικόνα 3 : Θέα όρους Υμηττού

Εικόνα 4 : Άλσος Άρη Αλεξάνδρου

Εικόνα 5 : Πλατεία Υμηττού

2.2.2. Τοπικό Διαμέρισμα Δάφνης

Ο πρώην δήμος Δάφνης βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του λεκανοπεδίου του νομού Αττικής. Συνορεύει με τους δήμους Αθηνών, Νέας Σμύρνης, Αγίου Δημητρίου και Υμηττού με τον οποίο από το 2010 με το σχέδιο Καλλικράτης συναποτελούν τον δήμο Δάφνης-Υμηττού.

Το όνομα Δάφνη πιστεύεται ότι προήλθε από τους θάμνους που με εντολή του τότε δημάρχου Ηλία Πετροπουλέα είχαν φυτευτεί στη περιοχή και ήθελε να δώσει στο δήμο του το όνομα της ιδιαίτερης πατρίδας του καθώς καταγόταν από τη Δάφνη Λακωνίας. Οι δάφνες ήταν ιερό φυτό του θεού Απόλλωνα και έτσι το έμβλημα του δήμου έχει ένα κύκλο όπου στη περιφέρεια του είναι ζωγραφισμένο ένα χρυσό στεφάνι από φύλλα δάφνης, στο κέντρο φέρει το κεφάλι του θεού Απόλλωνα με στεφάνι δάφνης και στο ενδιάμεσο κενό μια γαλάζια ταινία.

Πριν ο δήμος ονομασθεί δήμος Δάφνης, ήταν γνωστός με το όνομα της συνοικίας Κατσιπόδι ή Κατσιποδού. Κατά μια εκδοχή, το "Κατσιπόδι" είναι η μεσαιωνική τοπωνυμία των κτημάτων της οικογενείας Κατσιπόδη. Κατά μια άλλη εκδοχή, οι κάτοικοι έδωσαν το όνομα "κασίκας πόδι" (και με μια λέξη "κατσιπόδι"), επειδή έβλεπαν τα σημάδια, που άφηναν με τα πόδια τους οι κασίκες, που βοσκούσαν στην συγκεκριμένη περιοχή.

Από το 1925 ο οικισμός Κατσιπόδι όπου άνηκε στο τότε διευρυμένο δήμο Αθηνών, μαζί με τους οικισμούς Μπραχάμι, Αγία Βαρβάρα, Πικροδάφνη και Άγιο Κοσμά εντάχτηκαν στη κοινότητα Μπραχαμίου που ύστερα μετονομάστηκε σε κοινότητα Αγίου Δημητρίου. Με διάταγμα το 1947 ο συνοικισμός Μπραχάμι αποτέλεσε ξεχωριστή κοινότητα Μπραχαμίου μέχρι που το 1963 έγινε δήμος. Το υπόλοιπο τμήμα του δήμου συγκρότησε το δήμο Κατσιποδίου μέχρι το 1951 όπου ο δήμος μετονομάστηκε σε δήμο Δάφνης.

Εικόνα 6 : Πλατεία Καλογήρων 1970

Εικόνα 7 : Πλατεία Καλογήρων 2014

Εικόνα 8 : Πλατεία Δημαρχείου 1970

Εικόνα 9 : Πλατεία Δημαρχείου 2014

2.3. Βασικοί πολιτιστικοί φορείς του Δήμου

Στο νέο δήμο, δημιουργήθηκαν δυο οργανισμοί Νομικού προσώπου Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) ο οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης-Υμηττού όπου σκοπός του είναι η άσκηση κοινωνικής πολιτικής, μέριμνας και αλληλεγγύης προς τους δημότες και ο οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού Δάφνης-Υμηττού όπου σκοπός αυτού του οργανισμού είναι η δημιουργία υποδομών και προϋποθέσεων για την ανάπτυξη, προώθηση και ενεργό συμμετοχή των δημοτών σε τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και παιδείας σε συνδυασμό με την κοινωνική και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση τους. (ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou>)

Στον οργανισμό Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης-Υμηττού το οποίο απαρτίζεται από 15/μελές διοικητικό συμβούλιο με πρόεδρο την Ρωμαίου-Πέτσα Γεωργία, παρέχονται υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας, ιατρικής περίθαλψης, νοσηλευτικών υπηρεσιών, διάθεση χώρων ημερήσιας παραμονής ηλικιωμένων και αναξιοπαθούντων ατόμων, διοργάνωση σεμιναρίων και ημερίδων συμβουλευτικού χαρακτήρα κ.α.. Τον οργανισμό απαρτίζουν:

- 7 δημοτικοί σταθμοί του δήμου με περίπου 400 βρέφη και νήπια,
- 5 Κ.Α.Π.Η με 2000 ενεργά μέλη,
- το Κ.Η.Φ.Η όπου είναι μια μονάδα ημερήσιας φιλοξενίας ηλικιωμένων ατόμων όπου οι οικογένειές τους λόγω του ότι εργάζονται ή αντιμετωπίζουν προβλήματα δεν μπορούν να τους φροντίσουν,
- το Πρόγραμμα κοινωνικής μέριμνας όπου έμπειρο νοσηλευτικό προσωπικό παρέχει υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας και το Πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι

όπου ένα πολυμορφικό αυτοκίνητο διευκολύνει τους κατοίκους του δήμου στις μετακινήσεις τους αλλά και στην φροντίδα του νοικοκυριού, την πληρωμή λογαριασμών κ.α.. Αυτά τα 2 προγράμματα αποτελούν τις Υπηρεσίες κατοίκων.

- τα Ψυχοπαιδαγωγικά κέντρα που λειτουργούν ως πρότυπα κέντρα πρόληψης, αξιολόγησης και αποκατάστασης, παρέχοντας δωρεάν υπηρεσίες που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγου, μάθησης ή σχολικής ένταξης από ειδικευμένο προσωπικό.

Ο οργανισμός πολιτισμού, το οποίο απαρτίζεται από 15/μελές διοικητικό συμβούλιο με πρόεδρο τον κος Καλδίκη Γεώργιο, είναι υπεύθυνο για την συνεχή λειτουργία και δημιουργία νέων εργαστηρίων πολιτιστικού χαρακτήρα, την ανάδειξη και διαφύλαξη των μνημείων και των εγκαταστάσεών τους, την δημιουργική απασχόληση και πολιτιστική καλλιέργεια των δημοτών μέσω εκδηλώσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τον οργανισμό απαρτίζουν:

1. η Βιβλιοθήκη που λειτουργεί στο τοπικό διαμέρισμα Δάφνης, με πάνω από 2000 τίτλους βιβλίων που καλύπτουν όλα τα ενδιαφέροντα ενώ λειτουργεί και Παιδική βιβλιοθήκη με σχολικά βοηθήματα και παιδική λογοτεχνία προσφέροντας δωρεάν πρόσβαση στο διαδίκτυο σε όλους τους μαθητές. Στο κτήριο της βιβλιοθήκης διοργανώνονται λογοτεχνικοί διαγωνισμοί και βραβεύσεις μαθητών, μαθητικοί διαγωνισμοί έκθεσης και ποίησης, κουκλοθέατρο και λογοτεχνικές βραδιές με γνωστούς συγγραφείς,
2. το Μουσείο Μπουζιάνη όπου αποτελεί και Πολιτιστικό κέντρο, εγκαινιάστηκε το 2010 τιμώντας τον διεθνώς αναγνωρισμένο ζωγράφο Γεώργιο Μπουζιάνη μετατρέποντας την κατοικία όπου έζησε σε Μουσείο. Στο χώρο του διοργανώνονται εκθέσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.α.,
3. τα 2 αθλητικά κέντρα του δήμου, το Αθλητικό Κέντρο «Ολυμπιονίκη Μιχάλη Μουρούτσου», το Κλειστό Γήπεδο Μπάσκετ Υμηττού όπως επίσης και η Γυμναστική Ακαδημία όπου φιλοξενεί στις εγκαταστάσεις του το Τ.Ε.Φ.Α.Α. Αθηνών, στα οποία αθλούνται πάνω από 2500 δημότες σε διάφορων ειδών αθλητικά τμήματα με ειδικό εξοπλισμό και διοργανώνονται διάφορα τουρνουά,
4. το εργαστήριο Φωτογραφίας το οποίο είναι αρκετά δημοφιλή στους δημότες διοργανώνοντας διάφορες εκθέσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις,

5. το Θεατρικό εργαστήριο-Δημοτικό Θέατρο «Φάνης Χήνας» στο οποίο διεξάγονται μαθήματα θεατρικής αγωγής και διοργανώνονται θεατρικές παραστάσεις,
6. το Εικαστικό εργαστήριο Τέχνης και Πολιτισμού στο οποίο οι μαθητευόμενοι προσπαθούν να δημιουργήσουν, με την καθοδήγηση των δασκάλων τους, δείγματα εξαιρετικής τέχνης,
7. το Διαδημοτικό δίκτυο πολιτισμού-Φεστιβάλ στη Σκιά των Βράχων, Δήμων Βύρωνα και Δάφνης-Υμηττού όπου αποτελεί μια αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με έδρα της τον δήμο Βύρωνα και εταίρους τον δήμο Δάφνης-Υμηττού. Αντικείμενο της εταιρείας είναι η συμμετοχή σε προγράμματα και πρωτοβουλίες τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο με την πραγματοποίηση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. Σκοπός της εταιρείας αυτής είναι κοινωφελής και αποτελείται από:
  - την ανάδειξη, παραγωγή, ενίσχυση και προαγωγή πολιτισμού μέσω διαφόρων μορφών τέχνης και δράσεων,
  - την αναβάθμιση, αξιοποίηση, βελτίωση της ποιότητας, της διαχείρισης και της αναγνωρισιμότητας του φεστιβάλ και ανάδειξή του σε μέσο τοπικής, περιφερειακής, εθνικής και διεθνούς πολιτιστικής πολιτικής,
  - την συμμετοχή και ανάληψη πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκά και παγκόσμια δίκτυα και οργανισμούς πολιτισμού, την υποβολή προτάσεων, υλοποίηση και προώθηση προγραμμάτων πολιτισμού και την εθελοντική συμμετοχή των πολιτών στις δράσεις της εταιρείας.

Η εταιρεία διοικείται από 15μελές συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο ο οποίος είναι ο δήμαρχος Βύρωνα κος Νίκος Χαρδαλιάς, τον αντιπρόεδρο ο οποίος ορίζεται από τον δήμο Δάφνης-Υμηττού, 6 μέλη και από τους 2 δήμους ξεχωριστά, από 1 μέλος κοινής αποδοχής και τους αναπληρωματικούς τους. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι το 1 μέλος από τα 6 του κάθε δήμου ξεχωριστά πρέπει οπωσδήποτε να συμμετέχουν στο Δ.Σ. και μετά το τέλος του 2014 ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος θα ορίζονται εναλλάξ από τους δήμους-εταίρους με πρώτο πρόεδρο από τον δήμο Δάφνης-Υμηττού.

8. το Κέντρο Δία Βίου Μάθησης όπου ενθαρρύνει τα άτομα κάθε ηλικίας να παρακολουθήσουν μαθήματα για την απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων που μπορούν να συμβάλουν θετικά στη καθημερινότητα τους. Τα προγράμματα προτείνονται από τους δήμους με γνώμονα τις τοπικές ανάγκες και τη προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και προσωπικής ανάπτυξης των δημοτών. (Κέντρα Δια Βίου Μάθησης Δήμων Στερεάς Ελλάδας & Νησιών Αιγαίου (2013). Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://www.inedivim.gr/index.php/kdvm9>) Το Κ.Δ.Α.Π. Δάφνης-Υμηττού απαρτίζει τμήματα πάνω σε 5 θεματικά πεδία: Οικονομία-Επιχειρηματικότητα, Ποιότητα ζωής-Περιβάλλον, Νέες τεχνολογίες, Κοινωνικές δεξιότητες και δράσεις, Πολιτισμός και τέχνη.

Εικόνα 10 : Μουσείο Μπουζιάνη

Εικόνα 11 : Θέατρο Φάνης Χήνας

**Εικόνα 12 : Θέατρο Βράχων
Μελίνα Μερκούρη**

**Εικόνα 13 : Γυμναστική Ακαδημία Αθηνών
Τ.Ε.Φ.Α.Α**

2.5. Πολιτιστικοί Σύλλογοι

2.5.1. Φιλοπρόοδος Όμιλος Υμηττού (Φ.Ο.Υ.)

ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΥΜΗΤΤΟΥ

Ο Όμιλος Φ.Ο.Υ. είναι πολιτιστικό σωματείο που ιδρύθηκε τον Μάιο του 1955 από Μικρασιατικής καταγωγής κατοίκους του Υμηττού.

Σκοποί του Ομίλου είναι η μελέτη, η συνειδητοποίηση και η υπεύθυνη τοποθέτηση απέναντι στα προβλήματα της κοινωνίας του Υμηττού, η ανάπτυξη μαζικών κινήματων όπως το νεολαιίστικο και οικολογικό κίνημα και τέλος η ανάπτυξη του πολιτιστικού τομέα του ομίλου προς όφελος των κατοίκων του Υμηττού.

Διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο εκλέγει η Γενική Συνέλευση των Μελών του κάθε δύο χρόνια. Για να γίνει κάποιος/κάποια μέλος του Ομίλου πρέπει να είναι δημότης ή κάτοικος του Δήμου Υμηττού και να αποδέχεται το Καταστατικό του. (Ο Όμιλος-Ο Υμηττός μας-Σύνδεσμοι. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο www.foy.gr) Το διοικητικό συμβούλιο απαρτίζεται από την Πρόεδρο Λένα Γιακουμάκη, την Αντιπρόεδρο Σωτηρία Τασσοπούλου, τον Γενικό Γραμματέα Γιάννη Σπυρίδη, την Ταμία Ιωάννα Φώσκολου, τον Ειδικό Γραμματέα Ανδρέα Γεωργιάδη, τον Βοηθό Ταμία Κωνσταντίνο Σαμάντη και τα Μέλη Παναγιώτη Τόλια, Δέσποινα Σιούτη και Δημήτρη Μελανίτη.

Είναι μέλος της Ομοσπονδίας φυσιολατρικών και ορειβατικών σωματείων Ελλάδος και επίσης διαθέτει ομάδες θεάτρου την «Ανέμη» και την «Πρόζα», παιδική θεατρική ομάδα, μουσική σκηνή, κοινωνικό και πολιτιστικό εργαστήριο που διοργανώνει ανοιχτές συζητήσεις και αφιερώματα, κινηματογραφική λέσχη, τομέα εκδρομισμού και φυσιολατρίας, τμήμα ζωγραφικής, και τμήμα παραδοσιακών χορών. (Ο Όμιλος-Ο Υμηττός μας-Σύνδεσμοι. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο www.foy.gr)

2.5.2. Πολιτιστικός-Λαογραφικός Σύλλογος Δάφνης Ταξιδευτές Πολιτισμού

Ο Πολιτιστικός-Λαογραφικός Σύλλογος Ταξιδευτές Πολιτισμού ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 2011 από μια ομάδα νέων ανθρώπων με σκοπό την διάδοση του πολιτισμού, των

ηθών και εθίμων και της λαογραφίας του τόπου στους δημότες μέσω εργαστηρίων, σεμιναρίων και μεμονωμένων δράσεων.

Από το πρώτο έτος λειτουργίας του δημιουργήθηκαν εργαστήρια αγγλικής γλώσσας μέσω μουσικοκινητικού προγράμματος για παιδιά 18μηνών έως 5 ετών, εργαστήριο εκμάθησης παραδοσιακών κρουστών, εργαστήρια αργαλειού και φωτογραφίας και εργαστήρια παραδοσιακού χορού. Πλέον λειτουργούν 7 εργαστήρια και συμμετέχουν από όλες τις ηλικίες και ανεξαρτήτως εμπειρίας με τα αντικείμενα των εργαστηρίων δημότες.

Το διοικητικό συμβούλιο απαρτίζεται από την Πρόεδρο Μαρία Αλαφούζου, τον Αντιπρόεδρο Αριστείδη Κουσίδη, τον Γενικό Γραμματέα Φίλιππο Χάλαρη, τον Ταμία Κυριάκο Τσουκαλά, τους Συμβούλους Παναγιώτη Ρονιώτη, Γεώργιο Χάλαρη και Μαρία Βρέντζου, και τα Αναπληρωματικά Μέλη Μαρία Καμπάνη, Μαρία Νικήτιδου και Αργυρώ Ζησίμου. Η ελεγκτική επιτροπή απαρτίζεται από τα Μέλη Παναγιώτα Τσαπατσάρη, Άννα Αλαφούζου και Χρυσή Αρβανίτη, και τα Αναπληρωματικά Μέλη Αντιγόνη Πούλου και Γεώργιο Κωνσταντίνου.

2.5.3. Πολιτιστικός Όμιλος Δάφνης-Υμηττού “Ελλήνων Ρίζες”

Ο Πολιτιστικός Όμιλος Ελλήνων Ρίζες ιδρύθηκε το 2010 με την συγχώνευση των 2 δήμων, Δάφνης και Υμηττού, και ξεκίνησε την λειτουργία του την άνοιξη του 2011. Υπεύθυνος του ομίλου είναι ο καθηγητής παραδοσιακών χορών Βασίλης Λιάπας και σκοπός του ομίλου είναι η μελέτη, η διάσωση και διάδοση της μουσικοχορευτικής παράδοσης της Ελλάδας στις νεότερες γενιές, η συγκέντρωση λαογραφικού, ιστορικού και ενδυματολογικού υλικού, η μελέτη και προστασία της Ελληνικής Παραδοσιακής Μουσικής και η ανάδειξη του Λαϊκού Πολιτισμού της Ελλάδας.

2.5.4. Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Φιλύρα»

Η Φιλύρα ιδρύθηκε το 2002 με την ονομασία Πολιτιστικός Σύλλογος Υμηττού-Βύρωνα η Φιλύρα, και είναι ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο. Σκοπός του συλλόγου είναι η ανάληψη και ανάπτυξη πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων πολιτιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα μέσω εκδρομών, εκθέσεων, εκδηλώσεων, ομιλιών, διαλέξεων, διαφόρων παραστάσεων κ.α. . Η Φιλύρα έχει δημιουργήσει πολιτιστικά τμήματα όπως :

- την Χορωδία βυζαντινής και παραδοσιακής μουσικής όπου λειτούργησε για

πρώτη φορά τον Ιανουάριο του 2010 με αντικείμενο την προβολή της Βυζαντινής και της παραδοσιακής Ελληνικής λαϊκής μουσικής και την διδασκαλία της έχει αναλάβει ο Χάρης Τρασάνης,

- την Μικτή χορωδία ποικίλου ρεπερτορίου όπου ξεκίνησε να λειτουργεί στα τέλη του 2002 με αντικείμενο την ανάδειξη και προώθηση κάθε είδους ποιοτικής μουσικής και την διδασκαλία της έχει αναλάβει ο Γιάννης Βρυζάκης.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ πως η Χορωδία βυζαντινής και παραδοσιακής μουσικής αλλά και η Μικτή χορωδία ποικίλου ρεπερτορίου απαρτίζονται από ερασιτέχνες χορωδούς κατοίκους των δήμων Δάφνης, Υμηττού και Βύρωνα και έχουν ήδη συμμετάσχει σε πολλές χορωδιακές συναντήσεις, θρησκευτικού αλλά και γενικότερα πολιτιστικού χαρακτήρα.

- το τμήμα Παραδοσιακών χορών όπου ξεκίνησε την λειτουργία του το φθινόπωρο του 2012 με αντικείμενο την διδασκαλία ελληνικών παραδοσιακών και λαϊκών χορών για ενήλικες όπου την διδασκαλία του έχει αναλάβει ο Δημήτρης Μαρκαντώνης. Το κόστος συμμετοχής ανέρχεται στα 5 ευρώ ανά άτομο το μήνα. το Παιδικό εργαστήρι όπου ξεκίνησε την λειτουργία του το φθινόπωρο του 2012 και δέχεται παιδιά προσχολικής ηλικίας (3 με 6 ετών) 2 φορές τον μήνα να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα του εργαστηρίου που περιλαμβάνει τραγούδι, παραμύθι, κατασκευές και παιχνίδι. Το κόστος συμμετοχής κάθε παιδιού ανέρχεται στα 5 ευρώ το μήνα.

2.5.5. Διαδημοτικό Δίκτυο Πολιτισμού - Φεστιβάλ στη Σκιά των Βράχων, Δήμων Βύρωνα και Δάφνης – Υμηττού

Το Διαδημοτικό δίκτυο πολιτισμού-Φεστιβάλ στη Σκιά των Βράχων, Δήμων Βύρωνα και Δάφνης-Υμηττού όπου αποτελεί μια αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με έδρα της τον δήμο Βύρωνα και εταίρους τον δήμο

Δάφνης-Υμηττού. Αντικείμενο της εταιρείας είναι η συμμετοχή σε προγράμματα και πρωτοβουλίες τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο με την πραγματοποίηση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. Σκοπός της εταιρείας αυτής είναι κοινωφελής και αποτελείται από:

- την ανάδειξη, παραγωγή, ενίσχυση και προαγωγή πολιτισμού μέσω διαφόρων μορφών τέχνης και δράσεων,
- την αναβάθμιση, αξιοποίηση, βελτίωση της ποιότητας, της διαχείρισης και της αναγνωρισιμότητας του φεστιβάλ και ανάδειξή του σε μέσο τοπικής, περιφερειακής, εθνικής και διεθνούς πολιτιστικής πολιτικής,
- την συμμετοχή και ανάληψη πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκά και παγκόσμια δίκτυα και οργανισμούς πολιτισμού, την υποβολή προτάσεων, υλοποίηση και προώθηση προγραμμάτων πολιτισμού και την εθελοντική συμμετοχή των πολιτών στις δράσεις της εταιρείας.

Η εταιρεία διοικείται από 15μελές συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο ο οποίος είναι ο δήμαρχος Βύρωνα κος Νίκος Χαρδαλιάς, τον αντιπρόεδρο ο οποίος ορίζεται από τον δήμο Δάφνης-Υμηττού, 6 μέλη και από τους 2 δήμους ξεχωριστά, από 1 μέλος κοινής αποδοχής και τους αναπληρωματικούς τους. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι το 1 μέλος από τα 6 του κάθε δήμου ξεχωριστά πρέπει οπωσδήποτε να συμμετέχουν στο Δ.Σ. και μετά το τέλος του 2014 ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος θα ορίζονται εναλλάξ από τους δήμους-εταίρους με πρώτο πρόεδρο από τον δήμο Δάφνης-Υμηττού.

2.6. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου Δάφνης-Υμηττού πριν και μετά το 2010 - Η σημερινή κατάσταση.

Η συγχώνευση των δήμων Δάφνης και Υμηττού το 2010, μέσω του προγράμματος Καλλικράτης, είχε ως στόχο την δημιουργία δήμων με πάνω από 25000 κατοίκους, την εξοικονόμηση εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ το χρόνο, τον εξορθολογισμό της οργάνωσης της δημόσιας ζωής κ.α. Η συγχώνευση αυτή δημιούργησε επιπρόσθετα προβλήματα και γραφειοκρατικά θέματα στο νέο δήμο. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες του δήμου μειώθηκαν κατά 65% από το 2010 μέχρι και σήμερα και ενώ πριν το 2010 στις δραστηριότητες και τα τμήματα που υπήρχαν στο δήμο οι κάτοικοι είχαν δωρεάν πρόσβαση σε αυτά, ενώ τώρα καλούνται να πληρώσουν ένα χρηματικό ποσό για να εγγραφούν και να παρακολουθήσουν τα μαθήματα. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι :

- το τμήμα ζωγραφικής του δήμου διπλασίασε από το 2010 τα δίδακτρα σε 20ευρώ το μήνα,
- το τμήμα γυμναστικής του δήμου όπου παρείχε δωρεάν τις υπηρεσίες του στους δημότες, από το 2010 γίνεται επί πληρωμή, 50 ευρώ το μήνα ή 135 ευρώ το χρόνο,

- το τμήμα παραδοσιακών χορών διαμόρφωσε τα δίδακτρά του σε 10 ευρώ το μήνα για 1 1/2 ώρα την εβδομάδα, μέσω κοινοπραξίας για ισοσκελισμό.

Ο δήμος Δάφνης και ο δήμος Υμηττού, ως νέος δήμος δημιούργησαν τμήματα φωτογραφίας, εκμάθησης αργαλιού και χορών, διοργανώνει μορφωτικές εκδρομές και επισκέψεις σε μουσεία, καθιέρωσαν ετήσιες εκδηλώσεις για την ημέρα της γυναίκας με το όνομα AGORA, συμμετέχει στη δημοτική εταιρία για την διαχείριση του φεστιβάλ «Στη σκιά των βράχων».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, το σχέδιο Καλλικράτης συγχώνευσε τους υπάρχοντες μέχρι το 2010 δήμους του σχεδίου Καποδίστρια από 1034 σε μόλις 325. Με αυτό τον τρόπο συγχωνεύτηκαν και όλες οι υπηρεσίες που προσέφεραν μέχρι τότε στους πολίτες των εκάστοτε δήμων. Η μεταρρύθμιση αυτή κατά τον νομοθέτη αποτελεί και δημιουργική απάντηση στη κρίση (Τσιούμας, Α.2011:7) που φέρνει αντιμέτωπους τους νέους δήμους. Ένας από τους τομείς της τοπικής αυτοδιοίκησης όπου στηρίχθηκε η μεταρρύθμιση αυτή και πραγματοποιείτε η αξιολόγησή της στην παρούσα εργασία είναι ο τομέας του πολιτισμού, οι θεσμοί και οι οργανισμοί τους.

3.1. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά ηλεκτρονικά εστιάζοντας σε θέματα πολιτισμού και πολιτιστικών θεσμών του δήμου σε κατοίκους του δήμου.

3.1.1. Μεθοδολογία της έρευνας

- Το είδος της έρευνας που εφαρμόστηκε στη παρούσα μελέτη είναι ποσοτική, καθώς βασίζεται σε ερωτηματολόγιο τυποποιημένων ερωτήσεων κλειστού τύπου, εννοώντας ότι η ορθή απάντηση θα πρέπει να επιλεγεί από περιορισμένο αριθμό προτεινόμενων απαντήσεων, με σκοπό τη συλλογή συγκεκριμένων πληροφοριών,
- η ανάπτυξη της έρευνας αυτής είναι αποτέλεσμα πρωτογενούς έρευνας, συλλογής και επεξεργασίας δευτερογενών πηγών,
- η μελέτη περίπτωσης που επιλέχθηκε δεν περιλάμβανε κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα προς επίλυση αλλά εξέταζε την σημερινή εικόνα των πολιτιστικών θεσμών και δραστηριοτήτων του δήμου μέσα στη κρίση
- το είδος δειγματοληψίας είναι η απλή τυχαία δειγματοληψία και ο πληθυσμός αναφοράς της μελέτης είναι το σύνολο του αντιπροσωπευτικού δείγματος των 120 τυχαίων κατοίκων του δήμου,
- η συλλογή των απαντήσεων πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας google drive

3.1.2. Αντικείμενο και στόχοι

Το αντικείμενο της αξιολόγησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας περιλαμβάνει ερωτήματα σχετικά με τον πολιτιστικό τομέα του δήμου Δάφνης-Υμηττού και την επίδραση της οικονομικής κρίσης στις πολιτιστικές δραστηριότητες του και στους πολιτιστικούς θεσμούς.

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στις πολιτιστικές δραστηριότητες του συγκεκριμένου δήμου.

3.1.3. Εργαλείο της έρευνας

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγιο (Παράρτημα), κλειστού τύπου, αποτελούμενο από 15 ερωτήματα. Το ερωτηματολόγιο διακινήθηκε ηλεκτρονικά στις σελίδες των πολιτιστικών συλλόγων του δήμου στο διαδίκτυο μέσω της πλατφόρμας Google Drive, συλλέγοντας κάθε απάντηση σε ένα διαμορφωμένο αρχείο Excel, προσπαθώντας να διασφαλιστεί όσο αυτό είναι δυνατόν ότι το δείγμα είναι τυχαίο.

3.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας

Σε αυτό το σημείο αναλύονται σε γραφήματα και πίνακες, τα αποτελέσματα της έρευνας μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο για την επίδραση της οικονομικής κρίσης στο καλλικρατικό δήμο Δάφνης-Υμηττού που χρησιμοποιήσαμε στην παρούσα πτυχιακή εργασία. Έτσι θα ξεκινήσουμε την ανάλυση με την σειρά των ερωτήσεων όπως αυτές διατυπώνονται στο ερωτηματολόγιο.

Δημογραφικά στοιχεία

α) Φύλο

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε συμμετείχαν συνολικά 120 άτομα, 61 άντρες και 59 γυναίκες όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

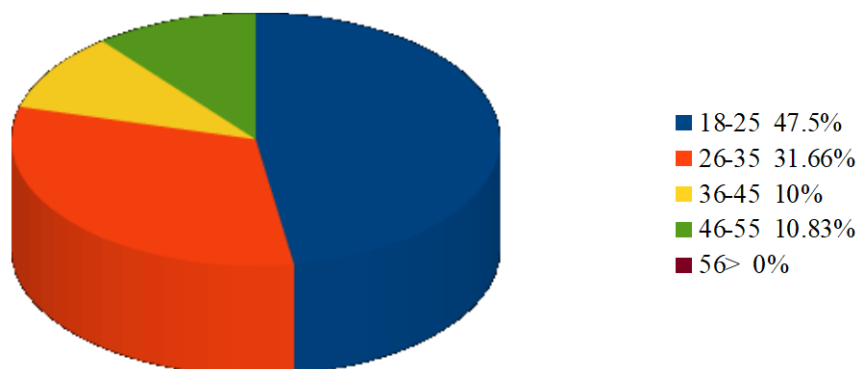

β) Ηλικία

Οι ηλικία των συμμετεχόντων ανά κατηγορία όπως φαίνεται και στο ακόλουθο διάγραμμα είναι :

- 1) Στη κατηγορία των ηλικιών από 18-25 οι συμμετέχοντες είναι 57.
- 2) Στη κατηγορία των ηλικιών από 26-35 οι συμμετέχοντες είναι 38.
- 3) Στη κατηγορία των ηλικιών από 36-45 οι συμμετέχοντες είναι 12.
- 4) Στη κατηγορία των ηλικιών από 46-55 οι συμμετέχοντες είναι 13.
- 5) Στη κατηγορία των ηλικιών από 56 > οι συμμετέχοντες είναι 0.

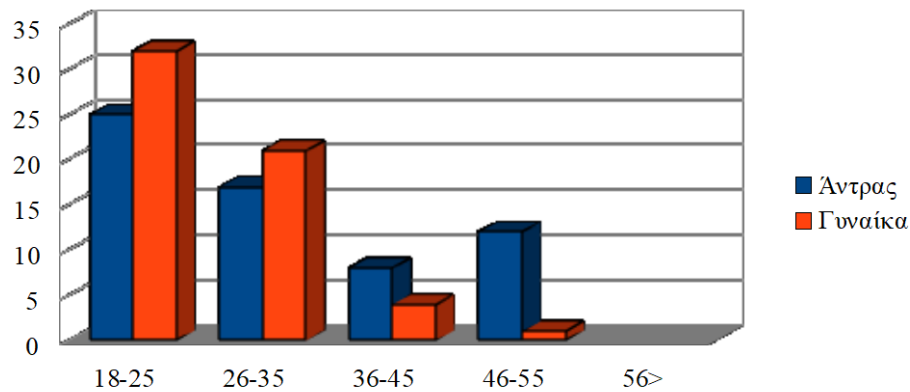
Στις 2 πρώτες κατηγορίες παρατηρούμε ψηλά ποσοστά καθώς οι ηλικίες 18-35 είναι πολύ πιο εξοικειωμένοι με το ίντερνετ και τις διάφορες λειτουργίες του από τους “μεγαλύτερους” συμμετέχοντες.

Η ηλικία των συμμετεχόντων ανά φύλο παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα και είναι η εξής :

- 1) Στη κατηγορία των ηλικιών από 18-25 οι άντρες είναι 25 ενώ οι γυναίκες 32.
- 2) Στη κατηγορία των ηλικιών από 26-35 οι άντρες είναι 17 ενώ οι γυναίκες 21.
- 3) Στη κατηγορία των ηλικιών από 36-45 οι άντρες είναι 8 ενώ οι γυναίκες 4.
- 4) Στη κατηγορία των ηλικιών από 46-55 οι άντρες είναι 12 ενώ οι γυναίκες 1.
- 5) Στη κατηγορία των ηλικιών από 56 > δεν υπάρχουν συμμετέχοντες.

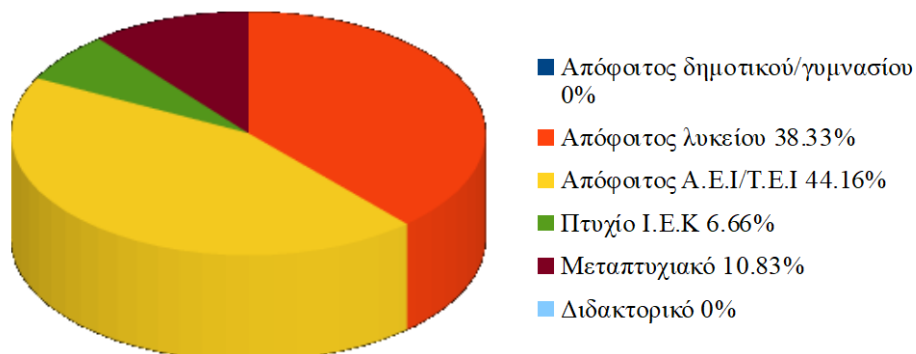

Εδώ, παρατηρούμε πως στους άντρες και τις γυναίκες, 18-25 ετών, τα ποσοστά είναι υψηλότερα των υπολοίπων συμμετεχόντων και αυτό μας τονίζει την χρήση του ίντερνετ, των λειτουργιών και των μέσων της από νέους ανθρώπους. Στην κατηγορία των ηλικιών 36-45 βλέπουμε μια πτώση της συμμετοχής των γυναικών αλλά και των αντρών, καθώς αυτό μπορεί να οφείλετε στις αυξημένες υποχρεώσεις που έχουν και τα δυο φύλα στην σύγχρονη εποχή που ζούμε.

γ) Εκπαίδευση

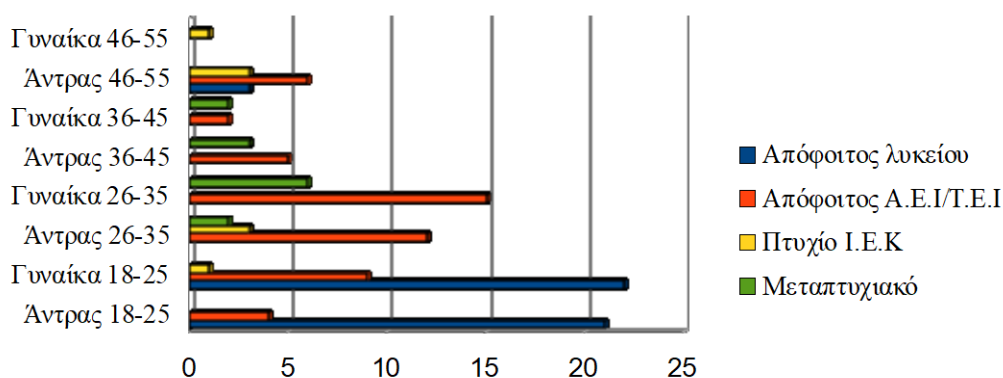
Τα επίπεδα εκπαίδευσης που έχουν λάβει οι συμμετέχοντες παρουσιάζεται ως εξής :

- 1) Τη κατηγορία Απόφοιτος δημοτικού/γυμνασίου δεν υπάρχουν συμμετέχοντες.
- 3) Τη κατηγορία Απόφοιτος λυκείου δήλωσαν 46 συμμετέχοντες.
- 4) Τη κατηγορία Απόφοιτος Α.Ε.Ι/Τ.Ε.Ι δήλωσαν 53 συμμετέχοντες.
- 5) Τη κατηγορία Πτυχίο Ι.Ε.Κ δήλωσαν 8 συμμετέχοντες.
- 6) Τη κατηγορία Μεταπτυχιακό δήλωσαν 13 συμμετέχοντες.
- 7) Τη κατηγορία Διδακτορικό δεν υπάρχουν συμμετοχές.

Παρατηρούμε πως το επίπεδο εκπαίδευσης είναι κανονικό χωρίς ακραίες τιμές, καθώς δεν υπάρχουν συμμετέχοντες που να έχουν τελειώσει το δημοτικό ή το γυμνάσιο ή να έχουν πάρει κάποιο διδακτορικό. Μεγάλα ποσοστά παρατηρούμε στους αποφοίτους ανώτερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και στους αποφοίτους των λυκείων, καθώς οι τελευταίοι μπορεί να είναι και προπτυχιακοί μαθητές.

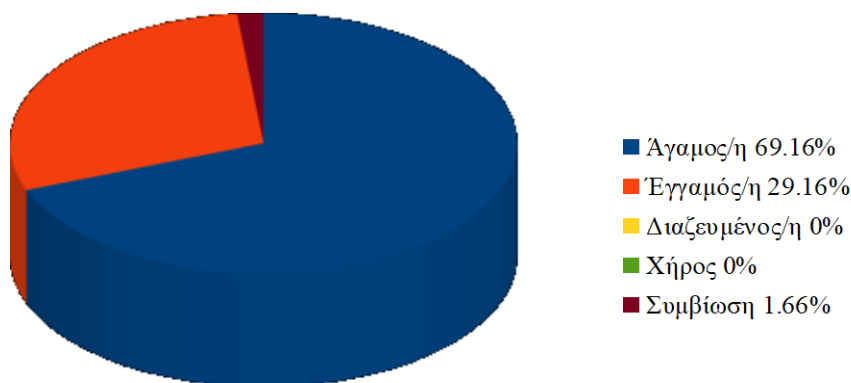
Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε την εκπαίδευση που έχουν λάβει ανά ηλικία . Και πάλι βλέπουμε υψηλά ποσοστά στους νέους ηλικίας 18-25 και 26-35.

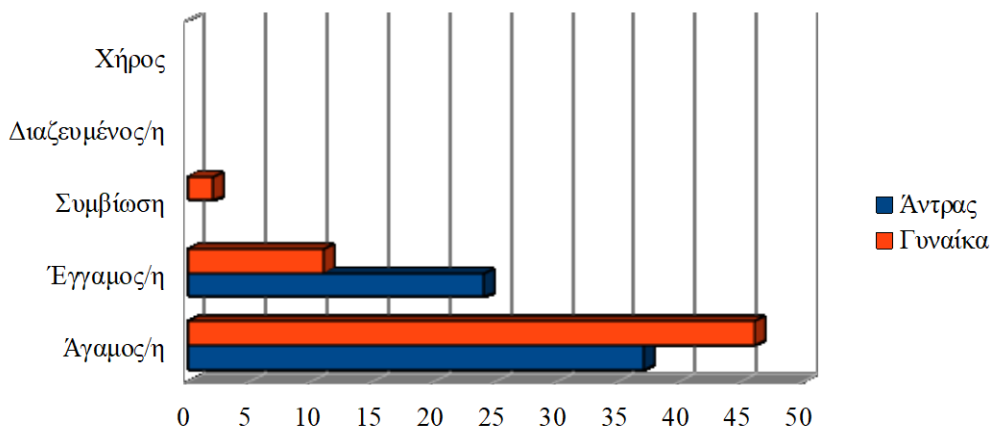
δ) Οικογενειακή κατάσταση

Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων η οποία είναι η εξής :

- 1) Τη κατηγορία Άγαμος/η δήλωσαν 83 συμμετέχοντες.
- 3) Τη κατηγορία Έγγαμος/η δήλωσαν 35 συμμετέχοντες.
- 4) Η κατηγορία Διαζευγμένος/η δεν δηλώθηκε από κανένα συμμετέχοντα.
- 5) Η κατηγορία Χήρος δεν δηλώθηκε από κανένα συμμετέχοντα.
- 6) Τη κατηγορία Συμβίωση δήλωσαν 2 συμμετέχοντες.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε πως η πλειοψηφία των συμμετεχόντων είναι άγαμοι και το μεγαλύτερο ποσοστό ως προς το φύλο φαίνεται στις γυναίκες, ενώ στους συμμετέχοντες που δήλωσαν έγγαμοι το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στους άντρες, κάτι που μπορούμε να δικαιολογήσουμε λόγο των νέων συνθηκών που επικρατούν και της νέας θέσης της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία.

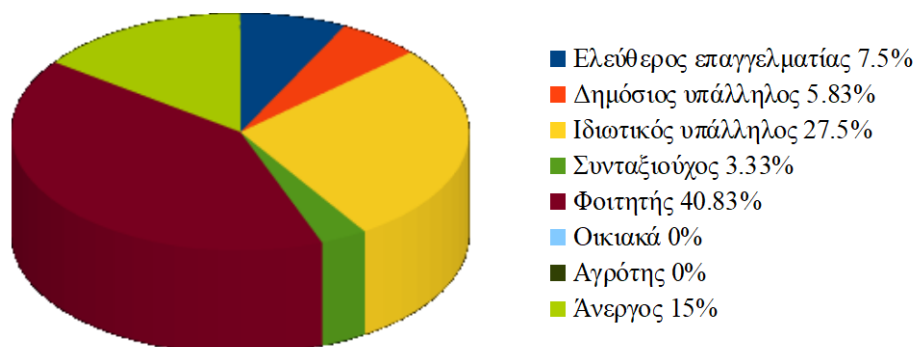

ε)Επάγγελμα

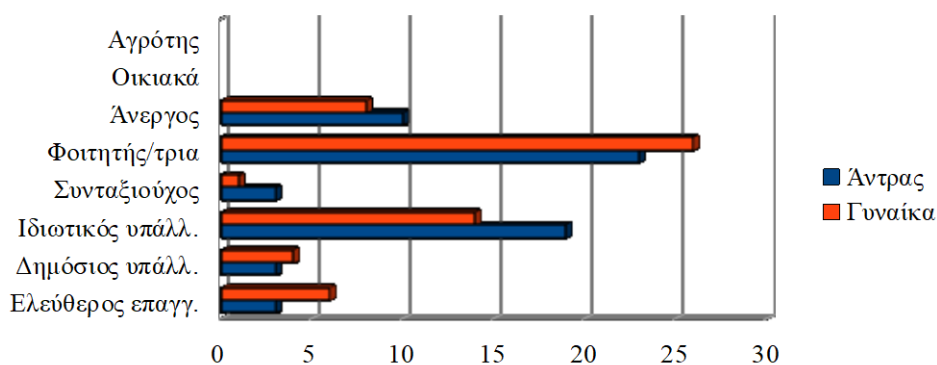
Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε το επάγγελμα που δήλωσαν οι συμμετέχοντες και είναι οι εξής :

- 1)Τη κατηγορία Ελεύθερος επαγγελματίας δήλωσαν 9 συμμετέχοντες.
- 3)Τη κατηγορία Δημόσιος υπάλληλος δήλωσαν 7 συμμετέχοντες.
- 4)Η κατηγορία Ιδιωτικός υπάλληλος δήλωσαν 33 συμμετέχοντες.
- 5)Η κατηγορία Συνταξιούχος δήλωσαν 4 συμμετέχοντες.
- 6)Τη κατηγορία Φοιτητής δήλωσαν 49 συμμετέχοντες.
- 7)Τη κατηγορία Οικιακά και Αγρότης δεν δηλώθηκε από κανένα συμμετέχοντα.
- 8)Τη κατηγορία Άνεργος δήλωσαν 18 συμμετέχοντες.

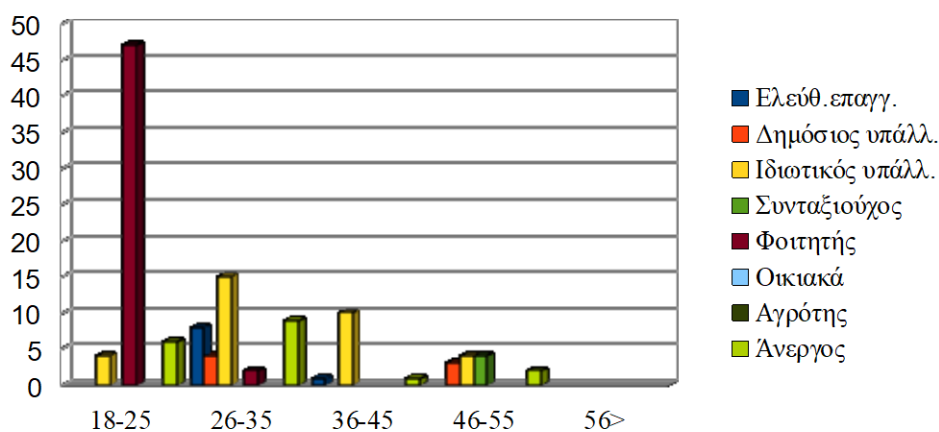
Στο επόμενο διάγραμμα παρατηρούμε τη σχέση επάγγελμα-φύλο και επάγγελμα-ηλικία.

Στη πρώτη σχέση παρατηρούμε πως τα τρία επικρατέστερα “επαγγέλματα” που δηλώθηκαν από τους συμμετέχοντες είναι : α)Φοιτητής, β)Ιδιωτικός υπάλληλος και γ)Άνεργος. Εάν θεωρήσουμε πως η επιλογή Ιδιωτικός υπάλληλος είναι στη πρώτη θέση καθώς το να είσαι φοιτητής δεν είναι επάγγελμα, η επιλογή Άνεργος έρχεται στη δεύτερη θέση και αυτό λόγω της γενικότερης κρίσης που υπάρχει στη χώρα και της ανεργίας που όλο και αυξάνεται.

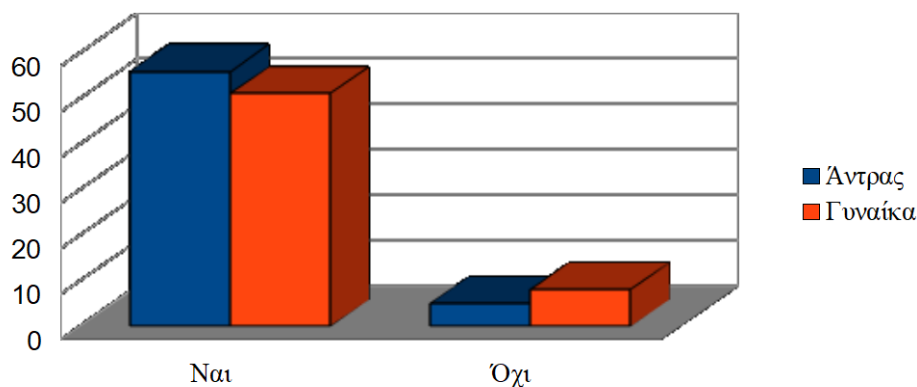
Στο διάγραμμα με την σχέση επάγγελμα-ηλικία παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι φοιτητές και ακολουθούν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι και οι άνεργοι.

Κύριο μέρος ερωτηματολογίου

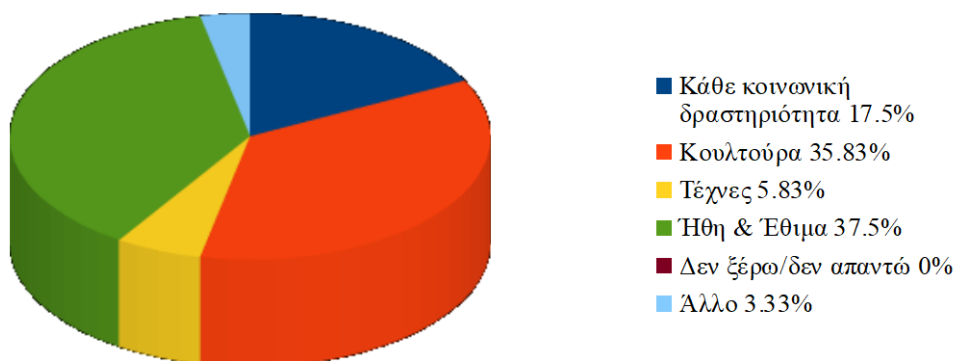
1)Είστε κάτοικος της περιοχής;

Στην ακόλουθη έρευνα συμμετείχαν 56 άντρες και 51 γυναίκες από τον δήμο Δάφνης-Υμηττού και 5 άντρες και 8 γυναίκες από τους γύρω δήμους.

2)Τι είναι κατά την άποψή σας ο πολιτισμός;

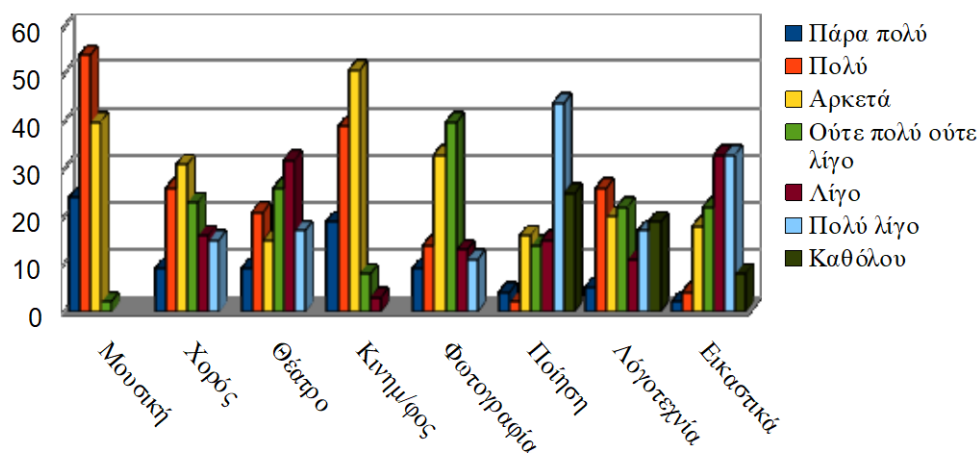
Οι συμμετέχοντες απάντησαν σε αυτή την ερώτηση με ποσοστό 37.5% ότι ο πολιτισμός είναι τα ήθη και τα έθιμα ενός τόπου, ενώ δεύτερη με μικρή διαφορά έρχεται η έννοια κουλτούρα με ποσοστό 35.83% όπου έχει γίνει αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο. Τρίτη έρχεται η επιλογή “Κάθε κοινωνική δραστηριότητα” με ποσοστό 17.5% ,τέταρτη είναι η επιλογή “Τέχνες” με ποσοστό 5.83% και “Άλλο” απάντησαν 4 συμμετέχοντες.

3)Πόσο σας ελκύουν οι παρακάτω μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης;

Στην επόμενη ερώτηση ρωτάμε από τους συμμετέχοντες ποιές μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης τους ελκύουν με βάση μιας κλίμακας Likert. Παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα

ποσοστά προτίμησης από τις προτεινόμενες επιλογές καλλιτεχνικής έκφρασης πήραν οι επιλογές “Μουσική” και “Κινηματογράφος” ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά προτίμησης

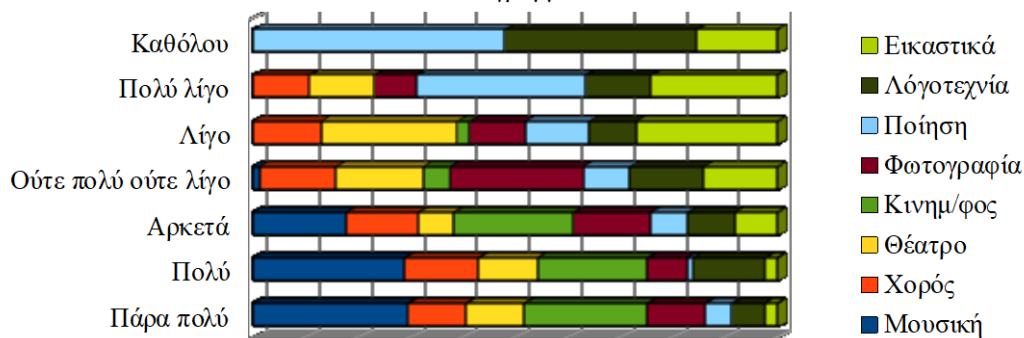

πήραν οι επιλογές “Ποίηση”, “Εικαστικά” και “Θέατρο” καθώς αυτές οι επιλογές κρίνονται λίγο εξεζητημένες και θα πρέπει να υπάρχει ένα υπόβαθρο ώστε να επιτευχθούν. Μεσαίες τιμές παρατηρούμε στις επιλογές “Χορός”, “Φωτογραφία” και “Λογοτεχνία”.

Στο ακόλουθο διάγραμμα παρατηρούμε καλύτερα σε κάθε επιλογή τη μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης που προτιμήθηκε για αυτή την επιλογή.

Πόσο σας ελκύουν οι παρακάτω μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης;

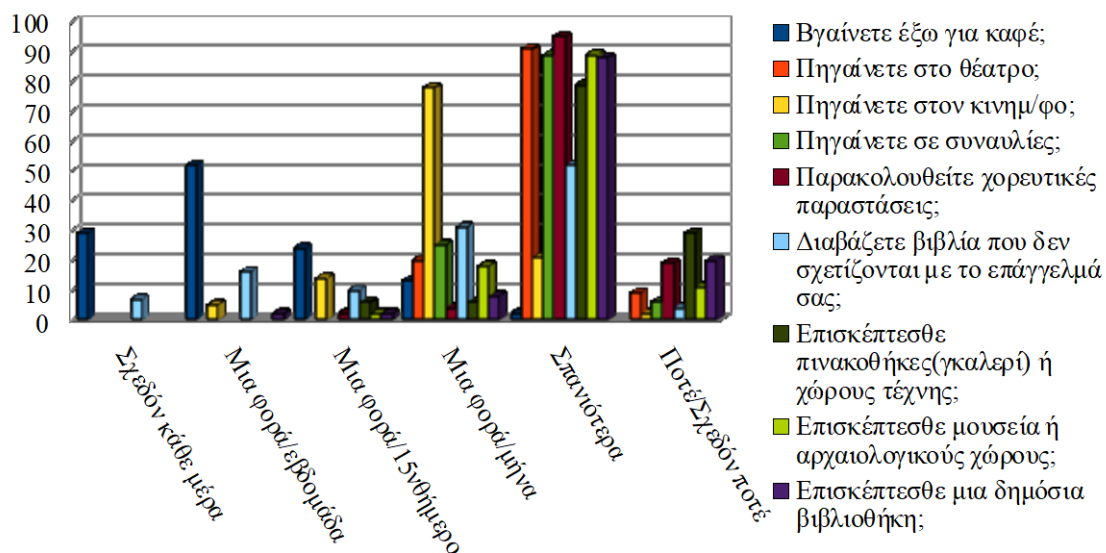
Διάγραμμα 2

4) Πόσο συχνά περίπου :

Εδώ παρατηρούμε πως το κριτήριο “Σπανιότερα” έχει συλλέξει τα μεγαλύτερα ποσοστά σε όλες σχεδόν τις επιλογές και αυτό είναι λογικό, καθώς λόγω της οικονομικής ύφεσης που επικρατεί, οι πολίτες έχουν μειώσει όλες τις δραστηριότητές τους ώστε να εξοικονομήσουν αφενός χρήματα, καθώς έχουν μειωθεί τα έσοδα μιας μέσης οικογένειας

πάνω από 30% και οι πολίτες αδυνατούν να συνεισφέρουν για την διασκέδασή τους, και αφετέρου τα χρήματα που θα εξοικονομήσουν θα πάνε για αποπληρωμές χρεών ή για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών.

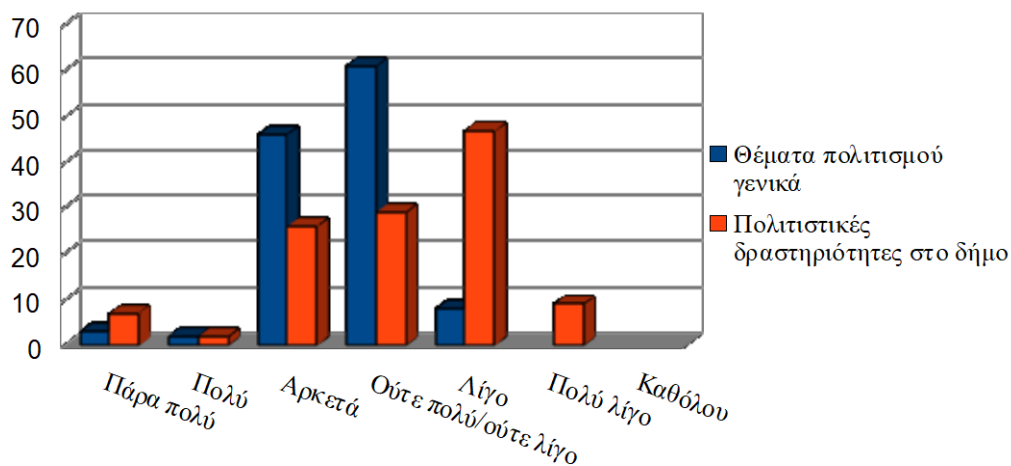

Παρατηρούμε επίσης, πως στη ερώτηση “Πηγαίνετε στον Κινηματογράφο” έχει μεγαλύτερα ποσοστά στο κριτήριο “Μια φορά το μήνα” και αυτό πιθανόν λόγω της μείωσης των τιμών των εισιτηρίων, τυχόν προσφορών, πακέτων 2 εισιτηρίων στην τιμή του ενός κ.α. Στην επιλογή “Βγαίνετε έξω για καφέ” τα ποσοστά στα κριτήρια “Σχεδόν κάθε μέρα”, “Μια φορά την εβδομάδα” και “Μια φορά το 15νθήμερο” είναι υψηλά και αυτό θα μπορούσαμε να πούμε πως οφείλετε στην αντίσταση των πολιτών στη κοινωνικοοικονομική μιζέρια που επικρατεί τα τελευταία χρόνια. Και τέλος, στην επιλογή “Διαβάζετε βιβλία που δεν σχετίζονται με το επάγγελμά σας” βλέπουμε πως σε κάθε κριτήριο υπάρχει ένα αξιόλογο ποσοστό προτίμησης ειδικά στα κριτήρια “Μια φορά το μήνα” και “Σπανιότερα” που συλλέγουν τα μεγαλύτερα ποσοστά, καθώς το διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων καθώς και μυθιστορημάτων, βιβλίων λογοτεχνίας, γενικών γνώσεων κ.τ.λ. μπορούν να κάνουν τους ανθρώπους να ξεχαστούν, να ταξιδέψουν νοερά σε άλλα μέρη και εποχές, είτε να αποκτήσουν μια επιπλέον μόρφωση για κάποιο αντικείμενο.

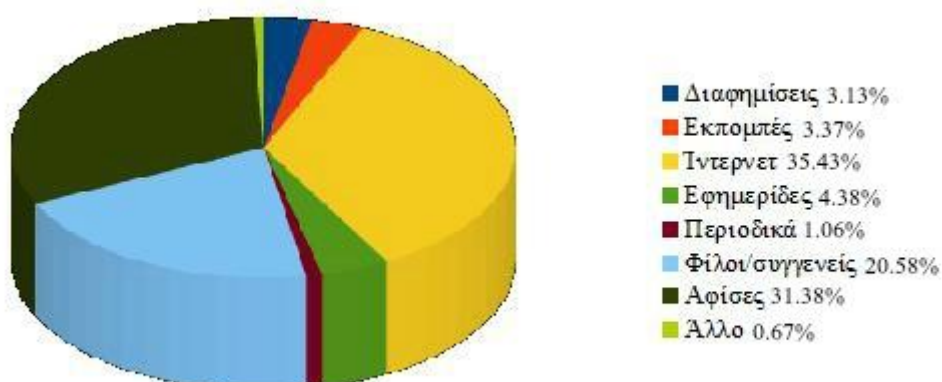
5)Πόσο ενημερωμένος είστε για θέματα πολιτισμού γενικά και πολιτιστικών δραστηριοτήτων στο δήμο ειδικά;

Σε αυτή την ερώτηση παρατηρούμε πως γενικά για θέματα πολιτισμού είναι αρκετά ενημερωμένοι οι συμμετέχοντες ενώ για θέματα πολιτισμού στο δήμο είναι λίγο έως

αρκετά ενημερωμένοι. Αυτό μπορεί να οφείλετε όπως είπαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, στο ότι οι περισσότεροι σύλλογοι του δήμου έχουν δική τους ιστοσελίδα είτε μπλόγκ είτε σελίδα σε κάποια από τα κύρια μέσα δικτύωσης και αν δεν γνωρίζει κάποιος την ονομασία ή την ηλεκτρονική διεύθυνση θα είναι σχετικά δύσκολο να ενημερωθεί.

6) Από που ενημερώνεστε συνήθως για θέματα πολιτισμού:

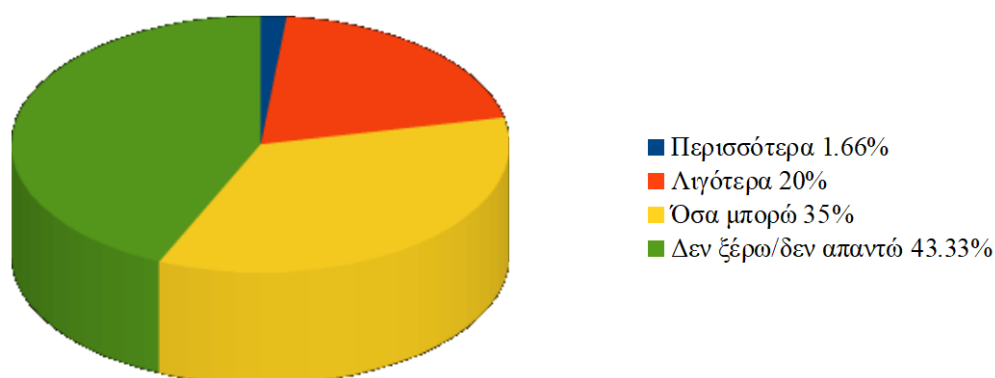

Στην παραπάνω ερώτηση οι ερωτώμενοι είχαν την δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μια επιλογές και έτσι το 35.43% των συμμετεχόντων απάντησαν πως συνήθως ενημερώνονται για θέματα πολιτισμού από το ίντερνετ και αυτό είναι απολύτως λογικό καθώς το ίντερνετ έχει εισβάλλει για τα καλά μες στις ζωές όλων των ανθρώπων. Αμέσως μετά έρχεται η επιλογή “Αφίσες” με ποσοστό 31.38% καθώς είναι ένας εύκολος τρόπος να ενημερώσεις το κοινό για τυχόν εκδηλώσεις. Τρίτη στις επιλογές των συμμετεχόντων έρχεται η επιλογή “Φίλοι/Συγγενείς” με ποσοστό 20.58% και θα μπορούσαμε να πούμε πως αυτή η επιλογή συνδέεται με τις προηγούμενες δυο καθώς κάποιος φίλος ή συγγενής

θα έχει δει κάποια αφίσα στο δρόμο είτε θα έχει δει κάποια ανακοίνωση στο ίντερνετ και θα την ανακοινώσει στο συμμετέχοντα και έτσι θα ενημερωθεί και αυτός για την εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί. Οι επόμενες επιλογές έρχονται με την ακόλουθη σειρά : Εφημερίδες 4.38%, Εκπομπές 3.37%, Διαφημίσεις 3.13%, Περιοδικά 1.06% και Άλλο 0.67%. Είναι αρκετά μικρό το ποσοστό σε αυτές τις επιλογές καθώς αφενός όταν γίνετε κάποια εκδήλωση ο δήμος ή ο σύλλογος θέλει να ενημερώσει αρκετό κόσμο ώστε να ανταποκριθεί στο κάλεσμα και αφετέρου δεν υπάρχουν πολλά περιοδικά που να ανακοινώνουν εκδηλώσεις πολιτιστικού χαρακτήρα όπως επίσης το κόστος για την αγορά ενός τέτοιου περιοδικού θα μπορούσε να μην είναι εφικτή.

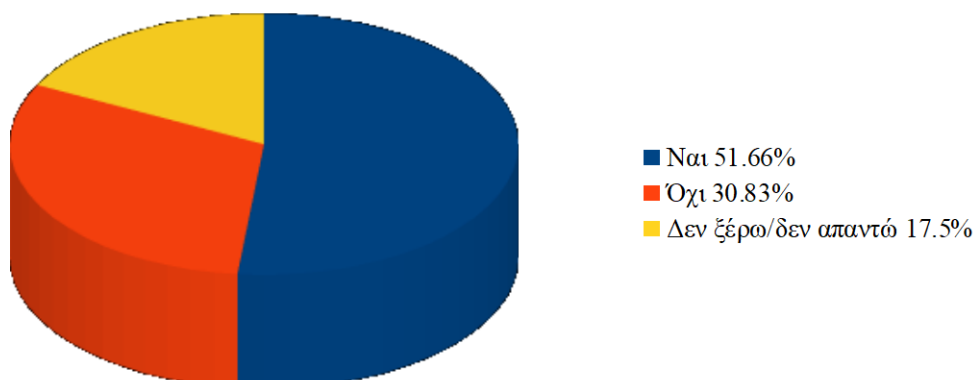
7) Τα χρήματα που ξοδεύετε για τις διάφορες μορφές τέχνης είναι περισσότερα ή λιγότερα από όσα θα μπορούσατε να ξοδέψετε λαμβάνοντας υπόψη και τις άλλες σας υποχρεώσεις;

Οι συμμετέχοντες ξόδεψαν 1.66% περισσότερα χρήματα, 20% λιγότερα, 33% όσα μπορούν και 43.33% απάντησαν δεν ξέρω/δεν απαντώ. Θα μπορούσαμε να πούμε πως ήταν σχετικά αναμενόμενα τα αποτελέσματα σε αυτή την ερώτηση καθώς το ποσοστό των συμμετεχόντων που ξόδεψαν περισσότερα χρήματα είναι σαφώς πολύ μικρός σε σχέση με το ποσοστό των συμμετεχόντων που ξόδεψαν λιγότερα χρήματα, απόρροια της οικονομικής κρίσης και της μείωσης των μισθών που δεν αφήνει περιθώρια στους πολίτες να ξοδέψουν χρήματα άσκοπα.

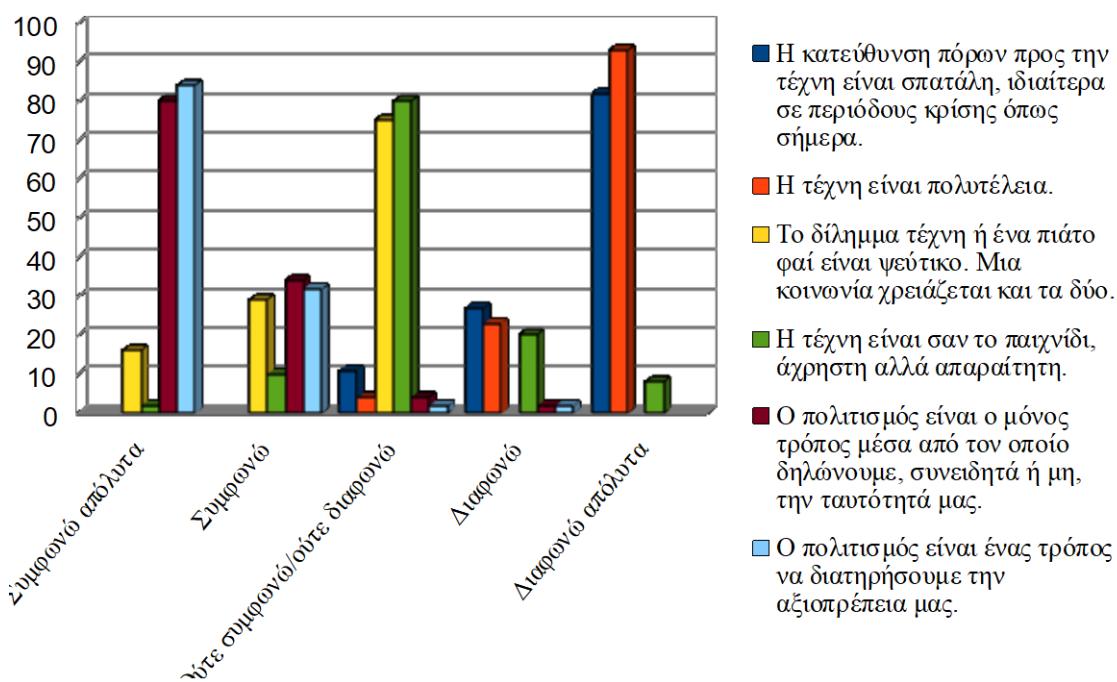
8) Θα θέλατε να συμβάλετε οικονομικά για την προώθηση του πολιτισμού με κάποιον τρόπο, όπως φίλος ενός μουσείου ή οργανισμού, δημοτικά τέλη, χορηγία ή κάτι άλλο; Εδώ οι συμμετέχοντες θα ήθελαν σε ποσοστό 51.66% να συμβάλουν οικονομικά στην προώθηση του πολιτισμού καθώς όπως είδαμε οι πολιτιστικές εκδηλώσεις στον δήμο

μειώθηκαν κατά 65% από το 2010 και εδώ φαίνεται η ανάγκη των πολιτών για πολιτιστικές εκδηλώσεις.

9) Με ποιιά από τις παρακάτω γνώμες συμφωνείτε περισσότερο;

Σε αυτή την ερώτηση οι συμμετέχοντες έπρεπε να απαντήσουν σε ποιιά από τις

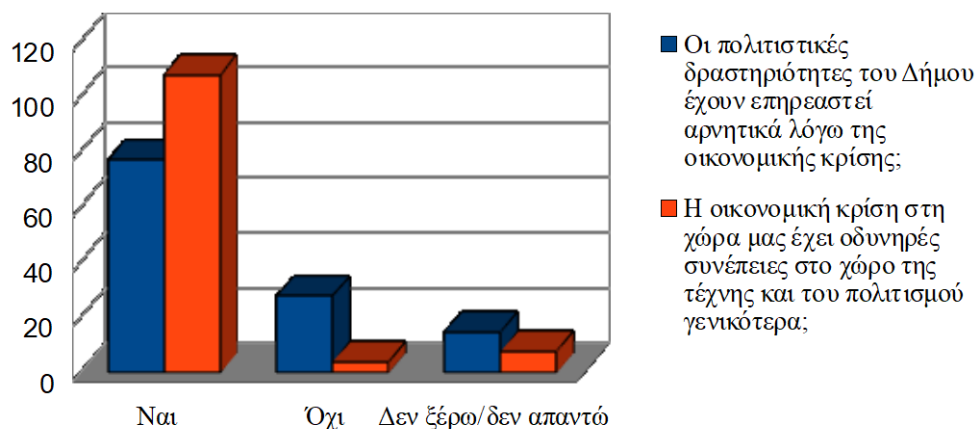
προτεινόμενες προτάσεις συμφωνούν και σε ποιιά διαφωνούν. Στο κριτήριο “Συμφωνώ απόλυτα” βλέπουμε πως οι προτάσεις “Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας.” και “Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπεια μας.” το 70% και το 66.66% των συμμετεχόντων αντίστοιχα απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με τις 2 προτεινόμενες προτάσεις. Επίσης το 13.33% των συμμετεχόντων συμφωνούν με την πρόταση “Το δίλημμα τέχνη ή ένα πιάτο φαί είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο.”. Στο κριτήριο “Συμφωνώ” παρατηρούμε πως οι προτάσεις “Το δίλημμα τέχνη ή ένα πιάτο φαί

είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο.”, “Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας.” και “Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπεια μας.” το 24.16%, το 28.33% και το 26.66% αντίστοιχα των συμμετεχόντων απάντησαν πως συμφωνούν με τις προτεινόμενες προτάσεις. Παρατηρούμε εδώ, πως και τα ποσοστά αυτά δεν απέχουν αριθμητικά πολύ μεταξύ τους. Επίσης το 8.33% των συμμετεχόντων συμφωνούν με την πρόταση “Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη.”. Στο κριτήριο “Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ” βλέπουμε πως όλες οι προτάσεις έχουν έστω και με μικρό ποσοστό επιλεγεί από τους συμμετέχοντες αλλά τα μεγαλύτερα ποσοστά παρουσιάζονται στις προτάσεις “Το δίλημμα τέχνη ή ένα πιάτο φαί είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο.” και “Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη.” με ποσοστά 62.5% και 66.66% αντίστοιχα. Οι υπόλοιπες προτάσεις παρουσιάζονται με την ακόλουθη σειρά προτίμησης : “Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα.” με ποσοστό 9.16%, “Η τέχνη είναι πολυτέλεια” και “Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητα μας.” με ποσοστό 3,33% και “Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπεια μας.” με ποσοστό 1.66%. Στο κριτήριο “Διαφωνώ” τρεις είναι οι προτάσεις όπου τα ποσοστά δεν απέχουν και πολύ μεταξύ τους και είναι οι εξής : “Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα.” με ποσοστό 22.5%, “Η τέχνη είναι πολυτέλεια” με ποσοστό 19.16% και “Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη.” με ποσοστό 16.66%. Και τέλος στο κριτήριο “Διαφωνώ απόλυτα” παρατηρούμε ξανά πως 2 είναι οι προτάσεις όπου συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά και είναι οι εξής : “Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα.” με ποσοστό 68.33% και “Η τέχνη είναι πολυτέλεια” με ποσοστό 77.5%. Ένα σχόλιο για αυτή την ερώτηση θα μπορούσε να είναι πως όλες οι προτάσεις συγκέντρωσαν υψηλά ποσοστά αλλά σε διαφορετικά κριτήρια η κάθε μια.

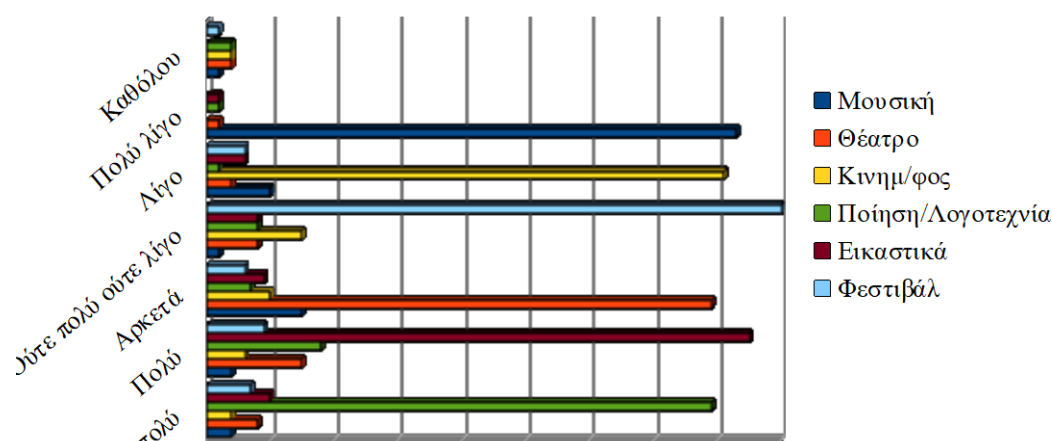
10) Πιστεύετε ότι :

Σε αυτή την ερώτηση οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν εάν η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τις πολιτιστικές δραστηριότητες στο δήμο συγκεκριμένα αλλά και γενικά το χώρο της τέχνης και του πολιτισμού. “Ναι” έχουν απαντήσει το 64.16% των συμμετεχόντων για την πρώτη ερώτηση και το 90% αντίστοιχα για την δεύτερη ερώτηση. “Όχι” έχουν απαντήσει για την πρώτη ερώτηση το 23.33% και το 3.33% για την δεύτερη

ερώτηση. “Δεν ξέρω/δεν απαντώ” απάντησαν συνολικά 19.16%. Η μείωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων έχει γίνει αισθητή σε όλη τη χώρα και αυτό φαίνεται και στην παρούσα έρευνα.

11) Σε ποιούς τομείς του πολιτισμού είναι περισσότερο ορατά τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης;

Εδώ οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν σε ποιούς τομείς του πολιτισμού είναι ορατά τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης. Όπως και σε προηγούμενες ερωτήσεις παρατηρούμε υψηλές τιμές στις προτεινόμενες επιλογές αλλά σε διαφορετικά κριτήρια. Πιο ειδικά, στην επιλογή “Μουσική” το 69.16% των συμμετεχόντων απάντησε πως η μουσική βιομηχανία έχει επηρεαστεί “Πολύ λίγο”, στην επιλογή “Θέατρο” το 65.83% πιστεύει πως έχει επηρεαστεί “Αρκετά”, στην επιλογή “Κινηματογράφος” το 67.5% πιστεύει πως η βιομηχανία του σινεμά έχει επηρεαστεί “Λίγο”, στην επιλογή “Ποίηση/Λογοτεχνία” το 65.83% των συμμετεχόντων πιστεύει πως έχει επηρεαστεί “Πάρα πολύ”, στην επιλογή “Εικαστικά” το 70.83% πιστεύει πως έχει επηρεαστεί

“Πολύ” και στην επιλογή “Φεστιβάλ” το 75% των ερωτώμενων πιστεύει πως “Ούτε λίγο ούτε πολύ” έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση που επικρατεί στην χώρα. Στις επιλογές “Θέατρο”, “Ποίηση/Λογοτεχνία” και “Εικαστικά” τα ποσοστά θα λέγαμε πως μαρτυρούν την αλήθεια καθώς το θέατρο αποτελεί δραστηριότητα πολυτέλειας πλέον λόγω των σχετικά ακριβών εισιτηρίων, αν και οι ιδιοκτήτες των θεάτρων προσπαθούν να μειώσουν τις τιμές των εισιτηρίων είτε να κάνουν δελεαστικές προσφορές ώστε να καταφέρουν να γεμίσουν τα θέατρα, παραμένει δραστηριότητα που έχει περιοριστεί για λίγο κόσμο πια. Η ποίηση και η λογοτεχνία εκτός από την οικονομική ύφεση έχουν επηρεαστεί και από την τεχνολογία καθώς πολλοί πολίτες μπορούν πλέον να διαβάζουν με πολύ χαμηλότερο κόστος, απ’ ότι αν αγόραζαν, βιβλία σε ηλεκτρονική μορφή. Οι εικαστικές δραστηριότητες θα μπορούσαμε να πούμε πως από παλιά ήταν μια ασχολία για ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό ατόμων και έτσι έχει παραμείνει μέχρι και σήμερα.

12) Παρακολουθείτε κάποια πολιτιστική δραστηριότητα στο δήμο;

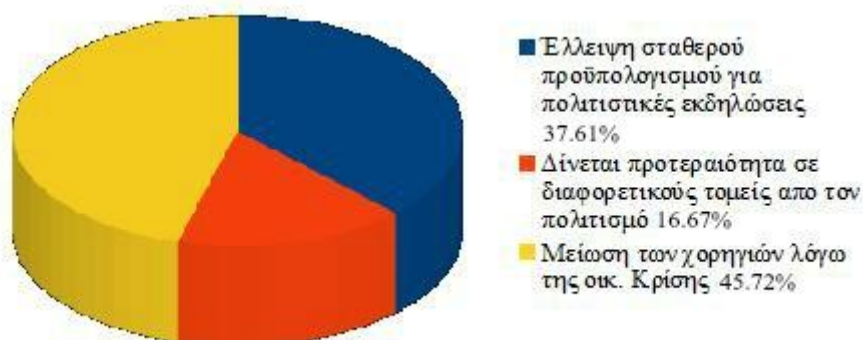

Σε αυτή την ερώτηση ρωτάμε τους συμμετέχοντες αν συμμετάσχουν σε κάποια δραστηριότητα του δήμου και το 55% μας απάντησε πως συμμετέχουν ενώ το 45% απάντησε πως δεν συμμετέχει σε καμία δραστηριότητα του δήμου.

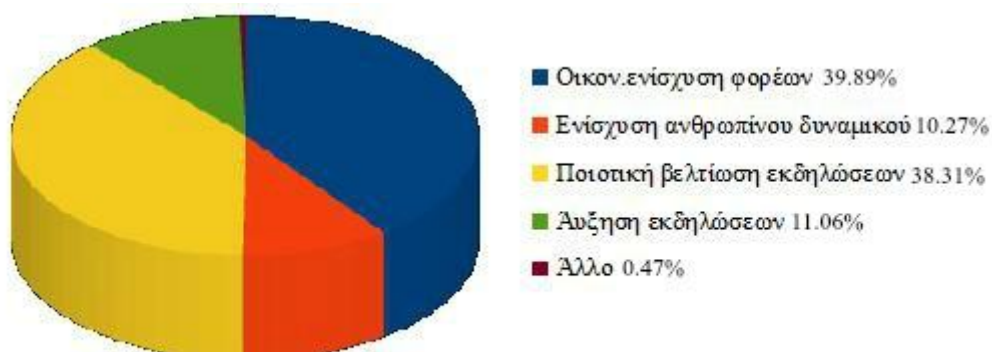
13) Ποιά κατά την γνώμη σας είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο δήμο;

Σε αυτή την ερώτηση οι συμμετέχοντες είχαν την δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μια απαντήσεις στην ερώτηση ποιά είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο δήμο και έτσι έχουμε συνολικά για την πρώτη επιλογή “Έλλειψη σταθερού προϋπολογισμού για πολιτιστικές εκδηλώσεις” επέλεξαν το 37.61% των συμμετεχόντων, για την δεύτερη επιλογή “Δίνεται προτεραιότητα σε διαφορετικούς τομείς από τον πολιτισμό” επέλεξαν το 16.67% των συμμετεχόντων και για την τρίτη επιλογή “Μείωση

των χορηγιών λόγω της οικονομικής κρίσης” επέλεξαν το 45.72% των συμμετεχόντων. Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε πως η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεώρησε ως κύριο πρόβλημα την μείωση χορηγιών λόγω της οικονομικής κρίσης και αυτό μπορεί να επαληθευτεί καθώς όντως σε αυτό το τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν γίνει πολλές περικοπές λόγω της οικονομικής κρίσης και μέσω των συγχωνεύσεων που έγιναν επί Σχεδίου Καλλικράτη.

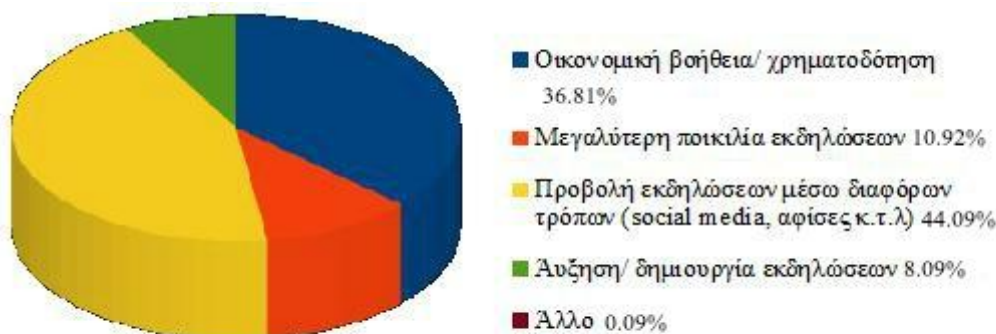
14) Ποιούς παράγοντες κατά την γνώμη σας πρέπει να προσέξει η τοπική αυτοδιοίκηση για την βελτίωση της πολιτιστικής της δραστηριότητας;

Στην προτελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν ποιούς παράγοντες πρέπει να προσέξει η τοπική αυτοδιοίκηση για να βελτιώσει τη πολιτιστική δραστηριότητά της έχοντας την δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μια απαντήσεις. Πρώτη στις επιλογές έρχεται η “Οικονομική ενίσχυση των φορέων” με ποσοστό 39.89%, η αμέσως επόμενη επιλογή “Ποιοτική βελτίωση εκδηλώσεων” συγκέντρωσε 38.31%, τρίτη στη σειρά έρχεται η επιλογή “Αύξηση εκδηλώσεων” με ποσοστό 11.06% τέταρτη στη σειρά έρχεται η επιλογή “Ενίσχυση ανθρωπίνου δυναμικού” με ποσοστό 10.27% και “Άλλο” επέλεξαν το 0.47%. Παρατηρούμε πως οι συμμετέχοντες θεωρούν ως κύριο παράγοντα προσοχής εκ μέρους της τοπικής αυτοδιοίκησης την οικονομική ενίσχυση των φορέων, πράγμα δύσκολο λόγω

των οικονομικών περικοπών από το κράτος, καθώς και την ποιοτική βελτίωση των εκδηλώσεων και αυτό γιατί εφόσον υπάρχει χαμηλή χρηματοδότηση για τις πολιτιστικές δραστηριότητες, που έχουν μειωθεί παραπάνω από το μισό, τουλάχιστον να είναι ποιοτικές δηλαδή όσο το δυνατόν υψηλού επιπέδου και προσδοκιών δραστηριότητες.

15) Τι χρειάζεται για να πετύχει μια οργανωμένη προσπάθεια για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής:

Στην τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν τι χρειάζεται για να πετύχει μια οργανωμένη προσπάθεια για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής. Και εδώ οι συμμετέχοντες έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μια απαντήσεις και έτσι έχουμε συνολικά για την πρώτη επιλογή “Προβολή εκδηλώσεων μέσω διαφόρων τρόπων (social media, αφίσες κ.τ.λ.)” επέλεξαν το 44.09% των συμμετεχόντων, για την δεύτερη επιλογή “Οικονομική βοήθεια/ χρηματοδότηση” επέλεξαν το 36.81% των συμμετεχόντων ενώ το 10.92% και το 8.09% επέλεξαν τις επιλογές “Μεγαλύτερη ποικιλία εκδηλώσεων” και “Αύξηση/ δημιουργία εκδηλώσεων” αντίστοιχα. Παρατηρούμε πως η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων ζητά την προβολή των εκδηλώσεων ώστε να μαθαίνει για τυχόν εκδηλώσεις και να συμμετάσχει. Παρατηρούμε επίσης πως στις τελευταίες ερωτήσεις γίνεται συνεχής λόγος για την οικονομική ενίσχυση των πολιτιστικών εκδηλώσεων γιατί όπως είδαμε και προηγουμένως οι πολίτες θέλουν να υπάρχουν πολιτιστικές εκδηλώσεις, είτε για να συμμετάσχουν οι ίδιοι είτε για να παρακολουθούν τις εκδηλώσεις, ώστε να μην χαθεί η πολιτιστική κουλτούρα του κάθε δήμου.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την ανάλυση που προηγήθηκε σχηματίστηκε το γενικό πλαίσιο κάτω απ' το οποίο ο δήμος Δάφνης-Υμηττού λειτουργεί τον τομέα του Πολιτισμού μέσω των πολιτιστικών οργανώσεών του, τους πολιτιστικούς φορείς, τις εκδηλώσεις, τις λοιπές δραστηριότητές του κ.α.

Παρατηρούμε πως ο τομέας του πολιτισμού διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανθρώπινη κοινωνία. Κρατάει τα ήθη, τα έθιμα, τις παραδόσεις και γενικά την κουλτούρα ενός λαού ζωντανή, μεταλαμπαδεύοντας τες στις νεότερες γενιές. Άλλωστε κουλτούρα και πολιτισμός είναι έννοιες ταυτόσημες και αυτό αποδεικνύεται στην δεύτερη ερώτηση του ερωτηματολογίου όπου τα ποσοστά των δυο αυτών εννοιών είχαν αρκετά μικρή διαφορά μεταξύ τους.

Ο πολιτισμός θεωρείτε μοχλός ανάπτυξης της οικονομίας της Ελλάδας που τα τελευταία χρόνια βασανίζεται από την οικονομική κρίση. Οι τοπικές κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένης και του δήμου Δάφνης-Υμηττού, κάνουν φιλότιμες προσπάθειες για να τονώσουν τον πολιτιστικό τομέα της πόλης τους με διάφορων ειδών πολιτιστικές εκδηλώσεις, δραστηριότητες, δράσεις, φεστιβάλ και δρώμενα παρότι η έλλειψη κονδυλίων και χρηματοδότησης καθώς και η ελλιπής υποδομή δυσχεραίνουν την προσπάθεια τους.

Στην έρευνα που διεξήχθη στον συγχωνευμένο δήμο Δάφνης-Υμηττού είχε στόχο την διερεύνηση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στις πολιτιστικές δραστηριότητές του. Οι κάτοικοι του δήμου υποστήριξαν συνοπτικά ότι :

1. Τους ελκύουν καλλιτεχνικές εκφράσεις όπως η μουσική και ο κινηματογράφος καθώς θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι αρκετά οικονομικοί τρόποι διασκέδασης.
2. Προσπαθούν να ενημερώνονται για δραστηριότητες πολιτιστικού χαρακτήρα γενικά, ενώ ο δήμος κάνει κάποιες προσπάθειες για ενημέρωση των δημοτών για τις πολιτιστικές δράσεις της καθώς οι σύλλογοι έχουν συνδεθεί με κάποια μέσα δικτύωσης και μόνο έτσι μπορούν να ενημερώνουν τους πολίτες για οποιαδήποτε δράση τους. Άλλωστε η κύρια πηγή ενημέρωσης των πολιτών για πολιτιστικά και όχι μόνο θέματα είναι πλέον το διαδίκτυο.
3. Συμφωνούν απόλυτα πως ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος για να διατηρήσουν την αξιοπρέπεια, την πολιτιστική ταυτότητα και την κουλτούρα της χώρας, ενώ

διαφωνούν απόλυτα στην μη καταβολή πόρων και χρηματοδότησης προς τις πολιτιστικές δραστηριότητες και την τέχνη.

4. Η μείωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων έχει γίνει αισθητή σε όλη τη χώρα όπως και στον δήμο Δάφνης-Υμηττού που δεν κατάφερε να μην επηρεαστεί απ' την οικονομική κρίση.
5. Τα κύρια προβλήματα της πολιτιστικής πολιτικής είναι η μείωση των χορηγιών και η έλλειψη σταθερού προϋπολογισμού για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις λόγω της οικονομικής κρίσης και της επίπτωσης της στην τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και τις συγχωνεύσεις που έγιναν στους δήμους μέσω του σχεδίου Καλλικράτη.

Παρατηρούμε πως η συγχώνευση των δυο αυτών δήμων έγινε με γνώμονα οικονομικό, όμως δεν είναι λίγα και τα πρόσθετα προβλήματα αλλά και τα γραφειοκρατικά θέματα που έφερε η συγχώνευση αυτή. Η προσπάθεια όμως του δήμου να ξεπεράσει όλα αυτά τα προβλήματα είναι μεγάλη παρά τις μεγάλες ελλείψεις σε ανθρώπινο προσωπικό και κατάλληλες υποδομές για τις πολιτιστικές δραστηριότητες. Αλλά και οι δημότες, θέλουν να υπάρχουν πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες στο δήμο τους και γι' αυτό υπάρχει μεγάλη συμμετοχή στα διάφορα πολιτιστικά τμήματα που λειτουργούν αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά πως η Ελλάδα, όπως η Μελίνα Μερκούρη είχε δηλώσει στο παρελθόν, πρέπει να πρωταγωνιστεί για τον πολιτισμό καθώς αυτό είναι η κληρονομιά και η περιουσία της και χωρίς αυτή δεν είμαστε κανείς.

4.1. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο δήμος Δάφνης-Υμηττού όπως είπαμε και προηγουμένως κάνει αρκετές προσπάθειες για την υλοποίηση και συνέχιση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων της, μέσω των συλλόγων και των διαφόρων τμημάτων πολιτιστικού χαρακτήρα. Όμως για την καλύτερη δυνατή απόδοση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων θα μπορούσαμε να παραθέσουμε μερικές προτάσεις βελτίωσης στο βαθμό που μπορούν αυτές να υλοποιηθούν.

1. Είναι βέβαιο πως η οικονομική κρίση έχει περιορίσει την τοπική αυτοδιοίκηση στη κατανάλωση πόρων όχι μόνο στο πολιτιστικό τομέα αλλά και σε διάφορους άλλους τομείς του δήμου, όμως με έναν πιο προσεκτικό σχεδιασμό για την βέλτιστη κατανάλωση των πόρων και την όσο δυνατόν ισομερή κατανομή των

χρημάτων σε όλους τους τομείς του δήμου, θα φέρει στο πολιτιστικό τομέα ένα σχετικά σταθερό ποσό κάθε χρόνο.

2. Ενίσχυση του ανθρωπίνου δυναμικού όπου είναι δυνατό, είτε μέσω εθελοντισμού είτε με κάποιο από τα προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ ώστε το κόστος εκμίσθωσης τους να είναι σε χαμηλά επίπεδα και παράλληλα να υπάρχει επαρκές προσωπικό για την περάτωση των λειτουργιών του δήμου.
3. Προβολή των εκδηλώσεων πολιτιστικού περιεχομένου μέσω του διαδικτύου και των social media όπου πλέον η πλειοψηφία των πολιτών ενημερώνεται μέσω του internet και άλλων διάφορων ιστότοπων. Ειδικά θα προτείνουμε να υπάρχει στην υπάρχουσα ιστοσελίδα του δήμου μια λεζάντα όπου θα καταγράφονται όλες οι εκδηλώσεις από όλους τους πολιτιστικούς συλλόγους του δήμου. Προς το παρόν κάθε σύλλογος διαθέτει ένα δικό του προφίλ στο facebook και μερικοί σύλλογοι διαθέτουν και επίσημη ιστοσελίδα στο διαδίκτυο.
4. Οικονομική ενίσχυση από τους κρατικούς φορείς, το υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, ειδικά κονδύλια για την προώθηση του τοπικού πολιτισμού, του πολιτιστικού τουρισμού, τους πολιτιστικούς συλλόγους.
5. Μείωση των διδάκτρων, όσο αυτό είναι δυνατό, στα πολιτιστικά τμήματα ώστε περισσότεροι δημότες να μπορέσουν να συμμετάσχουν σε αυτά και να μην νιώθουν αποκομμένοι από τον πολιτισμό.
6. Ήδη ,όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο δήμος Δάφνης-Υμηττού έχει μειώσει σε ποσοστό 65% τις πολιτιστικές δραστηριότητές της. Εδώ θα θέλαμε να προτείνουμε να δημιουργήσει κάποια νέα τμήματα πολιτιστικού χαρακτήρα ή ποικίλες εκδηλώσεις ώστε να μειωθεί το ποσοστό αυτό στα 50-55% αυξάνοντας τη συμμετοχή των δημοτών.

Βιβλιογραφία

Κεφάλαιο 1

Γκολοβράτζας, Δ. (2014) *Η έννοια της πολιτιστικής δραστηριότητας*. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

http://www.trikalanews.gr/arthra__apoceis__epistoles/dimitris_gkolobrantzas_h_ennoiatis_politistikis_drastiriotitas.html

Βλασσοπούλου Κ. (2014) *Πολιτισμός και Κρίση : Κριτική και Ελπίδα*, διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://www.academia.edu/>

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα "χτυπάει" τον πολιτισμό. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://univibes.gr/psixagogia>.

Κυριάκογλου, Μ.(2010). Τα Φεστιβάλ ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η Περίπτωση του Φεστιβάλ του Δήμου Βύρωνα. *Η έννοια της Πολιτιστικής Πολιτικής και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης*. Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Κυριάκογλου, Μ.(2010). Τα Φεστιβάλ ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η Περίπτωση του Φεστιβάλ του Δήμου Βύρωνα. *Η Πολιτιστική εκδοχή της Τοπικής Ανάπτυξης*. Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Κυριάκογλου, Μ.(2010). Τα Φεστιβάλ ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η Περίπτωση του Φεστιβάλ του Δήμου Βύρωνα. *Η έννοια της Τοπικής Ανάπτυξης*. Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Κυριάκογλου, Μ.(2010). Τα Φεστιβάλ ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η Περίπτωση του Φεστιβάλ του Δήμου Βύρωνα. *Όψεις και Εννοιοδοτήσεις του Πολιτισμού. Πολιτισμός και Κουλτούρα: Εννοιες συμπληρωματικές ή αντίθετες*, Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Κυριάκογλου, Μ.(2010). Τα Φεστιβάλ ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η Περίπτωση του Φεστιβάλ του Δήμου Βύρωνα. *Πολιτιστικά Αγαθά-Πολιτιστική Ταυτότητα-Πολιτιστική Δημοκρατία*. Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Κυριάκογλου, Μ.(2010). Τα Φεστιβάλ ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η Περίπτωση του Φεστιβάλ του Δήμου Βύρωνα. *Πολιτιστικός Προγραμματισμός στην Ελλάδα*. Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Μουλακάκη, Ι. (2011) Πολιτιστική πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση στην εποχή της κρίσης. Ο ρόλος του πολιτισμού σε ζητήματα κοινωνικής ένταξης σε τοπικό επίπεδο. Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Ελευσίνας. *Πολιτιστικές δραστηριότητες-Πολιτιστική υποδομή*, Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Μούσης, Ν. (2011) Ευρωπαϊκή Ένωση : Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική. *Η πολιτιστική πολιτική της ΕΕ*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθίνα Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: http://europedia.moussis.eu/books/Book_2/4/10/03/index.tkl?lang=gr&all=1&s=1&e=10

Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα. (χ.χ) Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο <http://el.wikibooks.org/wiki>

Παπαϊωάννου, Α. (2010) Εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης πολιτιστικών δράσεων και καλλιτεχνικών φεστιβάλ του Δήμων Λουτρακίου – Περαχώρας και Πάτρας, *Διεθνής-Ευρωπαϊκή σκοπιά*, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Αθήνα

Παπαϊωάννου, Α. (2010) Εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης πολιτιστικών δράσεων και καλλιτεχνικών φεστιβάλ του Δήμων Λουτρακίου – Περαχώρας και Πάτρας, *Ο πολιτισμός στην Ελλάδα*, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Αθήνα

Παπακωνσταντινίδη, Λ. (2007) Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη, *Τοπική Ανάπτυξη*, Gutenberg, Αθήνα

Παπακωνσταντινίδης, Λ. (2008) *Μεθοδολογία win-win-win (Papakonstantinidis model)* Βασικό εργαλείο σχηματισμού κοινωνικού κεφαλαίου, Ανακτήθηκε 25 Νοεμβρίου 2014, από <http://www.scribd.com/doc/11795781/Win-Win-Win-Model-Papakonstantinidis-Model>

Σπανουδάκη, Μ. (2013) Το Πολιτιστικό Προϊόν. *Πολιτιστικό Προϊόν*, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά

Τσάπαρη, Ο. (2010) Πολιτιστική Πολιτική και Διοίκηση. *Η έννοια της πολιτιστικής δραστηριότητας*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ιωάννινα

Τσιούμας, Α. (2011) Ο νόμος του Καλλικράτη και οι αλλαγές στο πολιτιστικό τοπίο των Δήμων. Συγχωνεύσεις πολιτιστικών οργανισμών και η εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. Ο νέος δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη. *Εισαγωγή*, Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης, Αθήνα

Τσιούμας, Α. (2011) Ο νόμος του Καλλικράτη και οι αλλαγές στο πολιτιστικό τοπίο των Δήμων. Συγχωνεύσεις πολιτιστικών οργανισμών και η εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. Ο νέος δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη. *Το Πολιτιστικό προϊόν και οι ιδιαιτερότητες του*, Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης

Τσιούμας, Α. (2011) Ο νόμος του Καλλικράτη και οι αλλαγές στο πολιτιστικό τοπίο των Δήμων. Συγχωνεύσεις πολιτιστικών οργανισμών και η εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. Ο νέος δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη. *Πολιτιστικό μάρκετινγκ*, Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης

Τσιούμας, Α. (2011) Ο νόμος του Καλλικράτη και οι αλλαγές στο πολιτιστικό τοπίο των Δήμων. Συγχωνεύσεις πολιτιστικών οργανισμών και η εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. Ο νέος δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη. *Το νέο περιβάλλον για την άσκηση των τοπικών πολιτιστικών πολιτικών*, Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης

Τσιούμας, Α. (2011) Ο νόμος του Καλλικράτη και οι αλλαγές στο πολιτιστικό τοπίο των Δήμων. Συγχωνεύσεις πολιτιστικών οργανισμών και η εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. Ο νέος δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη. *Πολιτιστική Πολιτική*, Εθνική Σχολή Τοπικής Διοίκησης

Κεφάλαιο 2

Παπανικολάου, Ι.(2010) *Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Πρώτου Βαθμού*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.

“για την πόλη του Υμηττού” (2012). *Fans for school history Από την Παπαστράτειο Σχολή Διακοσμητικής στο ΕΠΑΛ Υμηττού*, Ανακτήθηκε 20 Αυγούστου 2014, από <http://papastrateiosfun.blogspot.gr/2012>.

Δάφνη Αττικής (2014). *ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ*, 20 Ιουνίου 2014, <http://el.wikipedia.org>.
Ελληνική Στατιστική Αρχή (2014), Ανακτήθηκε 22 Νοεμβρίου 2014, από <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-interactive-census-map>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού*, 22 Ιουνίου 2014, <http://www.dafni-ymittos.gov.gr>.

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης Υμηττού*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos>.

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης Υμηττού-Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/okpdu/demotikoi-paidikoi-stathmoi-daphnes-umettou>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης Υμηττού-Κ.Α.Π.Η.*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/okpdu/kape-daphnes-umettou>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης Υμηττού-Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων Κ.Η.Φ.Η.*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/okpdu/kentro-emeresias-phrontidas-elikiomenon-kephe>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης Υμηττού-Υπηρεσίες Κατοίκων*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/okpdu/uperesies-katoikon>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης Υμηττού-Ψυχοπαιδαγωγικά Κέντρα ΠΝΟΗ*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/okpdu/psukhopaidagogika-kentra-pnoe>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athlismou-daphnes-umettou>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Βιβλιοθήκη*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athlismou-daphnes-umettou/bibliotheke>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Μουσείο Μπουζιάνη*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athlismou-daphnes-umettou/moyseio-mpouziani>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Αθλητισμός*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athlismou-daphnes-umettou/athlismos>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Πολιτισμός*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athlismou-daphnes-umettou/politismos>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Εργαστήρι Φωτογραφίας*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athletismou-daphnes-umettou/politismos/ergasteri-photographias>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Θεατρικό Εργαστήριο-Δημοτικό Θέατρο Φάνης Χήνας*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athletismou-daphnes-umettou/politismos/theatriko-ergasterio-demotiko-theatro-phanes-khenas>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Εικαστικό Εργαστήριο Τέχνης και Πολιτισμού*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athletismou-daphnes-umettou/politismos/eikastiko-ergasterio-tekhnes-kai-politismou>

Ιστότοπος Δήμου Δάφνης-Υμηττού (2011). *ΝΠΔΔ Δάφνης-Υμηττού-Οργανισμός Πολιτισμού-Αθλητισμού Δάφνης Υμηττού-Αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «Διαδημοτικό Δίκτυο Πολιτισμού - Φεστιβάλ στη Σκιά των Βράχων, Δήμων Βύρωνας και Δάφνης - Υμηττού»*, Ανακτήθηκε 22 Ιουνίου 2014, από <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos/n.p.d.d.-daphnes-umettou/organismos-politismou-athletismou-daphnes-umettou/politismos/astike-etaireia-me-kerdoskopikou-kharaktera-me-ten-eponumia-diademetiko-diktuo-politismou-pestibal-ste-skia-ton-brakhon-demon-burona-kai-daphnes-umettou>

Πολιτιστικός & Λαογραφικός Σύλλογος «Ταξιδευτές Πολιτισμού», Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <http://www.taxideutes-politismou.gr/index.php/el/>

Πολιτιστικός & Λαογραφικός Σύλλογος «Ταξιδευτές Πολιτισμού». *Ιστορία Συλλόγου*, Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <http://www.taxideutes-politismou.gr/index.php/el/o-sillogos/history>

Πολιτιστικός & Λαογραφικός Σύλλογος «Ταξιδευτές Πολιτισμού». *Διοίκηση Συλλόγου*, Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <http://www.taxideutes-politismou.gr/index.php/el/ossillogos/ds>

Λιάπης, Β. (2011) *Πολιτιστικός Όμιλος Δάφνης-Υμηττού «Ελλήνων Ρίζες»*, Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <https://www.facebook.com/ellinonrizes/info>

Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Φιλύρα». *Χορωδία Βυζαντινής-Παραδοσιακής Μουσικής*, Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <http://philira.gr/xorodia-vizadinis-paradosiakis-mousikis/>

Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Φιλύρα». *Μικτή Χορωδία Ποικίλου Ρεπερτορίου*, Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <http://philira.gr/mikti-xorodia-poikilou-repertoriou/>

Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Φιλύρα». *Τμήμα Παραδοσιακών Χορών*, Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <http://philira.gr/tmima-paradosiakon-xorwn/>

Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Φιλύρα». *Παιδικό Εργαστήρι*, Ανακτήθηκε 2 Ιουλίου 2014, από <http://philira.gr/paidiko-ergastiri/>

Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης, (2013). *Κέντρα Δια Βίου Μάθησης Δήμων Στερεάς Ελλάδας & Νοτίου Αιγαίου*, Ανακτήθηκε την 30 Ιουνίου 2014, από <http://www.inedivim.gr/index>.

Φιλοπρόοδος Όμιλος Υμηττού, (χ.χ.). *Ο Όμιλος-Ο Υμηττός μας-Σύνδεσμοι*, Ανακτήθηκε 27 Ιουνίου 2014 από <http://www.foy.gr>

Κατσελίδου, Μ. (2014). (προσωπική επικοινωνία) 02/05/2014

Υ.Α. 11247/2012 "Τροποποίηση της απόφασης με αριθμό 11247/2012 (ΦΕΚ 3465/Β'/28-12-2012) και θέμα «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2011 που αφορούν στο Μόνιμο Πληθυσμό της Χώρας" (ΦΕΚ 699/Β/2013)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΕΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΕΟ - ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Με το παρόν ερωτηματολόγιο, σας καλώ να συμμετάσχετε στην έρευνα για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας με θέμα:

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ-ΔΑΦΝΗΣ

Η έρευνα έχει ως στόχο να απαντήσει σε μια σειρά από καίρια ερωτήματα που αφορούν όλους μας. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οποιαδήποτε πληροφορία παρέχουν οι ερωτώμενοι, έχει σκοπό αποκλειστικά και μόνο την εξυπηρέτηση της συγκεκριμένης έρευνας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A. ΦΥΛΟ

Ανδρας

Γυναίκα

B. ΗΛΙΚΙΑ

18-25

26-35

36-45

46-55

56 +

Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Απόφοιτος Δημοτικού/Γυμνασίου

Απόφοιτος Λυκείου

Πτυχίο ΙΕΚ (Δημόσιο/Ιδιωτικό)

Πτυχίο Α.Ε.Ι / Τ.Ε.Ι

Μεταπτυχιακό δίπλωμα

Διδακτορικό

Δ. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

- Έγγαμος/η
- Άγαμος/η
- Διαζευγμένος/η
- Χήρος/α
- Συμβίωση

Ε. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

- Ελεύθερος επαγγελματίας Φοιτητής/τρια
- Δημόσιος υπάλληλος Οικιακά
- Ιδιωτικός υπάλληλος Αγρότης
- Συνταξιούχος Άνεργος
-

1. ΕΙΣΤΕ ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ;

- Ναι
- Όχι

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΣΑΣ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ;

- Κάθε κοινωνική δραστηριότητα
- Η κουλτούρα
- Οι τέχνες
- Τα ήθη και έθιμα
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
- Άλλο(Προσδιορίστε).....

3. ΠΟΣΟ ΣΑΣ ΕΛΚΥΟΥΝ ΟΙ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ;

	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Ούτε πολύ ούτε λίγο	Λίγο	Πολύ λίγο	Καθόλου
Μουσική							
Χορός							

Θέατρο							
Κινηματογράφος							
Φωτογραφία							
Ποίηση							
Λογοτεχνία							
Εικαστικές τέχνες							

4. ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΠΕΡΙΠΟΥ :

	Σχεδόν κάθε μέρα	Τουλάχιστον μια φορά την βδομάδα	Τουλάχιστον μια φορά το 15νθήμερο	Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	Σπανιότερα	Ποτέ ή Σχεδόν ποτέ
Βγαίνετε έξω για διασκέδαση;						
Πηγαίνετε στο θέατρο;						
Πηγαίνετε στον κινηματογράφο;						
Πηγαίνετε σε συναυλίες;						
Παρακολουθείτε χορευτικές παραστάσεις;						
Διαβάζετε βιβλία που δεν σχετίζονται με						

το επάγγελμα σας;						
Επισκέπτεσθε πινακοθήκες(γκαλερί) ή χώρους τέχνης;						
Επισκέπτεσθε μουσεία ή Αρχαιολογικούς χώρους;						
Επισκέπτεσθε μια δημόσια βιβλιοθήκη;						

5. ΠΟΣΟ ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΟΣ ΕΙΣΤΕ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΓΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΩΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΕΙΔΙΚΑ;

	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Ούτε πολύ ούτε λίγο	Λίγο	Πολύ λίγο	Καθόλου
Θέματα πολιτισμού γενικά							
Πολιτιστικές δραστηριότητες στο δήμο							

6. ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΣΤΕ ΣΥΝΗΘΩΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ;

(Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις)

Διαφημίσεις

Εκπομπές στην τηλεόραση

- Ιντερνετ
 Εφημερίδες
 Περιοδικά
 Φίλους/Συγγενείς
 Άλλο(Προσδιορίστε).....

7. ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΞΟΔΕΥΕΤΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ Ή ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΟΣΑ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΤΕ ΝΑ ΞΟΔΕΨΕΤΕ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠ' ΟΨΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΣΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ;

- Περισσότερα
 Όσα ακριβώς μπορώ
 Λιγότερα
 Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ

8. ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΕΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΤΡΟΠΟ, ΟΠΩΣ ΦΙΛΟΣ ΕΝΟΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ Ή ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ, ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΕΛΗ, ΧΟΡΗΓΙΑ Ή ΚΑΤΙ ΆΛΛΟ;

- Ναι
 Όχι
 Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ

9. ΜΕ ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΓΝΩΜΕΣ ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ;

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα.					
Η τέχνη είναι πολυτέλεια.					

Το δίλημμα τέχνη ή ένα πιάτο φαί είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο.					
Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη.					
Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας.					
Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπειά μας.					

10. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ :

	Ναι	Όχι	Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ
<p>Οι πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου έχουν επηρεαστεί αρνητικά λόγω της οικονομικής κρίσης;</p> <p>Η οικονομική κρίση στη χώρα μας έχει οδυνηρές συνέπειες στο χώρο της τέχνης και του πολιτισμού γενικότερα;</p>			

11. ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΟΡΑΤΑ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

(Δώστε αριθμηση προτεραιότητας από 1 έως 6 όπου 1=Πάρα πολύ, 2=Πολύ, 3=Αρκετά, 4=Ούτε πολύ ούτε λίγο, 5=Λίγο, 6=Πολύ λίγο, 7=Καθόλου)

	1	2	3	4	5	6
Μουσική						
Θέατρο						
Κινηματογράφος						
Ποίηση-Λογοτεχνία						
Εικαστικές τέχνες						
Φεστιβάλ						

12. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ ΚΑΠΟΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟ;

Ναι

Όχι

13. ΠΟΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ;

(Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις)

Έλλειψη σταθερού προϋπολογισμού για πολιτιστικές εκδηλώσεις

Δίνεται προτεραιότητα σε διαφορετικούς τομείς από τον πολιτισμό

Μείωση των χορηγιών λόγω της οικονομικής κρίσης

14. ΠΟΙΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ;

(Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις)

Οικονομική ενίσχυση φορέων

Ενίσχυση ανθρωπίνου δυναμικού

Ποιοτική βελτίωση εκδηλώσεων

Αύξηση εκδηλώσεων

Άλλο(Προσδιορίστε).....

15. ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΤΥΧΕΙ ΜΙΑ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΠΙΘΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ:

(Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μια απαντήσεις)

Οικονομική βοήθεια/χρηματοδότηση

Μεγαλύτερη ποικιλία εκδηλώσεων

Προβολή εκδηλώσεων μέσω διαφόρων τρόπων (social media, αφίσες κ.τ.λ.)

Αύξηση/δημιουργία εκδηλώσεων

Άλλο(Προσδιορίστε).....

Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας.